BUSUSU
Iyesu Tonotapu Ragidai mu bususumaga
Oka gwede nene tapu ki kabuwai

Iyesu Tonotapu Ragidai mu bususumaga ka apunu Ruki e okapupu. Iyesu sumapamawa ragidai baididi kwaetagamawa Iyesu sisiyai iyapana badidi maba tademawa iwa ki bususui ropani kawaya oka yau rabineya. Mamanuga God e eya Keyai Tanai Bagi Kawaya tonopupu iyapana kawarimugu minibu siwa kasiyara tagebu manako kasiyara ki pokaiya ka mu matakira ebo ebo kwaetagamawa iwa.

Oka debai empamana ki kabuwai

Bususu yau kerarai *1:1-26*

Mu upimaga natere Diyerusaremu rabineya *2:1-8:3*

Mu upimaga tawana Diyudiya yo Sameriya rabineya *8:4-12:25*

Apunu Poru yabiri kayawena upiwagawa umawa *13:1-14:28*

Apunu Poru natere Diyerusaremu kayawena *15:1-35*

Apunu Poru paunau kayawena upiwagawa umawa *15:36-18:22*

Apunu Poru siyarai kayawena upiwagawa umawa *18:23-21:16*

Apunu Poru diburawena *21:17-28:31*

Iyesu e kowakowaiyoma bamamugu matarawagawa

1-2 Kaiwa kaiwa nau waretani Teopirasi. Iyesu
e upi kerarai birika-pupu badidi kwaewagawa
e iyapana-iyoma badidi tadeyawa kabukabuwa
yarawa da kwauneya Mamanuga God e kasiyarai
pokaiya kunumau yapu kayawena ki sisiyai
kuduba nau naiya mena oka pokaiya kau
kabuwanibuwani kewowena. Mamanuga God
e Keyai Tanai Bagi Kawaya ki kasiyarai pokaiya
ka e ubupu e winetapu tonotapu ragidai gwaiyaba
tadebu manako ewa kunumau yapu kayawena.
3 E powena ade iya-wena kipu ubupu manako
mara apunai apeya (40) ki rabineya ka e mareya
mareya mu bamamugu matarawagawa matakira
ebo ebo kwaewagawa da mu e iyawena kipu
ubupu ki mibai mu mubo yabumugere naigida
mena empamana ki nana. E mu bamamugu
bauwagawa manako Mamanuga God e gari ra-
bineya e kasiyarai pokaiya idiwana ki sisiyai mu
tadeyawa.
4 Mara mosi ka e mu bananatapu mete ku-
petagamawa idiwa da paunau ka e ubupu mu
tadebu, wagubu ke; “Wi natere Diyerusaremu eba
kamadumuri ko Mamanuga God e puyo mo wi
nege-yana gwaiyabai wagubu ki nawanai mena
ika idiwoi. Puyo ki sisiyai nau ororeya mena wi
nidibuwani kewo-wena.
5 Apunu Diyoni ubupu awana pokaiya wi
siruwanibu ko waunitau ka Mamanuga God
e eya Keyai Tanai Bagi Kawaya kaworoto wi
siruwaniyoto manako kasiyara negeni.” Iyesu
inako wagubu.

Iyesu kunumau yapu kayawena

6 Mu banabananatagubu mete idiwa manako
mu e manumupu, tagubu ke; “Kaiwawonuga,
kau gwede mara nu Isiraero ragidai nu bitanuga
rikapi da nu bodanuguma bagi kawaya idiwa ki
maba nu mete ade inako idiwomu? Kau gwede
waunitau nu negeyana nuwagibi ki kau yau nene
nuwagibi bo?”
7 Mu inako manumupu ko Iyesu denai wagubu
ke; “Mara ki kena ki ka eba wi kataigau da wi
kataiwagi. Mamanuga God e ebo mena gwede
madega bo gwede mara e ebo kasiyarai pokaiya
naiya mena winepupu tapu ki e mena kataiya.
8 Ko e Keyai Tanai Bagi Kawaya ki kaworoto
wi kawarigau miniyoto siwa kasiyara negeni
manako ewa ki wi kaiwagi natere Diyerusaremu
rabineya, tawana Diyudiya rabineya, tawana
Sameriya rabineya, manako tawana tawana
kuduba, madega kauwagau madega posiwagau
ki inako kaiwagi wi yabugere badidi emupu bo
wi wenagugere badidi wainamupu ki kuduba
iyapana tadeyoi iwoi.”
9 Iyesu yona ki wagubu kewowena ka Ma-
manuga God e wadubu tepapupu manako e
kunumau yarawa mu yabu-mugere empamawa
yarawa da oroguma gwaiya tewena kayawena
manako mu e ewa mo eba emupu.
10 Mu kunumau esida yarawa ki empamawa
idiwa manako iyapana apeya mu midimaga tata-
mai poe utatagubu ki garugaru mena bautagubu
ika madanimugu ubumpu, tagubu ke;
11 “Tawana Gariri ragidai, wi gwede nana yewe
ubumu kunumau esida yabu tamiyamu? Apunu

Iyesu karako wi kamadinibu Mamanuga God e kasiyarai pokaiya kipu ubupu kunumau yapu kayawena. Ko e kipu ubupu kayawena emupu ki maba ka e ewa marai mosi ade wirayagisi baiyagisi.” Iyapana apeya ki inako tagubu.

Apunu Diyudiyasi e watai apunu Mataiyasi wadubu

12 Mu yona ki wainamupu ka mu wiratagubu ripa ‘oripi’ wenatagubu kweyai ki kamadumpu manako natere Diyerusaremu ade kayatagubu. (Natere Diyerusaremu ki ka eba uwama.)
13 Mu natere Diyerusaremu bautagubu, manako ukwapamawa tawai ki rabinai tetaiya mo yamupu. Iyapana ki mu simaga ka yau kena: apunu Pita, apunu Diyoni, apunu Diyemesi, apunu Enduru, apunu Piripo, apunu Tomasi, apunu Batoromaiya, apunu Mateyu, apunu Arapiyesi e gubagai si ka Diyemesi, apunu Saimoni (e ka iyapana waira-maga gwandagi wagau ki apunai mosi), ade apunu Diyemesi e gubagai si ka Diyudiyasi.
14 Iyapana ki kena, ridi dai ki, Iyesu inai, ade Iyesu e eya yowa-iyoma mete kina ki mu maramara dibipamawa idiwa mu nuwamaga notamaga eyaka mena Mamanuga God bameya guriguritagamawa idiwa.
15 Mara ki makeya ka Iyesu suma-pamawa ragidai kuduba apunai ida daikere kewowena daikere eyaka mena (120) ewapuru mena idiwa manako apunu Pita mu paunamugu ubupu,
16-17 dimawena, wagubu ke; “Iyapana-niyoma, takari kawaya ka Mamanuga God e Keyai Tanai

Bagi Kawaya oragai apunai Dewida kabuwapupu
da e uburana apunu ki ewa Iyesu wadamana
yawatai iyapana kabuwatamana ki e sisiyai mata-
rau wagana ki nana. Oragai apunai Dewida Ma-
manuga God e okai badidi tapu ki mibai wana we-
nawena. Apunu Diyudiyasi e ka nu waretanuga.
Nu Kaiwawonuga ubupu e mete wine-pupu ade e
upi ka nu upinuga mete eyaka mena."

18 (Apunu Diyudiyasi e bera berokoi mo
kwaewena manako denai bowa madai kwemupu
ki pokaiya ka e waira mo gimarapupu. Waira
ki kawareya ka e gobere supu powena manako
e romodoi sukwanawena e rewonai matarau
bauwena.

19 Natere Diyerusa-remu rabineya ka iyapana
kuduba e powena sisiyai ki wainamupu manako
mu yonamugere ka mu waira ki si 'Akerodama'
simupu, ki ka; 'Apunu darai waira yau wadubu.)

20 Apunu Pita ade wagubu ke; "Oragai apunai
Dewida e ubupu Oka Umayo rabineya oka yau
tapu, wagubu ke;

'E tawai gabo uburono da iyapana ewa tawa ki
rabineya eba idiwono.'

Ade oka mosi tapu, wagubu ke;

'E watai ka apunu mosi yadini.'

21-22 Oragai apunai Dewida oka inako tapu ki
pokere apunu mosi karako uburoto apunu
Diyudiyasi e watai yadini manako nu mete
ubumamu Iyesu iyawena kipu ubupu ki
sisiyai iyapana tadeyomu iwomu. Ko
apunu asusu mo inako eba uburoto ko
apunu mosi ki apunu Diyoni iyapana
siruwatamiyawa ki e idai kerarai empupu

mete idiweya yameya da paunau nu
Kaiwawonuga Iyesu Mamanuga God e
kasiyarai pokaiya kipu ubupu kayawena
ki mete empupu, apunu ki mosi karako
uburoto nu mete inako iwomu."

23 Apunu Pita yona ki wagubu kewowena ka mu
ubumpu iyapana apeya mu simaga tagubu. Mosi
ka Diyosepa si daikere ka Basabasi tagubu. (E si
mosi ka Diyastasi). Ade apunu mosi ka Mataiyasi.
24-25 Mu simaga inako nakamupu manako
guriguri-tagubu, tagubu ke; "Kaiwawonuga,
kau iyapana kuduba nu nuwanuga notanuga
empiyei. Kau apunu Diyudiyasi nu mete winenibi
da e nu mete iwana kau upigi kwaigamana ki
nana. E kwaewena siyasiya ki pokere powena
e ebo kayawagana tawanai ki kayawena. Ko
kau karako kabuwaniyo; Kau nima winepipi
da e karako uburoto apunu Diyudiyasi e watai
yadini?"
26 Mu inako guriguritagamawa da kamadumpu,
kimpu ubumpu yanuwa marai munta mo
kwaetagubu manako ki pokaiya ka mu apunu
Mataiyasi e si bananamupu, ki pokere e kanibu
Iyesu tonotapu ragidai ida esida kewowena
kerapu eyaka mena ki mu naurimugu ubupu.

2

Mamanuga God e eya Keyai kawapu mu kawarimugu minibu siwa

1 Mara si tagamu ke 'Pentikosi' ki bauwena ka
Iyesu sumapamawa ragidai kuduba wata eyaka
mena mo dibimupu idiwa,

2 manako nusuru obo maba ki mumugarai
kunumau kawapu tawa rabineya posiwena
wainamupu.
3 Wainamupu manako mata nonarai maba
kawapu iyarau daburiwena iyapana kuduba ki
eyaka eyaka mu debamugu debamugu beuwena
kaya-wena.
4 Mu debamugu debamugu beuwagawa
kayawagawa manako Mamanuga God e eya
Keyai Tanai Bagi Kawaya ki iyapana eyaka
eyaka ki mu rabinamugu supu tanai minibu
siwa manako mu tenawarimaga wirawena yona
yona kuduba ki mu naiya eba kataitagubu ki mu
mete tagamawa. Mamanuga God e Keyai badidi
kwae-wagawa ki mu e kasiyarai pokaiya deneya
deneya tagamawa.
5 Mara ki makeya ka Diyu ragidai ropani
kawaya ki Mamanuga God e nene wainapa-
mawa tawana tawana kuduba, madega kauwa-
gau madega posiwagau were bautagubu karako
natere Diyerusaremu rabineya idiwa.
6 Mu mumugara ki wainapamawa ka iyapana
ropani kawaya ki garugaru mena kimpu
ubumpu empamana diriwai bautagubu. Iyesu
sumapamawa ragidai ubumpu tawana kudubai
ragidai ki mu yonamaga ebo ebo tagamawa ki mu
wainamupu ki pokere iyapana ki mu notamaga
kowena kodabamaga kamupu,
7 babatagamawa, tagamawa ke; “Iyapana yau
tagamu ki mu kuduba ka tawana Gariri ragidai,
8 ko mu gwede ba yona ebo ebo kuduba tagamu
ade nu nuga yewe baigibi ragidai nu yonanuga
mete tagamu wainapemei?

9 Nu ka tawana tawana Pasiya yo Midiya yo
Iramu yo Mesuputamiya yo Diyudiya yo Ka-
padokiya yo Pontasi yo Aisiya ragidai.
10 Ade nu dai ka tawana Pirigiya yo Pampiriyo
yo Idipi yo Ribiya tawana Sairini bameya ki
ragidai. Ade nu dai ka natere Roumi were baigibi.
11 Mibai, nu dai ka Diyu ragidai ade nu dai
ka iyapana kwaiyanai karako Diyu ragidai mu
bususumaga ki mete kataigibi mibimipi ragidai.
Nu dai ka tawana Kureta yo Araibiya ragidai ke-
bompi baigibi mete yewe idiwei. Ko Mamanuga
God e badidi bagi kawaya kwaewena ki sisiyai
iyapana yau karako nu nubo nubo yonanugere
tagamu wainapemei."
12 Iyapana ki inako tagubu manako mu nota-
maga kowena baba-tagubu mu mubo deni deni
manu kasiwaratagamawa, tagamawa ke; "Iya-
pana yau yona yona badidi katai-tagubu were
tagamu ki mibai ka badidi?"
13 Ko iyapana dai ki ubumpu Iyesu sumapa-
mawa ragidai bainamatamawa, tagamawa ke;
"Mu ka bani awana suwakarai mo kubamupu ki
pokere mu yabaramaga babawena tagamu."

Apunu Pita dimawena

14 Ki makeya ka apunu Pita Iyesu tonotapu
ragidai ida esida kewowena kerapu eyaka mena
mete ubumupu manako e bonanai ragiragi
kawaya wagubu ke; "Diyu ragidai, natere
Diyerusaremu kuduba mete kina, wi karako
badidi empiyamu ki mibai nau karako nidiyani
wi wenagugere naigida mena wainapumuri.

15 Wi wainapiyamu da nu awana suwakarai
mo kubamipi manako nu yabaranuga babawena
nidiyamu. Ko nu awana mo eba kuba-mipi. Yau
ka didiburu mena. Awana kubamana madegai ki
eba wadubu.
16 Ko wi karako badidi empiyamu ki ka
Mamanuga God takari kawaya e bonanai
wainapiyawa wagawa apunai Diyowero
kabuwapupu.
17 Oragai apunai Diyowero oka yau tapu,
wagubu ke;
‘Mamanuga God e wagau; Mara kwauneya ka nau
yau kwaesugani; Tawana tawana kuduba,
madega kauwagau madega posiwagau ki
nau Keyaini tonopani iyapana kuduba mu
kawarimugu miniyoto siwa kasiyara tageni
manako nau kasiyarani pokaiya ka wi
gubagaguma ade wi peteguma nau bo-
nanani wainapomono matarau togomono,
wi yaragaguma gwedegwede marai kawai
waro were maba empomono ade iyapana
magurai mete warotogomono.
18 Mibai, mara ki makeya ka nau bigabiganiy-
oma uratanai yo ridai nau Keyaini mete
tageyani mu kawarimugu miniyoto siwa
manako mu nau kasiyarani pokaiya ubu-
moto nau bonanani wainapomono mata-
rau togomono.
19 Nau suwagani manako nau matakirani ebo ebo
kunumau baitagisi kayatagisi. Nau wairau
mete kwaesugani ki wi empumuri manako
wi notaga koyagisi. Dara, mata nonarai,
gwisi kawaya ki wi empumuri.

20 Madega sisipupoto ki wi empumuri. Siragamu
tanai dara maba daragayagisi ki wi em-
pumuri manako ki eweya ka nau marani
kawaya ki baiyagisi. Wi Kaiwawoga nau
marani tanai bagi kawaya ki baiyagisi.
21 Mara ki makeya ka iyapana nima yagisi ke; 'Kai-
wawoni ke, kau iyasini', nima inako yagisi
ki nau e waitapani iya waunai kweyani.' "
22 Apunu Pita Mamanuga God e okai ki
kawareya inako wagubu manako ade dimawena,
wagubu ke; "Tawana Isiraero ragidai, nau
yonani yau suwagani wainapumuri; Tawana
Nasareta mu apunumaga Iyesu e ka Mamanuga
God e kasiyarai pokaiya upiwagawa umawa
wi paunagau matakira marai kawai ebo ebo
kwaewagawa da wi ki empamana manako
kataigamana da Mamanuga God e tonopupu
bauwena. E matakirai ebo ebo kwaewagawa ki
kuduba wi emupu kewowena.
23 Ko Mamanuga God e naiya mena e ebo nuwai
notai pokaiya wainapupu da baganai ki pokere e
apunu Iyesu wi idaga rabineya tapu. Wi e mini-
mana po wainamupu ki pokere wi e wadumupu
iyapana berokoi Mamanuga God eba kataimugu
ragidai mu idamaga rabineya e tamupu manako
mu ubumpu wi iwagubu umunugere e ripa korosi
naureya minimupu poyo.
24 E powena ko Mamanuga God po makari rika-
pupu da e iyawena kipu ubupu, mibai ka po
tawanai ki kasiyarai ka maraitau erida e wadana
doko ki eba baganai.
25 Takari kawaya ka oragai apunai Dewida
ubupu Iyesu nene wagubu ke;

‘Nau Kaiwawoni maramara nau gwanawasiniyau
tondau ki nau empakani. Nau rabinani
bigawagana ki nana ka e nau madanani
garu deneya nau togisiniyau uburau.

26 Ki pokere, nau nuwani notani bagiwena ade
nau yonani mibi mamamai mete suwa-
gakani. Nau posugani ko nau notani eba
koyagisi. Nau kataineya da nau ade iyasug-
ani kirani uburani.

27 Nau po tawaneya kayasugani ko nau deni mena
eba posugani. Kau kiya bigabigagi apunai
mibai ka nau ki pokere nau kataineya da
kau nau eba kamadisini. Nau midini kwak-
warepuni ka uruba rabineya eba puwayag-
isi.

28 Iya yawatai ki kau nau kabuwasinibi
kewowena. Kau gwanawasiniyei tondei
ki pokere nau mamama kawaya waina-
pakani.’ ”

29 Apunu Pita Mamanuga God e okai kawareya inako wagubu ade dimawena, wagubu ke; “Iya-pananiyoma, nau karako yona ki mibai mata-rau suwagani ki wi wainapumuri. Nu bodanuga Dewida e naiya mena powena ononomupu. E ononomupu watai ki nu bamanugu yewena.

30 Ko e ka Mamanuga God e bonanai wainapiyawa wagawa ki apunai ki pokere Mamanuga God naiya badidi gwaiyaba sibu ki kuduba apunu Dewida e kataiya. Takari kawaya ka Mamanuga God wagubu da apunu Dewida e momai mosi aita ewa uburoto manako Dewida e watai yadini kaiwawo-yagisi.

31 Gwedegwede kuduba aita ewa wenawagana
ki kuduba oragai apunai Dewida e kataiwena ki
pokere e wagubu da, ‘Nau po tawaneya kaya-
sugani ko nau deni mena eba posugani. Nau
kwakwarepuni uruba rabineya eba puwayagisi,’
e inako wagubu ki ka e nu Iya Negeyana Apunai
Keriso ade iyawagana kirana uburana ki e nene
wagubu.
32 Ko nau suwagani wainapu-muri; Yona ki
mibai karako wenawena yau kena; Apunu Iyesu
e ka Mamanuga God e kasiyarai pokaiya iyawena
kipu ubupu ki nu yabunugere matarau emipi. E
sisiyai nu karako wi nidimei yau kena.
33 E ka Mamanuga God wagubu umuneya kipu
ubupu kunumau yapu kayawena karako Ma-
manuga God e taneya e idai garu deneya ton-
dau. Mamanuga God naiya mena gwaiyaba
wagubu da ewa marai mosi ka e uburoto e eya
Keyai Tanai Bagi Kawaya tonopoto iyapana puyo
negeni. Apunu Iyesu karako puyo ki wadubu
tonopupu nu kawarinugu minibu siwa kasiyara
negebu ki pokere wi karako badidi empiyamu
bo wainapiyamu ki ka wi e puyoi tonopupu ki
matakirai empiyamu yau kena.
34 Oragai apunai Dewida e ka kunumau eba
yapu ko e apunu Iyesu e sisiyai yau wagubu ke;

‘Nu Kaiwawonuga Kawaya ubupu nau Kaiwa-
woni sibu, wagubu ke; Kau madanani garu
deneya tondowa,

35 da nau kau iyaragiyoma kuduba kwanatamani
kau keraragi kobaiya nakatamani kewoy-
agisi werena.’ ”

36 Apunu Pita inako wagubu, ade wagubu
ke; “Iyapananiyoma, tawana Isiraero ragidai
kuduba, nau yonani yau suwagani ki wi naigida
mena wainapu-muri; Nau apunu Iyesu e sisiyai
suwagu-buwani. Wi ubumpu ripa korosi naureya
e minimupu poyo ko Mamanuga God ubupu e nu
Kaiwawonuga sibu ade nu Iya Negeyana Apunai
Keriso mete sibu.”

Iyapana dai Iyesu sumamupu

37 Iyapana apunu Pita dimawagawa yonai ki
wainamupu ka mu rabinamaga wadubu. Mu
notamaga kowena manako ubumpu Pita yo Iyesu
tonotapu ragidai dai mete kina ki emitampu
manutampu, tagubu ke; “Edamani, nu badidi
kwaigamu?”
38 Ko apunu Pita denai mu tadebu, wagubu
ke; “Wi wibo wibo bigiga kamadumuri wi no-
taga wirayagisi, manako ubumuri da nu Iyesu
Keriso e si pokaiya wi siruwaniyamu. Wi inako
kwaiwagi ki ka Mamanuga God wi bigiga ki em-
poto surupoto manako e Keyai Tanai Bagi Kawaya
tonopoto puyo wi mete negeni.
39 Mamanuga God naiya mena gwaiyaba
wagubu da e puyo ki wi negeni, wi munuguma
tageni ade iyapana kwaiyanai ragidai tawana
tawana idiwu ki mu mete tageni. E ka nu
Mamanuga God, nu Mamanuga Kawai. E iyapana
nima nene yagisi ki e puyo ki mete kweyoto.”
40 Apunu Pita yona ki wagubu kewowena
ka e kawareya kawareya ragiragi kawaya mu
tadeyawa teya-teyama, wagawa ke; “Yewe
wairau idiwu ragidai bera berokoi waina-piyamu

kwaetagamu ki mu ka aita ewa bita kawaya mo
bananapomoto ki pokere kamaditamuri wi wibo
iyaga nene kwaiwagi da wi iyaiwagi.”
41 E iyapana inako gwaiyabatamiyawa da ka-
madubu manako iyapana nima e yonai waina-
pupu sumapupu ki e mu bananamupu Iyesu si
pokaiya siruwa-mupu. Mara ki makeya ka iya-
pana kuduba 3000 Iyesu sumapamawa ragidai
mete dibimupu idiwa.
42 Mu maramara Iyesu tonotapu ragidai mu
yonamaga wainapamawa ade maramara ewa-
puru mena bani ku-pamawa Mamanuga God
bameya guriguritagamawa idiwa.

Iyesu sumapamawa ragidai ewapuru mena idiwa

43 Iyesu tonotapu ragidai Mamanuga God e kasi-
yarai pokaiya matakira ropani kawaya ebo ebo
kwaetagamawa ki pokere iyapana matakira ki
empamawa ka mu notamaga kowena kudu mete
wainapamawa.
44 Iyesu sumapamawa ragidai ewapuru mena
idiwa mu gwedegwede-maga mete deni deni nida
kasiwara-tagamawa idiwa.
45 Apunu bo ridi mosi e purapurai mete kina
ki ka e purapura ki wadubu iyapana e bameya
gimara-mupu manako mu denai bowa madai
kwemupu ki e wadubu e waretai bani pa mena
apunai bo ridai ki kwebu.
46 Mu maramara Mamanuga God e Tawai
rabineya ewapuru mena dibi-pamawa idiwa
ade maramara ka mu tawamugu tawamugu

nuwabagi rabineya mibi mamamai bani ewapuru
mena kupamawa idiwa.
47 Mu Mamanuga God e si esida mena tepa-
pamawa ade iyapana kuduba mu emitamawa ki
ka mu mamamamaga ade mu weremaga mete
tagamawa. Mamanuga God maramara iyapana
waunai iya tageyawa manako mu mete bautaga-
mawa Iyesu sumapamawa ragidai mete ewapuru
dibipamawa idiwa.

3

Pita yo Diyoni ubumpu apunu mosi iyamupu

1 Mara mosi madega kekerawagawa iyapana
Mamanuga God e Tawai rabineya guriguritaga-
mana madegai wadubu ki makeya ka apunu
Pita yo Diyoni kimpu ubumpu Mamanuga God e
Tawaiya kayatagubu.
2 Tawa ki katamurui mosi si ka 'Katamuru Bagi'
tagamawa ki madaneya ka mu apunu mosi e
kerarai badabadamawena bisi kayawena ki ika
tondawa emupu. Apunu ki e inai rabineya inako
wenawena inako tondawa yabadawa da karako
kawayawena. E kowaiyoma maramara e werokapamawa Mamanuga God Tawai ki katamurui
madaneya tamawa manako e ika iyapana kaiwa
kebomawa ki bowa madai nene gene-tamiyawa
tondawa.
3 Apunu Pita yo Diyoni tawa rabineya kaiwana
kwaetagamawa ka apunu kerarai berokoi ki mu
emitapu, genetapu, wagubu ke; "Bowa madai dai
nau tegemuri."
4 Ko Pita yo Diyoni apunu ki emupu manako Pita
ubupu e sibu, wagubu ke; "Kau nu eminiyo."

5 E yona ki wagubu ka apunu ki mu bowa madai
dai e kweyamana ki nana waina-pupu ki pokere e
mu emitapu.
6 Ko Pita ade wagubu ke; “Bowa madai nau
bamaneya pa mena ko gwede bagi mosi nau
bamaneya uburau ki nau karako kau negeyani.
Iyesu Keriso, tawana Nasareta apunai ki e si
pokaiya ka nau karako kau nidiyakani; E kasi-
yarai pokaiya kau kiri uburi kayanuwagi.”
7 Apunu Pita yona ki wagubu manako kanibu
apunu ki e idai garu deneya wadubu manako
waitapupu kipu ubupu. E kipu ubupu makeya ka
e kerarai supasupawena tainipupu ragiragi,
8 manako e sikipupu supu ubupu kanibu
yabadubu. E Pita yo Diyoni bananatapu
Mamanuga God e Tawai rabineya kaimupu
manako ika mamamawagawa sikipiyawa
taerewagawa mibi mamamai Mamanuga God
e si esida tepapiyawa.
9 E inako kwaewagawa umawa ki pokere iya-
pana kuduba e kiyabui emupu ki ka mu tagubu ke;
10 ‘Akae, ki ka apunu ki maramara ‘Kata-
muru Bagi’ ki madaneya bowa madai nene gene-
wagawa tondawa apunai ki karako iyawena yau
kena.” Mu inako tagamawa manako mu notam-
aga kowena kodabamaga mete kamupu.

Apunu Pita ade dimawena

11 Kerarai berokoi apunai ki Pita yo Diyoni
eba kamaditapu ko mete ewakumatamiyawa
umawa ki pokere iyapana ika idiwa e badidi
kwaewena emupu ki ka mu notamaga kowena
kimpu ubumpu garumupu apunu Pita yo Diyoni

mu diriwamaga bautagubu. Mu Mamanuga God
e Tawai rabineya wata mo si tagamu ke; ‘Oragai
Apunai Soromoni Watai’, ki ika dibimupu idiwa.

12 Apunu Pita iyapana inako bau-tagamawa
dibipamawa idiwa emitapu ki ka e mu tadebu,
wagubu ke; “Tawana Isiraero ragidai, apunu yau
e kerarai iyawena ko wi notaga badidi baba-
wagau? Wi gwede nana nu eminiyamu idiwu?
Wi bani wainapiyamu da apunu yau nu nubo
kasiyaranuga pokaiya bo nu nubo beranuga bagi
pokaiya iyapamana da e ka umana ki waina-
piyamu bo? Ko ki pa mena.

13 Ki ka Mamanuga God e kwaewena yau kena.
Nu ripakwarakwaranuguma Eburamu yo Aisiki
yo Diyaikapu mu yo nu Mamanuga God e ubupu
e bigabigai apunai Iyesu esida tepapupu. Nau
suwagani wainapumuri; Wi ka apunu Iyesu wad-
umpu kawakawai ragidai mu idamaga rabineya
e tamupu. Apunu Pairasi nuwaiya ka e idai rika-
pana da e kayawagana ki nana ko wi e wadumupu
dokodoko.

14 Iyesu e ka apunu bagi supasupai kawaya.
E bameya berokoi mo pa mena. Ko wi rabi-
naga eyakamena-wena e tagararamupu manako
apunu berokoi mosi iyapana naurawa apunai ki
e nene wi notapamawa ki pokere apunu Pairasi
dibura gudui kwaipupu manako apunu ki e mena
bauwena kayawena.

15 Ko Iya Kerarai Apunai Iyesu ki e wi minimupu
poyo. Wi e minimupu poyo ko Mamanuga God
wagubu umuneya ka e ade iyawena kipu ubupu.
Ko ki nu yabunugere matarau emipi manako e
sisiyai nu karako wi nidimei.

16 Iyesu e si pokaiya ka apunu yau naiya e ker-
arai berokowena ki karako iyawena ka umau yau
kena. Nu Iyesu sumapemei manako nu sumanuga
pokaiya ade Iyesu e si kasiyarai pokaiya ka wi
kataigau apunai yau deni mena iyawena, ko ki wi
kuduba yabugere karako empiyamu yau kena.

17 Kowaniyoma, nau suwagani wainapumuri;
Nau kataineya da wi kawakawaiguma mete kina
notababa wadumupu ki pokere wi Iyesu mini-
mupu poyo.

18 Takari kawaya ka Mama-nuga God e bo-
nanai wainapamawa tagamawa ragidai kuduba
oka yau tamupu, tagubu ke; 'Nu Iya Negeyana
Apunai Keriso e ka aita bita midi makari ba-
nanapoto.' Wi Iyesu bameya badidi kwaigubu ki
ka wi Mamanuga God e naiya mena wagubu ki
makeya makeya kwaigamawa.

19 Ko wi beraga berokoi ki wi karako kamad-
umuri, wi notaga wirayagisi da Mamanuga God
uburoto wi bigiga ki empoto surupoto,

20 manako e ade wirayagisi wi gwanawaniyono
tondono nuwanusuru waunai bagi mosi wi ne-
geni manako e Gubagai Iyesu ade tonopoto ka-
woroto nu bamanugu baiyagisi. Apunu Iyesu e ka
nu Iya Negeyana Apunai Keriso. Mamanuga God
naiya mena upubu Keriso wi nene winepupu.

21 E karako kunumau nawana tondono kaniy-
ono da Mama-nuga God gwedegwede kuduba
yewe wairau iyatamana marai baiyagisi ki ka e
ade kaworoto nu bamanugu baiyagisi. Takari
kawaya ka Mamanuga God ubupu iyapana bagi
e nene notapamawa e bonanai wainapamawa
tagamawa ragidai sisiya ki kuduba mu kabuwa-

tapu manako mu ubumpu sisiya ki oka pokaiya okamupu.

22 Oragai apunai Mosisi yona yau wagubu ke; ‘Mara aita ewa ka Mamanuga God wi iyapanaga mosi wi waitaga winepoto tonopoto manako e nau maba wi paunagau uburono Mamanuga God e bonanai wainapono nidiyono kabukabuwa. E aita badidi yogono ki wi naigida mena wainapiyoi kwaiwogoi.

23 Ko wi e yonai ki eba wainapiyoi ki ka Mamanuga God deni mena wi suruniyoto da wi e iyapanaiyoma mete eba idiwoi.’ Oragai apunai Mosisi inako wagubu.

24 Oragai ragidai Mamanuga God e bonanai wainapamawa tagamawa ragidai apunu Samuwero makeya yauda mu kuduba mara karako idiwei yamei ki nene tagamawa.

25 Mu momo-muguma ka wiyo ki pokere Mamanuga God gwede bagi mosi mu tageyana ki nana gwaiyaba wagubu ki e karako wi mete negeni. E oragai apunai Eburamu sibu, wagubu ke; ‘Kau ewagi pokere ka nau iyapana kuduba, madega kauwagau madega posiwagau ki aita ewa waditamoni bagi umoni.’

26 Mamanuga God e takari kawaya inako wagubu ki mibai wana bauwena yau kena. E apunu Iyesu winepupu tonopupu yabiri Diyu ragidai wi bamagau bauwena da wi notaga wirawagana manako wi beraga berokoi kamadamana da e wi wadiniyana bagi ki nana.”

4

Kawakawai ragidai apunu Pita yo Diyoni pari wirawiratamawa

1 Pita yo Diyoni inako dimatagamawa idiwa ka
Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu
kawakawaimuguma, Mamanuga God e Tawai
ki kwayubapiyamu ragidai mu kawaimaga
mosi, ade iyapana Sadusi ragidai dai mete
kina mu nuwamaga pupuwena mu bamamugu
bautagubu.
2 Mu nuwamaga pupuwagawa ki mibai ka
apunu Pita yo Diyoni iyapana tademawa, taga-
mawa ke; 'Apunu Iyesu e powena ade iyawena
kipu ubupu ki pokere nu ewa popoigamu ki ka nu
mete iyaigamu kimamu ubumamu.' Yona ki ka
kawakawai ragidai ki mu eba nuwamugu,
3 ki pokere mu karako bautagubu Pita yo
Diyoni pari wirawira-tamana ki nana tetampu.
Ko kemora-wena ki pokere mu diburatampu da
marawani nawaru puruyagisi werena.

4 Iyapana ropani kawaya apunu Pita yo Diyoni
naiya dimatagamawa mu yonamaga wainamupu
mibimupu ragidai ki mu ubumpu Iyesu suma-
pamawa ragidai mete dibimupu idiwa ki pokere
iyapana ropaniwena, uratanai mena ka kuduba
5000 kwaitana.

5 Mu ukwampu nawaru puruwena ka Diyu
ragidai mu kawakawaimuguma kuduba, debai
ragidai ade Mamanuga God e gorai ki kataimugu
ragidai mete kina ki natere Diyerusaremu ra-
bineya dibimupu idiwa.
6 Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai
mu kawai-maga si ka Anasi, e beteyai si ka

Kaipasi, e wenai eyaka mena ragidai apunu Diyoni yo apunu Arekisanda ade e wenai ki dai mete kina ki mu ika bautagubu ewapuru dibimupu idiwa.

7 Mu Pita yo Diyoni nene tagubu bautagubu mu yabaramugu nakatampu manako manutampu, tagubu ke; “Wi badidi kwaigubu ki wi nima kasiyarai pokaiya bo nima si pokaiya kwaigubu? Ki sisiyai wi karako matarau iwagi da nu wainapamu.”

8 Ki makeya ka Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya apunu Pita rabineya posiwena kasiyara kwebu manako e denai wagubu ke; “Kawakawainiyoma ade debai ragidai mete kina,

9 wi karako apunu kerarai berokoi yau nene iwagamu ade nu gwede bagi e bameya badidi kwaigibi ade e badidi maba iyamipi ki nene nu manuniyamu,

10 ki ka wi tawana Isiraero ragidai kuduba yona yau suwagani ki naigida mena wainapumuri; Tawana Nasareta apunai Iyesu Keriso e si pokaiya ka apunu yau iyawena karako wi yabaragau uburau yau kena. Wi ubumpu Iyesu wadumpu ripa korosi naureya e mini-mupu poyo ko Mamanuga God wagubu umuneya ka e ade iyawena kipu ubupu.

11 Oragai ragidai Mamanuga God e bonanai wainapamawa tagamawa ragidai e nene oka yau tamupu, tagubu ke;

‘Wi tawa wadamu ragidai wi waina-mupu da e ka
bebeda berokoi ki pokere e kwenumupu.
Ko Mamanuga God bebeda ki wadubu ade wowo
bebedai kaupupu.’

12 Nu Iya Negeyana Apunai ka Iyesu eya mena.
Tawana tawana kuduba, madega kauwagau
madega posiwagau ka Mamanuga God iya kerarai
si mo eba tapu tondau da nu ki pokaiya iya
yadamu."
13 Kawakawai ragidai ki apunu Pita yo Diy-
oni inako yabarayabara kudu pa mena ubumawa
yona supasupai kawaya tagamawa wainamupu
ki ka mu baba-tagubu mu notamaga wagubu ke;
"Iyapana yau ka pakasi katai pa mena ragidai ko
mu nota kawaya yau badidi maba wadumupu?"
Mu inako nota-pamawa manako ki makeya ka mu
wainamupu da Pita yo Diyoni mu ka naiya Iyesu
mete iwa ki ragidai.
14 Apunu kerarai berokoi ki iyawena Pita yo
Diyoni mu madanimugu ika uburawa ki mu mete
emupu ki pokere yona denai tagamana ki mu
babatagubu.
15 Baba-tagubu ki pokere mu ubumpu apunu
Pita yo Diyoni yona yau mena tade-mupu, tagubu
ke; "Wi matarau kaiwagi da nu nubo mena yon-
aigamu kewo-yagisi were ade baiwagi."
16 Mu inako tagubu, manako mu mubo mena
keketa kupamawa, tagamawa ke; "Iyapana apeya
ki mu bamamugu ka nu badidi kwaigamu? Mu
matakiramaga kawaya kwaetagubu ki sisiyai
ka natere Diyerusaremu ragidai kuduba waina-
mupu kewowena ki pokere yona ki bodapamana
yawatai mo pa mena.
17 Ko nu eba nuwanugu mu notamaga ki
kawayayagisi kayayagisi ki pokere karako
ragiragi kawaya tatamatamamu da mu apunu
ki e sisiyai ewa iyapana eba tademono iwono."

18 Mu inako tagubu gudu kwaimupu apunu Pita
yo Diyoni nene ade tagubu bautagubu manako
ragiragi kawaya tademupu, tagubu ke; “Apunu
Iyesu e sisiyai wi ewa mo eba iwogoi ade e bususui
mo wi iyapana eba kabuwatamiyoi iwoi.”
19 Mu inako tagubu ko apunu Pita yo Diyoni
denai tagubu ke; “Wi wibo wainapumuri; Nu Ma-
manuga God e yabuiya idiwei ki pokere e nuwaiya
nu karako wi bonanaga yadamu bo e bonanai
yadamu?
20 Nu yabunugere badidi matarau emipi bo
wainamipi ki sisiyai nu karako iwegemei ko wi
nu tatamaniyamu ki ka nu wi bonanaga ki eba
yadamu.”
21 Mu inako tagubu ko kawakawai ragidai ki
mu bonanamaga ragiragi kawaya kawareya ade
tatamatamawa. Mu gudatamana mete waina-
pamawa ko ade kamaditampu tonotampu kaya-
tagubu. Mu iyapana kudumugu waina-pamawa
mibai ka iyapana ropani kawaya apunu Pita
yo Diyoni mu matakiramaga emupu manako ki
pokaiya Mamanuga God e si esida tepapamawa.
22 Kerarai berokoi iya-wena apunai ki e kwamu-
rai ka apunai apeya (40) kewowena.

Iyesu sumapamawa ragidai guriguritagamawa

23 Apunu Pita yo Diyoni tawa ki kamadumpu
kayatagubu mu kowa-muguma bamamugu ade
bautagubu manako Mamanuga God bameya
dobopiyamu ragidai ade debai ragidai mete kina
badidi maba tatamatampu ki sisiyai kuduba mu
kowamuguma tademupu.

24 Tademawa da kama-dumpu manako mu
rabinamaga eyakamenawena Mamanuga God
bameya guriguritagubu, tagubu ke; “Mamanuga
Kawai, kau kunuma yamanapipi, kau waira
yamanapipi, ade kau egi yamanapipi. Kau
umunugeya ka gwedegwede kuduba wenatagubu
gawarara.
25 Kau Keyaigi Tanai Bagi Kawaya ki kau naiya
takari kawaya tonopipi kau bigagi kwaewagawa
apunai nu ripakwarakwaranuga Dewida sibi
manako e ubupu wagubu ke;
‘Iyapana kwaiyanai ragidai mu rabinamaga
pupuwagau ki mibai ka badidi? Mu
Mamanuga God bameya wainapiyamu
siyasiya ki mibai ka badidi?
26 Kaiwawo ragidai kuduba, madega kauwa-
gau madega posiwagau ubumu kawakawai
ragidai dai ki mete dibipiyamu manako
Mamanuga God e si kaupiyamu e yanuwei
teyamu ade e winepupu apunai Keriso e si
mete kau-piyamu.’
27 Mamanuga, oragai apunai Dewida inako
wagubu ki mibai wana wenawena yau
kena. Natere yau rabineya ka iyapana
kawakawai apeya, apunu Erodi yo apunu
Pontiyasi Pairasi, ki mu ubumpu tawana
Isiraero ragidai ade iyapana kwaiyanai
ragidai mete dibi-mupu manako kau
bigagi kwaewagawa apunai Iyesu, nu
Iya Negeyana Apunai Bagi Kawaya, ki e
yanuwei mu teya-mupu.
28 Mu e yanuwei teyamawa ko mu asusu eba
kwaetagamawa. Kau kiya naiya mena kau

kasiyaragi pokaiya winepipi tapi ki mu makeya
makeya mena kwaetagubu.
29 Ki pokere Mama-nuga; Mu karako mu bonana-
maga ragiragi kawaya tagubu tatamanimpu ki
kuduba kau kataigeya. Kau upigi nu kwaigemei
ki pokere kasiyara nege da nu yabarayabara ubu-
momu kau yonagi iwogomu iwomu.
30 Kau idagi roronapi kasiyara nege da nu kau bi-
gabigagi apunai bagi kawaya Iyesu e si pokaiya si-
gira ragidai iyatamomu iwomu manako iyapana
kau matakiragi ebo ebo ki matarau empomono."

31 Mu Mamanuga God bameya inako gurig-
uritagamawa da kamadumpu makeya ka mu
tawamaga ki geyageya-wena. Mamanuga God
e eya Keyai Tanai Bagi Kawaya ki kawapu mu
kawarimugu minibu siwa kasiyara tagebu man-
ako mu kimpu ubumpu kayatagubu Mamanuga
God e yonai tagamawa iwa ko mu kudu mo eba
wainapamawa.

Mu gwedegwedemaga ewapuru dibimupu

32 Iyesu sumapamawa ragidai mu nuwamaga
notamaga eyaka mena idiwa. Iyapana mo eba
wagubu ke; "Gwedegwede yau ka nau nene." Pa
mena, mu gwedegwedemaga kuduba deni deni
nida kasiwaratagamawa idiwa.
33 Nu kaiwawonuga Iyesu e iyawena kipu
ubupu ki e tonotapu ragidai mu mubo yabu-
mugere matarau emupu ki pokere mu kasi-
yarai kawaya e sisiyai ki iyapana tademawa iwa.
Mama-nuga God e iyapanaiyoma deni mena wai-
tatamiyawa nota tageyawa,

34-35 ki pokere mu paunamugu ka e iyapanai mo
eba nuwasiyasiya wainapiyawa. Iyapana gwede-
wau mu wairamaga bo tawamaga mete kina ki
ka mu waira-maga bo tawamaga ki iyapana mu
bamamugu gimarapamawa manako denai bowa
madai wadamawa ki mu tepamawa Iyesu tono-
tapu ragidai tagemawa. Tagemawa manako mu
ubumawa iyapana mo mu paunamugu bani pa
mena iyapanai ki bowa madai dai waitapamawa.
36 Apunu mo si ka Diyosepa. E kunui ka Ri-
wai tawana Saiparasi rabineya wenawena. Iyesu
tonotapu ragidai apunu Diyosepa e si daikere Ba-
nabasi simupu. (Si Banabasi ka keyakeyai ko ki
mibai mete kina, ki ka; 'Iyapana Mu Rabinamaga
Wadau Bagi ki Apunai'.)
37 Iyapana dai apunu Diyosepa bameya e wairai
mo gimaramupu manako denai bowa madai
kwemupu ki e tepupu Iyesu tonotapu ragidai mu
bamamugu bau-wena tagebu.

5

Apunu Ananaiyasi e wainai Sapaira mete kina

1 Mara ki makeya ka iyapana dai apunu mo si
ka Ananaiyasi e wainai Sapaira mete kina mu ba-
mamugu bautagubu mu wairamaga mo gimara-
mupu,
2 manako denai bowa madai tagemupu ki ka
apunu Ananaiyasi wadubu daikere e ebo bondai
tapu ko daikere ka e wadubu kayawena Iyesu
tonotapu ragidai tagebu. Tagebu manako be-
rawena, wagubu ke; "Nau wairani gimaramupu
denai bowa madai tegemupu ki kuduba yau
kena." Apunu Ananaiyasi inako kwaewena ki ka

e ororeya mena e wainai mete mibimupu were
inako berawena.
3 Ko Pita ubupu apunu Ananaiyasi sibu, wagubu
ke; “Ananaiyasi, kau badidi pokere Berokoi
Apunai Seitani e gudui kwaipipi kau rabinageya
bauwena? Kau Mamanuga God e Keyai Tanai
Bagi Kawaya ki bameya beranugibi. Kau wairagi
gimaramupu denai bowa madai negemupu ki
daikere kau kaubo bondagi tapi.
4 Waira ki naiya ka kau nene ade mu
gimaramupu denai bowa madai negemupu ki
bowai madai kuduba ki mete kau nene, ko kau
badidi pokere bera kau rabinageya wainapipi
weki gwaiya kwaenugibi. Kau eba iyapana kaina
nu beranibi ko kau Mamanuga God e berapipi.
5 Apunu Ananaiyasi yona ki waina-piyawa
makeya ka e gwairiwena deni mena powena. Iya-
pana kuduba e powena sisiyai ki wainamupu ka
mu kudu wainamupu,
6 manako iyapana yaraga dai bautagubu e
kwakwarepui sikwamupu wadumpu kayatagubu
ononomupu.
7 Madega napusi apeya eyaka kwaitana ke-
wowena eweya ka apunu Ananaiyasi e wainai
mete ika bauwena, ko e nobomoi powena ki
sisiyai e eba kataiya ko pa asusu bauwena.
8 Bau-wena manako Pita ridi ki empupu,
manupupu, wagubu ke; “Kau sidi, kau nobomogi
mete kina wi wairaga gimaramupu denai bowa
madai nege-mupu ki yau mena baganai bo?”
“Ena, nu denai negemupu ka ki mena.”
9 Ridi ki inako wagubu manako Pita e ade sibu,
wagubu ke; “Kau nobomogi mete kina wi rabi-

naga eyakamenawena were Mamanuga God e
Keyai berapa-mana empamana ki nana kwaigubu
ki mibai ka badidi? Kau nobomogi onono-mupu
ragidai karako bautagubu katamuru ubumu wau-
nitau kau kwakwarepugi mete yadini kayatagisi.”
10 Apunu Pita yona ki wagawa makeya ka ridi
ki Pita yabareya gwairi-wena deni mena powena.
Onodiba ragidai bautagubu e ika powena uk-
warawa emupu ka mu e kwakwarepui mete wad-
umupu wira-tagubu e nobomoi madaneya onono-
mupu.
11 Ko Iyesu sumapamawa ragidai kuduba Ma-
manuga God nene dibipa-mawa idiwa ade iya-
pana dai mete kina sisiya ki wainamupu ka mu
kuduba notamaga kowena kudu ebotau waina-
pamawa.

Iyapana ropani kawaya Iyesu sumamupu

12 Iyesu tonotapu ragidai iyapana paunamugu
kunuma kasiyarai pokaiya matakira ebo ebo
kwaetagamawa. E sumapamawa ragidai mara-
mara Mama-nuga God e Tawai rabineya ‘Ora-
gai Apunai Soromoni Wateya’ ika dibi-pamawa
idiwa.
13 Iyapana mu were-maga tagamawa ade mu
kudumugu mete wainapamawa ki pokere mu
mete ewapuru eba idiwa.
14 Ko maramara ka ridi yo apunu waunai ropani
kawaya mu notamaga wirawagawa Kaiwawo-
nuga Iyesu sumapamawa manako mu bautaga-
mawa e iyapanaiyoma mete dibipamawa ewa-
puru mena idiwa.
15 Iyesu tonotapu ragidai Mamanuga God e kasi-
yarai pokaiya badidi kwae-tagamawa ki kuduba

ka bagi mena ki pokere iyapana ubumpu si-
gira ragidai tetampu yawata kwaiya mibi gagarai
ade kebari kawareya mete nakatampu idiwa da
apunu Pita ewa mu madani-mugu bauwagana
kayawagana ki ka e gwakui mu kawarimugu
kaniyana manako mu iyatagamana ki nana.
16 Iyapana inako kwaetagamawa ki pokere
tawana tawana natere Diyerusa-remu bameya ka
iyapana ubumpu sigira ragidai ade keyai berokoi
mu giritampu ragidai inako mete tetampu
kebompu bautagubu manako mu kuduba iya-
tagubu gawarara.

*Iyapana kawakawai Iyesu tonotapu ragidai gir-
itapu*

17 Ki makeya ka Mamanuga God bameya
dobopiyamu ragidai mu kawai-maga ade e
kowaiyoma Sadusi ragidai mete kina ubumpu
Iyesu tonotapu ragidai mu bamamugu nuwaroro-
tagubu,
18 ki pokere bautagubu mu tetampu dibu-
ratampu.
19 Diburatampu ko kemora ki rabineya ka Ma-
manuga God e aneyai mosi tonopupu kawapu
dibura gudui kwaipupu manako Iyesu tonotapu
ragidai waratapu matarau bautagubu, wagubu
ke;
20 “Wi baiwagi kaiwagi manako Mamanuga God
e Tawai rabineya iya waunai ki sisiyai kuduba
iyapana tadeyoi iwoi.”
21 Mu aneya ki e umunui wadumupu manako
nawaru puruwagawa ki makeya ka mu kaimpu
Mamanuga God e Tawai rabineya iya waunai

ki sisiyai iyapana ade tademawa kabukabuwata-mawa idiwa.

Ki makeya ka Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawai-maga e kowaiyoma mete kina bibi tonomupu da Diyu ragidai mu kawakawaimuguma kuduba bautaga-mana dimatagamu wateya ika ewapuru dibipamana ki nana. Mu bautagubu dibimupu idiwa manako diburatampu ragidai ki mu yonamaga tonomupu.

22 Ko bibi ragidai kaimpu dibura gudui kwaimpu ki ka mu iyapana mo eba emupu ki pokere mu wiratagubu iyapana kawakawai ki mu bamamugu ade bautagubu manako tademupu, tagubu ke;

23 “Nu dibura tawaiya baigibi gudu umamupu ki nu emipi ade dibura katamurui dagurapa-mawa ragidai ika ubumawa mete emitampi ko nu gudu kwaimipi ki ka nu tawa rabineya iyapana mo eba emipi.”

24 Mamanuga God e Tawai ki kwayubapiyamu ragidai mu kawaimaga ade Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mete kina yona ki wainamupu ka mu notamaga babawena gwede aita ewa badidi wenawagana ki notapamawa.

25 Ki makeya ka apunu mosi bau-wena yona yau wagubu ke; “Edamani, diburatampi ragidai karako Mamanuga God e Tawai rabineya ade bau-tagubu iyapana tadeyamu kabukabuwa idiwu.”

26 Mu yona ki wainamupu ka Mama-nuga God e Tawai ki kwayubapiyamu ragidai mu kawaimaga ubupu e kowakowaiyoma dai tetapu mete kayatagubu Iyesu tonotapu ragidai mu ba-

mamugu bautagubu manako giyansu mena mu tetampu bananatampu dimatagamu wateya ade kayatagubu. Mu ragiragi kawaya eba tetampu kayatagubu mibai ka mu pakasi ragidai ubumana Iyesu tonotapu ragidai mu gwawimaga bowa were mu taunimana ki kudumugu wainapamawa.

27 Mu dimatagamu wateya bautagubu bananatampu kawakawai ragidai mu yabaramugu ubumpu manako Mama-nuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawaimaga ki ubupu Iyesu tonotapu ragidai tadebu, wagubu ke;
28 “Nu ragiragi kawaya nidimipi da wi apunu ki e sisiyai iyapana eba tademana kabukabuwa ki nana iwagibi. Wi nu umununuga ki wi eba wadumupu ko wi iyapana tademawa iwa manako wi yonaga ki karako natere Diyerusaremu kuduba kawayawena kayawena. Wi nu sinuga giripiyamu ade apunu powena ki e nari nu mete nariniyamu.”

29 E inako wagubu ko apunu Pita e kowaiyoma mete kina denai tagubu ke; “Nu ka Mamanuga God e umunui wademei ragidai ki pokere nu e bonanai ki kwenupamu manako iyapana wi umunuga yadamu ki ka eba supasupai.
30 Wi ubumpu Iyesu wadumpu ripa korosi naureya minimupu poyo ko nu ripakwarakwaranuguma mu yo nu ewapuru Mamanuga God e ubupu wagubu manako e umuneya ka Iyesu ade iyawena kipu ubupu kayawena.

31 Isiraero ragidai nu beranuga berokoi ka-
madamana ade nu notanuga wirawagana da Ma-
manuga God nu biginuga surupana ki nana ka e
ubupu Iyesu wadubu tepapupu e idai garu deneya
kunumau nu Iya Negeyana Apunai ade nu Kaiwa-
wonuga kawaya ika tondana ki nana tapu tondau.
32 Nu badidi yabunugere matarau emipi ki
sisiyai nu karako iwegemei. Ko nu eba nu
nubo nuwanugu wi nidimei ko Mamanuga God
e eya Keyai Tanai Bagi Kawaya yona ki mete nu
kabuwaniyau. Iyapana nima Mamanuga God e
umunui yadini ki ka Mamanuga God uburoto e
eya Keyai iyapana ki puyo mete kweyoto."
33 Iyapana kawakawai yona ki wainamupu ka
mu nuwamaga pupuwena mu yabumaga dara-
gawena manako mu Iyesu tonotapu ragidai ki
taunimana popo wainapamawa.
34 Ko Parisi ragidai mu kawaimaga mosi si
ka Gamariyo ki Mamanuga God e gorai kataiya
ade iyapana kuduba e werei tagamawa apunai
ki e ubupu e kowaiyoma ki tadebu, wagubu ke;
"Iyapana yau tonotamamu matarau kayatagisi da
nu nubo mena yonaigamu kewoyagisi were ade
baitagisi." E inako wagubu, tonotapu kayatagubu,
35 manako e ade ubupu dimawena, wagubu
ke; "Tawana Isiraero ragidai, wi iyapana yau
mu bamamugu badidi kwaiwagi ki ka wi ra-
binaga pakarayagisi naigida mena notapumuri
were kwaiwagi.
36 Wi kataigau da waunitau yewena ka apunu
Teyudasi e kawai gisipiyawa manako iyapana 400
kwaitana e eweya kaya-tagubu. Ko iyapana dai
ubumpu apunu ki minimupu poyo manako ki

eweya ka e kowaiyoma daburimupu mu mubo
mubo kayatagubu gawarara manako e notai ki
kanibu supu mibai pa mena.
37 Ki eweya, iyapana simaga tamawa ki makeya
ka tawana Gariri mu apunu-maga mosi si ka
Diyudiyasi ubupu manako e mete iyapana warat-
apu da mu e eweya kayatagamawa. Ko iya-
pana dai ubumpu e mete minimupu poyo man-
ako e kowaiyoma kuduba daburi-mupu mu mubo
mubo kayatagubu gawarara.
38 Ki pokere, nau yonani suwagani ki wi naigida
mena wainapu-muri; Nu iyapana yau karako
kamadi-tamamu ade gwede berokoi mosi mu ba-
mamugu eba kwaigamu. Mu mubo notamaga
pokaiya kwaetagamu ki ka mu kwaetogomono
yamono da mu notamaga ki aita gogayagisi.
39 Ko Mamanuga God e nota yau tagebu ki ka
nu kwaitana nota ki eba surupamu. Nota ki mu
notamaga eba gogayagisi ko nu kwaenda aita Ma-
manuga God mete kandomu nene."
Iyapana kawakawai ki apunu Gamariyo e
umunui wadumupu,
40 manako mu Iyesu tonotapu ragidai nene
tagubu bautagubu. Mu kuwe pokaiya mu tau-
nimawa da kamaditampu manako bonanamaga
ragiragi kawaya mu ade tatamatampu, tagubu
ke; "Wi Iyesu sisiyai ewa eba iwogoi." Mu in-
ako tatamatampu mu idamaga rikamupu manako
tonotampu kayatagubu.
41 Iyesu tonotapu ragidai dimatagamu watai
ki kamadumpu kayatagubu ka mu mubo mena
tagamawa ke; "Nu karako Iyesu nene midi makari
bananamipi ko Mamanuga God e nu eminiyau

wagau da nu ka baganai ki pokere nu mamama
mete wainapemei.”
42 Mu inako tagubu manako maramara Ma-
manuga God e Tawai rabineya iyapana tademawa
kabukabuwa iwa ade mu mubo tawa-mugu tawa-
mugu Mamanuga God e yonai bagi kawaya iya-
pana tademawa, tagamawa ke; “Apunu Iyesu e ka
nu Iya Negeyana Apunai Keriso ki Mamanuga God
takari kawaya nu bamanugu tonopana gwaiyabai
wagubu.”

6

Mu iyapana ida daikere kewowena daikere apeya winetampu

1 Iyesu sumapamawa ragidai ropaniwagawa
yarawa ki makeya ka mu dai ki yona Guriki
tagamu ragidai ubumpu yona Iburu tagamu
ragidai mu bamamugu gunaratagubu, tagubu ke;
“Wi maramara iyapana bani tageyamu kupamu
ko nu koboronuguma ka wi bani naigida eba
tageyamu.”
2 Mu gunara inako tagubu ki pokere Iyesu tono-
tapu ragidai ida esida kewowena kerapu apeya
ubumpu Iyesu suma-pamawa ragidai kuduba
mu nene tagubu bautagubu manako tademupu,
tagubu ke; “Nu upinuga kawai ka Mamanuga God
e yonai wi kabuwanimana ki nana. Nu upinuga
ki kamadamu manako bani mena wi negeyomu ki
ka nu upinuga kawaya ki giriyagisi.
3 Ki pokere waina-pumuri; Iyapana uratanai
ida daikere kewowena daikere apeya ki wi wibo
nuwagau ki mu simaga wi karako iwagi manako

nu iyapana bani tagemana ki upi mu tageyamu.
Ko iyapana asusu mu simaga eba iwagi ko iyapana notamaga supasupai ade Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya mu rabinamugu posiwena uburau ki ragidai mu simaga wi iwagi da mu kebomoto nu bamanugu baitagisi.
4 Ko nu nuga ka Mamanuga God bameya maramara gurigurigomu ade e yonai mena wi nidiyomu kabu-kabuwa idiwomu.
5 Iyapana yona ki wainamupu ka mu rabinamaga bagiwena manako mu mubo nuwamugu iyapanai ki winetampu simaga tagubu. Apunu ki mosi ka Stiweni. E sumai ka kawaya ade e nuwai notai kuduba Mamanuga God bameya tondawa. Mamanuga God Keyai e rabineya posiwena. Iyapana dai ki mu simaga ka Piripo yo Porokusi yo Naikano yo Taimoni yo Pamenasi yo Nikorasi. Apunu Nikorasi e ka eba Diyu apunai ko e ka tawana Antiyoka ragidai mu apunumaga mosi ki Diyu ragidai mu bususumaga naigida mena kataiwena wetawetara makeya makeya kwaewagawa.
6 Iyesu sumapamawa ragidai ubumpu iyapana ida daikere kewowena daikere apeya ki bananatampu Iyesu tonotapu ragidai mu bamamugu bau-tagubu manako mu ubumpu idamaga mu kawarimugu nakamupu manako Mamanuga God bameya mu nene guriguritagubu.
7 Mamanuga God e yonai kawaya-wagawa yarawa. Natere Diyerusaremu rabineya ka iyapana waunai mete notamaga wirawagawa maramara Iyesu sumapamawa ragidai mete dibipamawa idiwa. Iyapana kawakawai

Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai ropani kawaya mete kina Iyesu sumamupu.

Iyapana gagayatagubu apunu Stiweni wadumupu

8 Mamanuga God apunu Stiweni deni mena wadawa bagi ade deni mena kasiyara kweyawa ki pokere e ubupu iyapana paunamugu kunuma kasiyarai pokaiya matakira ebo ebo kwaewa-gawa.

9 Ko Diyu ragidai dai ki mu guriguri-maga tawai eyaka mena simaga tagubu ke; ‘Idam-aga Rikatagubu Ragidai’, ki mu ubumpu apunu Stiweni kiramupu. Iyapana ki kena mu ka tawana Sairini yo Arekisandiya ragidai karako Diyu ragidai tawana Sirisiya yo Aisiya were bautagubu ki mu mete dibimupu manako ewa-puru mena apunu Stiweni pari wirawirapamawa idiwa.

10 Ko Mamanuga God e Keyai apunu Stiweni e rabineya posiwena nota supasupai mena kwebu ki pokere e yonawagawa ki ka mu denai taga-mana babatagubu.

11 Mu denai tagamana babatagamawa ki pokere mu bowa madai dai temupu e yogoi iyapana dai tagemupu da mu Stiweni e si kaupamana ki nana. Mu yogo inako tamupu manako iyapana ki ubumpu beratagubu, tagubu ke; “Apunu Stiweni e ka oragai apunai Mosisi ade Mamanuga God mete kina mu simaga giripiyau umau ko ki nu wenagunugere wainamipi kewowena.”

12 Mu bera inako tagubu ki pokere tawana ki ragidai yo Diyu ragidai mu kawakawai-muguma yo Mamanuga God e gorai kataimugu ragidai

mete kina ki mu nuwamaga apunu Stiweni
bameya pupuwena. Mu e wadumupu kawakawai
ragidai kuduba mu bamamugu bau-tagubu,
13 manako bera mubo nuwa-mugu tagamawa
ragidai ki mu nene mete tagubu bautagubu man-
ako mu ubumpu yona beratagubu, tagubu ke;
“Mamanuga God e Tawai ki ka gwede bagi kawaya
mosi. Ko apunu yau tawa ki eba mayapiyau ade
oragai apunai Mosisi gora tapu ki e mete eba
kaisipiyau ko maramara giripiyau umau.
14 E badidi wagubu ki nu kuduba wainamipi.
E wagubu da tawana Nasareta mu apunumaga
Iyesu e uburoto Mamanuga God e Tawai kori-
tapoto manako nu bususunuga ki oragai apunai
Mosisi naiya mena nu negebu ki e mete surupoto
waunai mosi taroto.”
15 Mu inako tagamawa ka kawakawai ragidai
kuduba apunu Stiweni igida mena empamawa
manako e kiyabui tanai kawaya aneya maba
wirawena emupu.

7

Apunu Stiweni dimawena

1 Mamanuga God bameya dobopiyamu
ragidai mu kawaimaga ki ubupu apunu Stiweni
manupupu, wagubu ke; “Kau sisiyagi tagubu ki
mibai bo bera?”
2 Ko apunu Stiweni denai wagubu ke;
“Mamaniyoma, tataniyoma, yowani-yoma, nau
karako suwagani wainapu-muri; Takari kawaya,
nu ripakwara-kwaranuga Eburamu tawana Erani
eba bauwena ko tawana Mesuputamiya rabineya
tondawa ki makeya,

3 ka Tanai Bagi Kawaya Apunai Mamanuga God
e eya kawapu e bameya bauwena tanai minibu
siwa manako sibu, wagubu ke; “Eburamu, kau
tawanagi ade kau iyapanagiyoma mete kina ki
kamaditami manako tawana waunai mosi ki nau
kau kabuwaniyani ki deneya kayanuwagi.”
4 Mamanuga God inako wagubu ki pokere
apunu Eburamu kipu ubupu tawana Kadeya ki
kamadubu manako e kayawena kaniyawa da
tawana Erani bauwena manako ika tondawa.
Apunu Eburamu e mamai powena eweya ka Ma-
manuga God ade wagubu manako e umuneya
ka apnu Eburamu ade kipu ubupu kayawena
yabadawa da tawana karako idiwei yau bauwena.
5 Ki makeya ka Mamanuga God apunu Eburamu
waira mo eba winepupu kwebu.

Doboro Eburamu e munui mo pa mena ko Ma-
manuga God e gwaiyaba sibu da aita ewa ka e
waira mo kweyoto manako apunu Eburamu e
ewai waira ki yadini idiwono.
6 E munui mo pa mena ko Mamanuga God
e sibu, wagubu ke; ‘Kau ewagi ka aita tawana
kudubai mosi rabineya idiwono da kwamura
400 kewoyagisi. Mu tawana ki ragidai mu bi-
gabigamuguma kwaetogomono yamono manako
tawana ki ragidai ubumoto kau ewagi giritamono
pasuta-mono idiwono.
7 Kwamura 400 ki kewoyagisi eweya ka nau
tawana ki ragidai bita tageyani manako kau
ewagi tawana ki kamadini kebomoto baitagisi
tawana yau rabineya nau sini tepapo-mono idi-
wono.’
8 Mamanuga God e ubupu apunu Eburamu in-

ako sibu manako ewa e ade sibu, wagubu ke; ‘Nau gwaiyaba nidibuwani ki kau ewagi mete kina eba notagogapamana ki nana ka wi yau kwaiwagi; Wi munuguma uratanai aita ewa wenatagisi ki wi mu kwakwarepumaga wakapumuri. Wi ki kwaiwagi ki pokaiya ka wi kataiwagi da wi ka mibai nau iyapananiyoma.’ Mamanuga God inako wagubu ki pokere apunu Eburamu e gubagai Aisiki wenawena makeya pura eyaka mena kewowena eweya ka e ubupu e gubagai kwakwarepui ki wakapupu. Ki eweya ka Aisiki ubupu e gubagai Diyaikapu e kwakwarepui wakapupu manako Diyaikapu tondawa yarawa da e gubagaiyoma ida esida kewowena kerapu apeya, nu ripakwarakwaranuguma kunu kerarai ragidai ki wenatagubu ki ka e mu kwakwarepumaga inako mete wakatapu.

Kunu kerarai ragidai

9 Nu ripakwarakwaranuguma mu yowamaga Diyosepa bameya nuwaroro-tagubu manako mu ubumpu e nida-mupu tawana Idipi ragidai mu bigabiga-maga kwaewagana ki nana tagemupu manako denai bowa madai dai wadu-mupu. Mu kwaetagubu siyasiya ko apunu Diyosepa e ka Mamanuga God e idai rabineya tondawa.

10 Bita ropani kawaya e bameya bauwagawa ko Mamanuga God e kwayubapiyawa tondawa. E tawana Idipi ragidai mu kawaimaga Pero e yabareya ubupu ki makeya ka Mamanuga God e waitapupu manako e berai bagi kawaya ade e notai supasupai kawaya ki apunu Pero mete empupu e werei wagubu manako sibu, wagubu ke;

‘Kau ka apunu supasupai bagi kawaya ki pokere
nau kobaneya nau iyapananiyoma, nau wairani
ade nau tawani gwedegwedeni kuduba mete kina
ki kau mu debaimaga uburi.’

11 Mara mosi eweya ka kapoi kawaya mo
ubupu manako tawana Idipi yo Kainani rabineya
ka iyapana kuduba mibi wetei idiwa. Nu
ripakwarakwara-nuguma mu banimaga ka pa
mena.
12 Ko mu mamamaga Diyaikapu e tawana
Idipi rabineya bani dai uburawa ki sisiyai
wainapupu ki pokere e ubupu e munuiyoma, nu
ripakwarakwara-nuguma ki tonotapu tawana
Idipi rabineya bani gimarapamana ki nana
kayatagubu. Mu ika bautagubu ade wiratagubu
mu tawanamugu ade kaya-tagubu.
13 Ki eweya ka mu tawana Idipi ade kayatagubu
manako ki makeya ka mu yowamaga Diyosepa
mu matarau tadebu, wagubu ke; ‘Wi yowaga
nidasinimupu apunai Diyosepa ka nau yau kena.’
E inako wagubu, manako ki makeya ka apunu
kawai Pero apunu Diyosepa e mamai ade e tataiy-
oma mete kina mu bususumaga wainapupu.
14 Ki eweya ka apunu Diyosepa bibi tono-pupu
da e mamai Diyaikapu ade e ewai ridi yo apunu
ropani kawaya kuduba (75) mete kina ki e bameya
kebomana tawana Idipi rabineya e mete ika idi-
wana ki nana wagubu.
15 Doboro Diyaikapu yona ki wainapupu ka
e kipu ubupu e tondawa tawanai ki kamadubu
manako kayawena kaniyawa da tawana Idipi
bauwena manako e ika tondawa kaniyawa da
ewa powena. E gubaga-iyoma mete kina ika idiwa

kaiwa da popotagubu gawarara,
16 ko mu kwakwarepumaga ka iyapana
tetampu kayatagubu kaiwa idiwa da tawana
Sekamu rabineya ononotampu. Takari kawaya ka
oragai apunai Eburamu ubupu apunu Emo e ewai
ika Sekamu rabineya idiwa ki mu bamamugu
waira munta mo bowa madai pokaiya gimara-
pupu. Waira ki kawareya ka iyapana ubumpu nu
ripakwarakwaranuguma mu kwakwarepumaga
ika ononotampu."

Apunu Mosisi e bususui

17 Apunu Stiweni inako wagubu, ade wagubu
ke: "Nu iyapananuguma ika Idipi rabineya
idiwa kebomawa da kwamura 400 kewowena
ki makeya, Mamanuga God naiya oragai apunai
Eburamu badidi ewa wenawagana sisiyai
gwaiyabai sibu ki wenawagana marai bauwena,
ki ka nu iyapana-nuguma Isiraero ragidai ika
kawaya-wena minibu daburi.
18 Ki makeya ka apunu kawai mosi apunu
Diyosepa e bususui eba kataiya apunai ki tawana
Idipi ragidai mu kawaimaga ubupu.
19 E nu ripakwarakwaranuguma beraberatamiyawa giritamiyawa pasutamiyawa manako
e bonanai ragiragi kawaya mu tadebu, wagubu
ke; 'Wi munuguma wawayai kuduba tetamuri
gwabau asusu nakatamuri da popotagisi.'
20 Ki makeya ka apunu Mosisi wenawena. E
ka Mamanuga God e yabuiya munu komeruwana
bagi kawaya wenawena. E siragamu apeya eyaka
e eya inai mamai mu bamamugu tondawa,

21 ko mu munumaga wawayai ki matarau
tamupu ki makeya ka apunu kawai ki e petei e em-
pupu bagi kawaya manako wadubu kodapupu,
22 ki pokere Mosisi ridi ki bameya tondawa
kaniyawa da kawaya-wena. E tawana Idipi
mu notamaga kuduba kataiwena ade kawaiwena
apunu yonai kasiyarai kawaya.

23 Apunu Mosisi inako tondawa yarawa da e
kwamurai apunai apeya (40) kewowena ki ka e
eya iyapana-iyoma tawana Isiraero ragidai mu
nene wainapupu manako mara mosi mu emita-
mana ki nana kayawena.
24 E kayawena kaniyawa da tawana Idipi mu
apunumaga mosi ubupu Isiraero iyapanai mosi
gudapiyawa giripiyawa pasurawa ki empupu
manako e nuwai pupuwena kanibu gwawai Idipi
apunumaga ki minibu poyo.
25 Mosisi wainapupu da e eya iyapanaiyoma
e empamana ki ka mu kataitagamana da Ma-
manuga God e mu waitatamana bitamaga rika-
pana ki nana mu bamamugu tonopupu bau-wena,
ko mu ki eba wainapamawa.

26 Mu ukwampu nawaru puruwena ka e
tawana Isiraero ragidai ade emitamana ki
nana kayawena. E eya iyapanaiyoma apeya
mu mubo ika kandetagamawa emitapu manako
e kanibu mu baramaga wadawa, wagubu ke;
‘Iyapananiyoma, wi tawanaga ka eyaka mena ko
wi gwede nana kira kasiwaraiwagamu kandamu
idiwu?’
27 E inako wagubu ko apunu ki mosi e ware-
tai minibu apunai ki ubupu Mosisi weupupu

kwenupupu manako sibu, wagubu ke; ‘Kau nu-
para kamadi. Nima kau apunu kawai nidibu?
Nima wagubu da kau idagi gurai nu naurinugu
ugwedei?
28 Kau yomi tawana Idipi mu apunumaga
minibi poyo ki maba kau karako nau mete
susiniyana po ki nana wainapiyei bo?’
29 Apunu ki ubupu Mosisi inako sibu ki
pokere Mosisi kudu wainapupu tawana Idipi
kamadubu manako wakapawena tawana
Midiyani kayawena manako e ika tondawa
yarawa da e gubagaiyoma apeya ika wenatagubu.
30 Kwamura ropani kawaya apunai apeya
(40) kewowena ki eweya ka apunu Mosisi mara
mosi iyapana eba idiwu tawaneya kweya Sainai
bameya ki kayawena manako ripa mo beuwena
nonarai rabineya ka aneya mo ika tondawa ki e
empupu.
31 E notai kowena manako e ripa ki bameya
naigida mena empana ki nana kaniyawa da
Mama-nuga God e eya bonanai wainapupu. Bo-
nana ki wagubu ke;
32 ‘Mosisi, kau ripakwarakwaragiyoma Ebu-
ramu yo Aisiki yo Diyaikapu mu Mamamaga
eyaka mena God ka nau.’ Apunu Mosisi yona
ki wainapupu ka e kudu waina-pupu e didigurai
wagubu ade e yabui mete topupu.
33 Ko Mamanuga God e ade sibu, wagubu ke;
‘Waira kawareya uburei ki ka waira tanai bagi
kawaya ki pokere nau wiwirasini kau kerapugi
kwakwarai rikapi nakapi.
34 Nau iyapananiyoma tawana Isiraero ragidai
tawana Idipi rabineya nuwaboyatagamu idiwu ki

nau mu emitamakani ade mu makaritagamu ‘aige aige’ tagamu ki nau mu mete wainatamakani ki pokere mu bitamaga rikapana waditamana bagi ki nana ka nau karako kunumau kawapuwani yau kena. Kau yabi, nau karako kau tononiyani tawana Idipi kayanuwagi.’ ”

Isiraero ragidai iyapana eba idiwu tawaneya iwa wadamawa

35 Apunu Stiweni inako wagubu, ade wagubu ke; “Nu iyapananuguma mu ka oragai apunai Mosisi e midi togamupu, tagubu ke; ‘Nima kau apunu kawai nidibu? Nima wagubu da kau idagi gurai nu naurinugu ugwedei?’ Mu inako simupu midi ragiragimupu ko aneya naiya ripa beuwena ki rabineya matara-wena ki kawapu apunu Mosisi e waitai bauwena. E pokaiya ka Mamanuga God ubupu apunu Mosisi wadubu tawana Isiraero ragidai mu yabiyabirimaga sibu ade mu bitamaga ki rikapana apunai winepupu tapu.

36 Oragai apunai Mosisi kasiyarai kawaya ubupu e iyapanaiyoma banana-tapu tawana Idipi kamadumpu kaya-tagubu. E kwamura apunai apeya (40) ki rabineya kunuma kasiyarai pokaiya matakira ropani kawaya ebo ebo kwaewagawa, tawana Idipi rabineya, Egi Daragai ki rabineya, ade iyapana eba idiwu tawanai ki rabineya.

37 E tawana Isiraero ragidai tadebu, wagubu ke; ‘Aita ewa ka Mamanuga God wi iyapanaga mosi winepoto manako e nau maba wi paunagau uburoto Mamanuga God e bonanai wainapono makeya makeya wi nidiyono kabukabuwa tondono.’

38 Apunu Mosisi e madanai ka daikere daikere.
Nu ripakwarakwaranuguma iyapana eba idiwu
tawaneya dibipamawa idiwa ki ka Mosisi mu
mete ika idiwa. Ko kweya Sainai kawareya
ka aneya kawapu ki e bonanai e wainapiyawa
manako Mamanuga God e gwedegwede kuduba
nu iya negeyana yonai siyawa ki e mete
wainapiyawa manako wirawena iya yonai ki
iyapana tadeyawa.

39 Ko nu ripakwarakwaranuguma ubumpu
apunu Mosisi e yonai ki mu kwenumupu
ade e umunui ki mu eba wadumupu. Mu e
weumpu kwenumpu tawana Idipi ewamugere
ade wirataga-mana kayatagamana wainamupu,
40 ki pokere bautagubu apunu Mosisi e tatai
Aroni simupu, tagubu ke; ‘Apunu ki nu waranibu
tawana Idipi kamadimpi kebompi yewe baigibi
ko e karako bani kayawena ki nu eba katainugu
ki pokere karako Mamanuga God e keyakeyai dai
kau idagi pokaiya kaitepi manako nu keyakeyai ki
sumatamamu da mu nu waranimoto kaigamu.’
41 Mara ki makeya ka mu papa burumakau mu-
nai mosi e keyakeyai mu idamugu yamanamupu,
manako tagubu ke; ‘Nu Kawainuga God e eya
mibai ka yau kena.’ Mu inako tagamawa man-
ako keyakeyai ki mu mubo idamugugere ya-
manamupu ki mu mamamapamawa, taeretaga-
mawa, papa tepamawa pasumawa puyo kweya-
mawa.
42 Mu inako kwaetagamawa ki pokere Mama-
nuga God mu kamaditapu mu notamaga
wirapupu da mu madega yo supama yo siragamu
inako bamamugu buburi-tagamawa idiwa.

Nu ripakwarakwara-nuguma badidi inako kwaetagamawa kebomawa ki mu nene ka Mamanuga God e bonanai wainapamawa tagamawa ragidai oka yau okamupu, tagubu ke;

‘Isiraero ragidai, wi kwamura apunai apeya (40) ki rabineya iyapana eba idiwu tawaneya iwa wadamawa, papa namutamawa pasutamawa, ade keyakeyai wi wibo idagau kaitemupu ki mu bamamugu wi puyo kwaigamawa. Ko wi nau nene eba kwaigamawa.

43 Wi nuwaga notaga ka eba nau bamaneya ko wi nuwaga notaga ka Moraki e bameya. E tawai papa kwakwarai pokaiya wadumupu ki wi bagi kawarapamawa iwa. Wi kawaiga mosi ka supama Repani. E keyakeyai dai wi idagau yamanatampu mu bamamugu ka wi buburigamawa idiwa ki pokere nau karako wi baiyononiyani tawana uwama kawaya tawana Babironi tagere ki nau wi tononiyani kaiwagi.’

44 Nu ripakwarakwaranuguma iyapana eba idiwu tawaneya iwa wadamawa ki ka mu Mamanuga God e tawai papa kwakwarai pokaiya wadu-mupu ki mete ika bagi kawarapamawa iwa manako mu tawa ki emupu, tagubu ke; ‘Mamanuga God e eya tawa yau rabineya tondau.’ Mu tawa ki asusu eba wadamawa ko Mamanuga God apunu Mosisi usi kunumau ki keyakeyai badidi kabuwapiyawa ki makeya makeya mu tawa ki wadamawa.

45 Apunu Mosisi e powena eweya ka Mamanuga God apunu Diyosuwa kasiyara kwebu manako e

ubupu nu ripakwarakwara-nuguma waratapu Mamanuga God e tawai ki bagi kawarapamawa iwa. Ko Mamanuga God ubupu e eya kasiyarai pokaiya iyapana tawana ki idiwa ragidai siwakeketapu bautagubu kayatagubu manako mu wairamaga ki ka nu ripakwarakwaranuguma wadumupu. Mu waira ki wadumupu kewowena ka mu tawa papa kwakwarai bagi kawarapamawa iwa ki ika bagimupu manako tawa ki ika uburawa yabadawa da uburawa yabadawa da siyareya ka apunu Dewida wenawena.

46 Mamanuga God apunu Dewida e mamamai wagubu manako Dewida ubupu guriguriwena, wagubu ke; 'Mamai, oragai apunai Diyaikapu e Mamai God ka kau. Nau tawa bagi kawaya kau nene wadana wainapakani.'

47 Apunu Dewida inako guriguriwena ko e eya tawa waunai ki eba wadubu ko e gubagai Soromoni ki e ubupu Mamanuga God e Tawai ki wadubu."

48 Apunu Stiweni tawana Isiraero ragidai mu bususumaga kawareya inako wagawa tondawa da kamadubu, ade wagubu ke; "Oragai apunai Soromoni e ubupu Mamanuga God e Tawai wadubu ko nau suwagani wainapumuri; Mamanuga God Esida Kunumau Tondau e ka tawa kaina rabineya badidi tondono? Takari kawaya ka Mamanuga God e bonanai wainapiyawa wagawa apunai mosi oka yau okapupu, wagubu ke;

49 'Mamanuga God e wagau; Nau tondakani watani ka kunumau. Nau kerarani tainipana watai ka wairau. Wi tawa badidi maba nau nene wadamana ki nana? Nau

aiyatasugana tondana watai ki wi bani wadumuri?
50 Gwedegwede kuduba ki nau naubo idanere yamanapuwani kewowena.'

Mamanuga God e okai inako wagau."

51 Apunu Stiweni inako dimawagawa tondawa da kamadubu manako e bonanai ragiragi kawaya kawakawai ragidai ki ade tadebu, wagubu ke; "Wi ka Mamanuga God bameya iwagamu mama ragidai. Wi wenaguga ka boda-bodai. Mamanuga God e yonai ki wi eba wainapiyamu ki pokere wi Mamanuga God eba kataigau diyayai maba inako kwaiwagamu. Nu ripakwarakwara-nuguma Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya tagararapamawa idiwa ki maba wi mete inako kwaiwagamu.
52 Takari kawaya ka iyapana ubumpu Mamanuga God e bonanai waina-pamawa tagamawa ragidai kuduba giritampu pasutampu ade ubumpu iyapana gwedewau Mamanuga God e Bigabigai Apunai bagi kawaya ki bauwagana sisiyai iyapana tademawa ragidai ki kuduba namutampu gawarara. Mu inako kwaetagamawa ko wi ka apunu bagi supasupai kawaya ki e nidai iwagubu manako iyapana e minimupu poyo.
53 Aneya naiya kawampu Mama-nuga God e gorai nu ripakwarakwara-nuguma mu idamugu tampu ki yabadawa da kwauneya wi wadumupu ko gora ki wi raurupiyamu ade makeya eba kwaiwagamu." Apunu Stiweni inako wagubu.

Mu apunu Stiweni bowa were minimupu poyo

54 Iyapana kawakawai apunu Stiweni e yonai
ki wainamupu ka mu nuwa-maga pupuwena
uwarimaga sisirimupu mu kakasimaga memupu.
55 Ko Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi
Kawaya apunu Stiweni e rabineya posiwena
minibu siwa manako e kunumau esida yabu tapu
ka e Mamanuga God e eya Tanai Bagi Kawaya ki
empupu ade Iyesu kunumau Mamanuga God e
idai garu deneya uburawa ki mete empupu.
56 Empiyawa, manako wagubu ke; “Empumuri,
kunuma gudui siwawena ki nau empa-kani.
Kunumau Kawapu Apunai ki e nau Mamanuga
God e idai garu deneya ika uburau mete
empakani.”
57 Apunu Stiweni yona ki wagawa makeya
ka kawakawai ragidai ki mu bonanamaga ragi-
ragi kawaya e nakari-mupu mu wenagumaga bo-
damupu manako weu kasiwaratagubu garugaru-
mupu kaimpu apunu Stiweni wadu-mupu.
58 Wadumpu dokodoko gari tagaiya
kwenumupu manako bowa dai temupu kawareya
kawareya bowa were e minimawa.
Bowa tempu minimawa ragidai mu monagam-
aga rikamupu ki mu apunu yaraga mosi si ka Soro
e bameya nakamupu.
59 Mu apunu Stiweni inako bowa were
kawareya kawareya minimawa idiwa ko e eya ka
Mamanuga God bameya guriguriwena, wagubu
ke; “Kaiwawoni Iyesu, kau nau keyaini wadi.”
60 E inako wagubu kwarisiwena e ramatai
kawareya ubupu manako e bonanai ragiragi
kawaya ade wagubu ke; “Kaiwawoni, mu berokoi
yau karako kwaetagamu ki kau deni mena surupi

ko eba notapiyowa tondowa.” E inako wagubu manako powena.

Iyapana apunu Stiweni minimupu poyo ki ka apunu Soro mu emitapu, wagubu ke; “Wi bagi kawaya e mini-mupu poyo.”

8

Apunu Soro Iyesu sumapamawa ragidai giritapu

1 Mara ki eyaka mena ka iyapana ubumpu natere Diyerusaremu rabineya Iyesu sumapamawa ragidai Mamanuga God nene dibipamawa idiwa ki mu kuduba giritamana pasutamana ki kerarai birikamupu. Iyesu tonotapu ragidai mu muga mena natere ki rabineya idiwa ko e sumapamawa ragidai kuduba yawira kudeya mu mubo mubo daburimupu wakapatagubu tawana Diyudiya yo Sameriya kaya-tagubu.

2 Mamanuga God maramara nota-pamawa ragidai dai ki apunu Stiweni powena ki e apenai meyamawa yadi wadamawa da kamadumpu manako mu ubumpu e kwakwarepui wadumpu kayatagubu ononomupu.

3 Ko apunu Soro ubupu Iyesu suma-pamawa ragidai giritamiyawa pasu-tamiyawa umawa. E kayawagawa tawa tawa ridi apunu mu idamugu taini-tamiyawa tetamiyawa dibura rabineya nakatamiyawa umawa.

Apunu Piripo tawana Sameriya kayawena

4 Iyesu sumapamawa ragidai bani bani daburimupu kayatagubu ki ka nu Kaiwawonuga Iyesu e sisiyai mu mete tagamawa iwa.

5 Apunu Piripo ubupu natere mosi tawana
Sameriya rabineya kayawena manako e ika
dimawagawa iyapana tadeyawa, wagawa ke;
“Iyesu, e ka nu Iya Negeyana Apunai Keriso.”
6 Iyapana kuduba apunu Piripo e yonai ki
wainapamawa ade e matakirai kunuma kasiyarai
pokaiya kwaewagawa ki mu yabumugere mete
empamawa ki ka mu yona kerekereretagubu e
yonai naigida mena wainapamawa idiwa.
7 E wagawa manako keyai berokoi iyapana
ropani kawaya mu rabinamugu idiwa ki matarau
bautagamawa kwetagamawa kayatagamawa.
Iyapana kiyokiyoi ade iyapana idamaga bo
kerapumaga badabadamai ki mu mete kina
e bameya bautagamawa manako mu kuduba
iyatagamawa,
8 ki pokere natere ki rabineya ka iyapana mu ra-
binamaga bagiwena mamamatagamawa idiwa.

Kweri wasisinai apunai mosi Iyesu sumapupu

9 Natere ki rabineya ka apunu kweri wasisinai
apunai mosi si ka Saimoni ika tondawa. E kawai
gisipiyawa ko iyapana kuduba tawana Sameriya
rabineya e badidi kwaewagawa ki empamawa ki
ka mu notamaga kowagawa e si esida tepapa-
mawa.
10 Iyapana kawakawai ade maimerei kuduba
apunu Saimoni e yonai mibipamawa, tagamawa
ke; “Apunu yau ka Mamanuga God e maba. Ma-
manuga God e kasiyarai kawaya wadau apunai ka
yau kena.”
11 Iyapana inako tagamawa ki mibai ka mu
rowarowa kawaya apunu Saimoni iyapana
kweritamiyawa ki matakirai kwaewagawa

umunawa empamawa ki pokere mu e sumapamawa.

12 Ko apunu Piripo karako bauwena Mamanuga God e gari rabineya idiwana ki yonai bagi kawaya iyapana tadeyawa ade nu Kaiwawonuga Iyesu nu Iya Negeyana Apunai Keriso ki e sisiyai mete kabuwa-tamiyawa, ki ka mu apunu Piripo e yonai sumamupu manako e ubupu ridi yo apunu Iyesu si pokaiya siruwatapu.

13 Apunu Saimoni e mete kina Iyesu yonai ki sumapupu siruwa kawapu manako ewa ubupu apunu Piripo maramara ewakumapiyawa umawa. E Piripo e matakirai ebo ebo kunuma kasiyarai pokaiya kwaewagawa ki empiyawa ki ka e notai kowena e kodabai kapupu.

14 Iyesu tonotapu ragidai natere Diyerusaremu rabineya idiwa tawana Sameriya ragidai Mamanuga God e yonai sumamupu ki sisiyai wainamupu ki ka mu apunu Pita yo Diyoni tawana Sameriya tonotampu kayatagubu.

15 Mu sumawa da bautagubu ka mu Mamanuga God bameya guriguritagubu da e Keyai Tanai Bagi Kawaya ki tonopana iyapana ki mu kawarimugu mete miniyana siwa kasiyara tageyana ki nana.

16 Mu inako guriguritagubu mibai ka iyapana ki nu Kaiwawonuga Iyesu e si pokaiya siruwa kawampu ko Mamanuga God e Keyai mu kawarimugu eba kawapu minibu siwa.

17 Apunu Pita yo Diyoni ubumpu mu idamaga iyapana ki mu kawarimugu nakamupu manako ki makeya ka Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya kawapu mu kawarimugu minibu siwa kasiyara tagebu.

18 Apunu Pita yo Diyoni mu idamaga iyapana
kawarimugu inako naka-pamawa da mu Ma-
manuga God e kasiyarai wadumupu ki matakirai
ka kweri wasisinai apunai Saimoni e empupu
manako e bowa madai dai tepupu kanibu Pita yo
Diyoni mu bamamugu bauwena, wagubu ke;
19 "Bowa madai yau tepumuri manako de-
nai wi kasiyaraga ki nau mete tege-muri da
nau idani iyapana kawarimugu tarani manako
Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya ki
mu kawarimugu mete miniyoto siwa kasiyara
tageni."
20 E inako wagubu ko apunu Pita wirawena
denai ragiragi kawaya e nakaripupu, wagubu ke;
"Mamanuga God puyo deni mena nu negeyau ki
kau bowa madai pokaiya gimarapana wainapiyei
ki pokere karako kau bowagi madai mete kina
gogaiwagi.
21 Nu yo kau upinuga ka eba eyaka mena.
Kau Mamanuga God e yabuiya supasupai eba
kwaenugei ade kau nuwagi notagi ka eba eyaka
mena.
22 Ko karako kau beragi berokoi ki kamadi
kau notagi wirayagisi manako Mama-nuga God
bameya gurigurinuwagi da kau berokogi ki e em-
poto surupoto. Kataina, e surupoto bani, pa mena
bani,
23 mibai ka kau rabinageya nuwaroro
kwaenugei ki nau empakani ade kau beragi
berokoi paininibu umanibu dokodoko ki nau
mete empakani."
24 Apunu Pita inako wagubu ka apunu Saimoni
kudu wainapupu, wagubu ke; "Nu Kaiwawonuga

bameya nau nene guriguriwagi da berokoi ki nau
bananapana iwagubu ki mo nau bamaneya eba
baiyagisi.” E inako wagubu.
25 Apunu Pita yo Diyoni Mamanuga God ba-
didi kwaewagawa mu yabu-mugere empamawa
ki sisiyai mu iyapana tademawa iwa ade Iyesu
badidi tadebu ki yonai mu mete makeya makeya
kabuwa-tagamawa iwa da kamadumpu ki ka
mu wiratagubu natere Diyerusaremu ade kay-
atagubu. Mu yawatau kayatagubu kaiwa ka
mu tawana tawana Sameriya rabineya Iyesu e
sisiyai bagi kawaya iyapana tademawa kabuk-
abuwa kaiwa.

Tawana Isiyopiya mu kawaimaga mosi Iyesu sumapupu

26 Mamanuga God e aneyai mosi kawapu apunu
Piripo sibu, wagubu ke; “Kau kiri uburi suri
tawana Diyudiya deneya yawata Diyerusaremu
yo Gata paunau iyapana eba idiwu tawanai ki
tenuwagi kayanuwagi.”
27 Apunu Piripo yona ki wainapupu manako
kipu ubupu kayawena kaniyawa da yawatau ka
e tawana Isiyopiya mu kawaimaga mosi ika ba-
nanapupu. Apunu ki ka tawana Isiyopiya ragidai
mu kawaimaga ridai si ka Kandasi e purapu-
rai kuduba kwayuba-piyawa tondawa ki apunai
mosi. E Mamanuga God e si tepapana ki nana
natere Diyerusaremu daiyo umawa,
28 ko e karako wirawena e ebo tawaneya
kayawena. E kayawena kaniyawa papa osi iya-
pana kawareya idiwana anai nikareya tainipa-
mawa kaiwa ki kawareya tondawa manako ora-

gai apunai Aisaiya Mamanuga God e okai tapu ki okai mosi iyabapiyawa kaniyawa.

29 Ko Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya apunu Piripo sibu, wagubu ke; “Kau buri kaniyo papa osi nikareya tainipiyau anai ki madaneya kaniyowa.”

30 E inako wagubu manako Piripo garupupu kanibu e bameya bauwena manako apunu ki ika Mamanuga God e yonai oragai apunai Aisaiya sibu oka-pupu ki iyabapiyawa kaniyawa waina-pupu. Wainapiyawa manako e apunu ki manupupu, wagubu ke; “Oka iyabapiyei ki mibai kau wainapiyei bo pa mena?”

31 Ko apunu ki denai wagubu ke; “Ae, nau badidi wainapani? Nau oka yau pa iyabapakani tondakani ko nima sidiyoto kabukabuwa da nau oka yau mibai mete wainapani? Kau umuni nau madanineya yewe tomi.”

32 Apunu ki Mamanuga God e okai iyabapiyawa ka yau kena;

‘Papa sipi mo yadamu miniyamu poyo ki ka e yona eba yagisi. Papa sipi munai mo kumai purupamu ki ka e yona mete eba yagisi. Ki maba ka iyapana apunu yau wadumupu ko e yona denai mo eba wagubu.

33 Mu iyapana yabumugu e midimama kweyamawa ade naripamawa yona mibai mo e bameya eba tagamawa. Iyapana e minimupu poyo ki pokere e tawanai gumorowena. E ewai mu sisiyamaga ka nima yagisi?’

34 Apunu kawai ki wirawena Piripo empupu manako manupupu, wagubu ke; “Kabai, kau sidi;

Mamanuga God e okai yau tapu apunai ki ka e
nima nene wagubu? E eya nene wagubu bo e
apunu kudubai mosi nene wagubu?”
35 E inako wagubu manako Piripo yabiri Ma-
manuga God e okai iyabapupu ki mibai e kabuwa-
pupu manako ewa Iyesu sisiyai bagi kawaya
kuduba ki mete kabuwapupu.
36 Mu yawatau kayatagubu sumawa da awana
mo papateya bautagubu ka apunu ki wagubu ke;
“Awana yau emani. Ki gwedei mo mete kina nau
kwaesugani da kau uburi Iyesu e si pokaiya nau
siruwasini bo?”
37 Ko apunu Piripo denai e sibu, wagubu
ke; “Kau nuwagi notagi kuduba Mamanuga
God bameya sumapi ki nau uburani kau
siruwaniyani.”
Apunu ki denai wagubu ke; “Iyesu Keriso e ka
Mamanuga God e Gubagai ki nau sumapakani.”
38 E inako wagubu manako papa osi ki ubu-
rana wagubu manako mu apeya ewapuru mena
kaimupu awanau sumupu manako Piripo ubupu
Iyesu e si pokaiya apunu ki siruwapupu.
39 Mu awana kamadumpu borau positagubu ka
Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya gwede
mo kwae-wena da Piripo gogawena bani kaya-
wena ki pokere apunu kawai ki Piripo ewa mo
eba empupu. E mibi mamamai e ebo tawaneya
kayawena.
40 Apunu Piripo gogawena ko tawana Asidoni
rabineya ade matara-wena manako ewa tawana
tawana bauwena kayawena Iyesu sisiyai bagi
kawaya iyapana tadeyawa kabukabuwa umawa
da tawana Sisaraiya bauwena.

9

Apunu Soro e notai wirawena

1 Mara ki makeya ka apunu Soro Iyesu sumapa-
mawa ragidai taunimana popo ki yonai ragiragi
kawaya wagawa umawa. E kayawena Mamanuga
God bameya dobopiyamu ragidai mu kawaimaga
sibu,
2 da e tawana Damaskasi ragidai mu okamaga
tarana ki nana manako apunu kawai ki ubupu
Diyu ragidai tawana Damaskasi rabineya idiwa
ki mu okamaga yau okapupu; 'Apunu Soro wi
bamagau baiyagisi manako ridi yo apunu gwede-
wau Iyesu Yawatai kataimugu ragidai ki kwaene-
tamini tetamini ki ka e mu idamaga umatamini
wiratagisi natere Diyerusaremu baitagisi.' E
oka inako okapupu apunu Soro kwebu manako
sibu, wagubu ke; "Kau oka yau wadi tawana
Damaskasi kayanuwagi manako kau Diyu ragidai
mu guriguri-maga tawaiya idiwu ki mu bama-
mugu baunuwagi ki kau debai ragidai oka yau mu
kabuwatami."
3 Apunu Soro kayawena kaniyawa da natere
Damaskasi bameya bauwagana kwaewagawa ka
tanai kawaya mosi garugaru mena kunumau
kawapu e midi kuduba minibu siwa.
4 E gwairi-wena wairau ukwapu manako e
bonana mosi yona yau wagubu ki wainapupu;
"Apunu Soro, apunu Soro, kau gwede nana nau
girisiniyei?"
5 "Kaiwawoni, kau nima?" Soro inako wagubu
manako e bonana ki ade wainapupu, wagubu ke;
"Nau ka Iyesu. Kau nau girisiniyei,

6 ko kau karako kiri uburi natere buri
kayanuwagi manako kau ewa badidi
kwaenuwagi ki sisiyai apunu mosi baiyagisi kau
nidini.”
7 Iyapana Soro mete iwa ragidai bonana ki
wainamupu ka mu notamaga kowena yona
kerekereretagubu ubumawa. Mu bonana ki
wainamupu ko nima wagubu ki mo mu eba
emupu.
8 Apunu Soro bagi ubupu e yabui papupu ko e
yabui kenewena tawana eba empupu ki pokere e
kowakowa-iyoma ki e idaiya wadumpu banana-
mupu kayatagubu kaiwa da natere Damaskasi
bautagubu.
9 Bautagubu ka apunu Soro mara apeya eyaka
tawana mo eba empiyawa tondawa. E bani yo
awana kuduba ragipupu.

Apunu Ananaiyasi Soro iyapupu

10 Natere Damaskasi rabineya ka Iyesu
sumapiyawa apunai mosi si ka Ananaiyasi ika
tondawa. E waro were maba nu Kaiwawonuga
Iyesu e bonanai wainapupu, wagubu ke; “Apunu
Ananaiyasi.”
Manako Ananaiyasi denai wagubu ke; “Kaiwa-
woni, nau yewena.”
11 E denai inako wagubu manako nu Kaiwa-
wonuga Iyesu e ade sibu, wagubu ke; “Kau
kiri uburi yawata mo si ka Supasupai tagamu
ki kayanuwagi manako kau apunu Diyudiyasi
e tawaiya baunuwagi ki kau tawana Tasisi mu
apunumaga mosi si ka Soro ki e nene manu wadi.
E ika guriguriwagau,

12 ko e waro were maba kau eminibu e bameya
baunugibi kau idagi e kawareya tapi manako e
yabui pawena tawana ade empupu. E waro were
maba kau inako eminibu."
13 Apunu Ananaiyasi Iyesu yonai inako
wainapupu manako e denai wagubu ke;
"Kaiwawoni, apunu Soro natere Diyerusaremu
rabineya kau kiya iyapanagiyoma giritamiyawa
pasu-tamiyawa ki sisiyai iyapana ropani kawaya
tagubu nau wainapuwani.
14 Iyapana kawakawai Mamanuga God bameya
dobopiyamu ragidai kasiyara e kwemupu da e
karako yewe Damaskasi bauwena nu notanimei
sumanimei ragidai mete teniyana diburaniyana
ki nana."
15 Apunu Ananaiyasi inako wagubu, ko nu
Kaiwawonuga Iyesu denai e sibu, wagubu
ke; "Apunu Soro e ka nau bigabigani apunai
winepuwani ki pokere kau e bameya kayanuwagi
ko kudu eba wainapiyowa. E ewa kaya-yagisi
tawana kwaiyanai ragidai yo kaiwawo dai ki yo
tawana Isiraero ragidai mete kina mu bamamugu
nau sisiyani yogono umono manako nau sini e
pokaiya kawayayagisi kayayagisi.
16 E aita nau pokanere bita midi makari ba-
nanapoto ade nuwaboya kawaya wainapoto ko ki
nau niya aita ewa e kabuwapani."
17 Apunu Ananaiyasi yona ki waina-pupu ka
e kipu ubupu kayawena kaniyawa da tawa ki
bauwena manako kanibu e idai apunu Soro e
mideya tapu, wagubu ke; "Waretani Soro, nu
Kaiwawonuga Iyesu ki kau yabedeya yawatau
matarawena tanai empipi ki e karako kau yabugi

kenewena ki ade pawagana da kau tawana ade
empana ki nana nau tonosinibu bausugubuwani.
Kau tawana ade emani manako Mama-nuga
God e Keyai Tanai Bagi Kawaya kaworoto kau
kawarigeya miniyoto siwa manako kasiyara
negeni."
18 E inako wagawa makeya ka iyana tagai
yadai maba apunu Soro e yabuiya gwegwetagubu
manako e yabui pawena tawana ade empupu.
Tawana empupu kipu ubupu manako mu e Iyesu
si pokaiya siruwamupu.
19 Siruwamupu kewowena ka e bani kubabu
manako kasiyara e mideya ade bauwena.

Apunu Soro natere Damaskasi rabineya Iyesu sisiyai wagawa umawa

Apunu Soro Iyesu sumapamawa ragidai natere
Damaskasi rabineya mara dai mu mete ika idiwa.
20 E garugaru mena Diyu ragidai mu gurig-
urimaga tawaiya kayawena manako ubupu Iyesu
sisiyai dimawagawa, wagawa ke; "Apunu Iyesu e
ka Mamanuga God e eya Gubagai."
21 Iyapana kuduba e yonai ki wainamupu ka
mu notamaga kowena babatagubu, tagubu ke;
"Apunu yau e notai badidi wirawena? Natere
Diyerusaremu rabineya ka iyapana gwedewau
Iyesu si tagubu ki ka e ubupu mu namutapu ade
e karako Iyesu kowaiyoma yewe Damaskasi ra-
bineya mete tetamana kawakawai ragidai natere
Diyerusaremu idiwu mu idamugu nakatamana
ki nana bauwena. Ko karako e notai ade badidi
wirawena?"

22 Diyu ragidai inako tagubu ko apunu Soro e
kasiyarai kawayawagawa yarawa. E mu pau-
namugu uburawa Mamanuga God e yonai ki
mibai kuduba matara-piyawa kasiyarai kawaya
wagawa ke; “Iyesu e ka nu Iya Negeyana Apunai
Keriso.” Diyu ragidai kuduba natere Damaskasi
idiwa yona ki wainamupu ka mu denai tagamana
babatagubu.
23 Mara ropani kawaya kewowena eweya ka
Diyu ragidai dai bautagubu dibimupu idiwa man-
ako apunu Soro minimana po ki keketai kupa-
mawa.
24 Natere Damaskasi kikiramugu ka iyapana
gwarantana iyarau kawaya mosi minimupu wi-
wiramupu ko tawa ka gwarantana ki rabineya.
Diyu ragidai mu nuwamugu ka Soro minimana
po ki nana wainapamawa ki pokere mara-mara
kemora nawaru ka mu gwarantana ki katamu-
ruiya e dagurai idiwa. Ko Soro mu sisiyamaga
wainapupu,
25 ki pokere e tadeyau kabukabuwa ragidai ke-
morau e wadumupu keketa rabineya kaumupu
manako gwarantana kawareya ubumpu tabu-
ruba pokaiya e kwimpu tagaiya kaumpu manako
e supu wairau ubupu kayawena.

Apunu Soro natere Diyerusaremu kayawena

26 Apunu Soro kayawena natere Diyerusaremu
bauwena ka e Iyesu sumapamawa ragidai ika
mete dibipa-mana ewapuru mena idiwana ki
nana wainapupu. E Iyesu mibai sumapupu ko
mu e berawagana wainamupu ki pokere e kudeya
mete kwaetagamawa.

27 Ko apunu mosi si ka Banabasi e bauwena
Soro bananapupu Iyesu tonotapu ragidai mu ba-
mamugu bautagubu manako tadebu, wagubu ke;
“Apunu yau ka yawatau kaniyawa da nu Kaiwa-
wonuga Iyesu bananapupu e bonanai matarau
wainapupu manako e ewa kipu ubupu kayawena
natere Damaskasi rabineya kasiyarai kawaya
ubupu nu Kaiwa-wonuga Iyesu e sisiyai iyapana
tadeyawa kabukabuwa umawa.”

28 Apunu Banabasi yona inako wagubu
ki pokere Soro kanibu Iyesu sumapamawa
ragidai mete ewapuru idiwa manako natere
Diyerusaremu rabineya kasiyarai kawaya mete
ubupu Iyesu sisiyai wagawa umawa.
29 E Diyu ragidai yona Guriki tagamawa ki mu
mete yona deni deni tagamawa ko mu denai e
minimana po wainamupu.
30 Mu e minimana po ki yonai ka Iyesu sumapa-
mawa ragidai wainamupu ki pokere mu Soro ba-
nanamupu tawana Sisaraiya kayatagubu manako
tono-mupu natere Tasisi kayawena.

31 Mara ki makeya ka Iyesu suma-pamawa
ragidai ika tawana Diyudiya yo Gariri yo
Sameriya rabineya Mamanuga God nene
dibipamawa ki mu kuduba bagi kawaya
idiwa. Iyapana yawira mo mu bamamugu
eba kwaetagamawa. Mamanuga God mu
gwanawatamiyawa ade e Keyai Tanai Bagi
Kawaya pokaiya kasiyara mu tageyawa ki pokere
iyapana ropani kawaya mu notamaga wirawena
Iyesu sumapamawa ragidai mete dibipamawa
ewapuru mena idiwa. Mu nuwamaga notamaga

eyaka mena nu Kaiwawonuga wainapamawa wiwira-pamawa idiwa.

Apunu Pita tawana Rida yo Diyopa kayawena

32 Apunu Pita tawana tawana umawa wadawa manako mara mosi ka e Mamanuga God e iya-panaiyoma tawana Rida rabineya idiwa ki mu daiyomaga kayawena.
33 Ika bauwena ka e apunu mosi si ka Aeneyasi ki e idai kerarai badabadamawena bisi kaya-wena kwamura ida daikere kewowena daikere apeya eyaka (8) ika kebari kawareya deni mena ukwarawa ki empupu.
34 Empupu manako sibu, wagubu ke; “Aeneyasi, Iyesu Keriso karako iya kau negeyau. Kau kiri uburi kau kebarigi ewopi.” Apunu Pita yona ki wagawa makeya ka sigira apunai ki iyawena kipu ubupu.
35 Tawana Rida yo Seroni ragidai kuduba matakira ki emupu ka mu nuwamaga notamaga wirawena nu Kaiwawonuga sumamupu.

Ridi mo powena ade iyawena kipu ubupu

36 Tawana Diyopa rabineya ka Iyesu sumapiyawa ridai mosi si ka Tabita ika tondawa. (Yona Guriki were ka mu e si Dokasi simupu.) E maramara bagi mena kwaewagawa iyapana nuwasiyasiya-tagamawa ragidai waitatamiyawa tondawa,
37 ko mara mosi ka e sigira-wena manako powena. Iyapana e kwakwarepui wadumpu siruwamupu manako tawa rabinai tetaiya kebari mempu kawareya tamupu.

38 Tawana Diyopa yo Rida ka eba uwama ki
pokere Iyesu sumapamawa ragidai ika Diyopa
rabineya apunu Pita tawana Rida bauwena ki
sisiyai waina-mupu ka mu garugaru mena iya-
pana apeya bibi tonotampu Pita kai kaya-tagubu.
Mu kayatagubu kaiwa da bautagubu ka mu Pita
simupu, tagubu ke; “Kau garugaru mena nu mete
kaigamu.”
39 Apunu Pita yona ki wainapupu ka e garugaru
mena kipu ubupu mete kayatagubu manako ika
bautagubu ka mu e bananamupu tawa rabinai
tetaiya ki yamupu. Koboro ropani kawaya mete
bautagubu e kwagaramupu yadi wadamawa
powena ridai ki e werei tagamawa. E naiya iyaiya
tondawa makeya gwedegwede marai kawai mu
nene yamanapupu tagebu ki mu mete temupu
Pita kabuwa-mupu, tagubu ke; “E idai watai ka
yau kena.”
40 Apunu Pita ubupu ridi ki kuduba mata-
rau kayatagamana ki nana wagubu manako e
eya mena ika tondawa kwarisiwena e ramatai
kawareya ubupu Mamanuga God bameya pa-
rauwena manako wirawena powena ridai ki sibu,
wagubu ke; “Tabita, kau kiri uburi.” E yona
ki wagawa makeya ka ridi ki e keyai bauwena
e rabineya tewena yabui papupu Pita empupu
manako e kirana uburana kwaewena.
41 E kirana uburana kwaewagawa ka Pita e idai
kwebu waitapupu wadubu bagipupu. Pita ubupu
Iyesu sumapamawa ragidai koboro ki mu nene
mete wagubu bautagubu manako e powena ridai
ki wadubu iyaiya mu tagebu.
42 Matakira ki sisiyai garugaru mena

kawayawena kayawena tawana Diyopa rabineya manako iyapana ropani kawaya nu Kaiwawonuga sumamupu.

43 Apunu Pita mara ropani kawaya tawana Diyopa rabineya papa kwakwarai kwererewagana upi kwaewagawa apunai mosi si ka Saimoni e tawaiya mete ika idiwa.

10

Pita yo Koneriyasi mu bususumaga

1 Tawana Sisaraiya rabineya ka piyara apunai mosi si ka Koneriyasi tawana Roumi were bauwena ki ika tondawa. Piyara ragidai simaga tagubu ke 'Itari Piyarai' mu dai ropani kawaya (100) mu kawaimaga ka eyo.

2 E notai kawaya Mamanuga God bameya ade e tawai eyaka mena ragidai mete kina maramara Mamanuga God e si tepapamawa idiwa. Diyu ragidai dai ki imagei ragidai ki e maramara mu waitatamiyawa ade Mamanuga God bameya guriguriwagawa tondawa.

3 Mara mosi madega kekerawagawa makeya ka e waro were maba matarau kawaya Mamanuga God e aneyai mosi e bameya bauwena uburawa ki empupu. Aneya ki e sibu, wagubu ke; "Apunu Koneriyasi."

4 E inako wagawa ka apunu Koneriyasi kudu kwaewena aneya ki igida mena empiyawa manako denai e sibu, wagubu ke; "Kaiwawoni, badidi?"

Ko aneya ki daikere wagubu ke; "Kau gurigurinugei iyapana imagei ragidai waitatamiyei ki kau

Mamanuga God e yabuiya kwaenugei. E kau nene
wainapiyau,
5 ki pokere karako uburi iyapana dai tonotami
tawana Diyopa kayatagisi manako apunu mo si ka
Saimoni si daikere ka Pita e bameya baitagisi.
6 E ka apunu Saimoni mosi papa kwakwarai kw-
ererewagana upi kwaewagau apunai ki e tawai
egi papateya ki e bameya tondau.”
7 Aneya yona ki wagubu kewowena ade
kayawena ka apunu Koneriyasi ubupu e
bigabigaiyoma apeya yo piyara apunai mosi
ki maramara Mamanuga God notapiyawa ade
Koneriyasi e diriwai mete kwaewagawa apunai
ki mu nene wagubu bautagubu,
8 manako e aneya bauwena badidi sibu ki sisiyai
kuduba mu tadebu tonotapu tawana Diyopa kay-
atagubu.

Apunu Pita waro maba mo wadubu

9 Mu ukwampu nawaru puruwena ade kay-
atagubu kaiwa da tawana Diyopa bautagamana
kwaetagamawa ka apunu Pita madega paunau
wadawa ki makeya kanibu tawa tagaiya yapu
Mamanuga God bameya guriguriwagana ki nana.
10 E guriguriwagawa tondawa da wetei mebu
manako iyapana tawa rabineya tawiyatagamawa
ki makeya ka e waro maba mo wadubu.
11 E kunuma yagarawena empupu manako auk-
wara maba mosi nikakawaneya taburuba apeya
apeya umamupu ki kawarawa empupu.
12 Aukwara ki rabineya ka papa kiyabumaga
ebo ebo, motamota, midiwari mete kina inako
idiwa emitapu,

13 manako bonana mosi kunuma were kawapu
e sibu, wagubu ke; “Apunu Pita, kau kiri uburi
papa yau namutami kupi.”

14 Ko Pita denai wagubu ke; “Ae, Kaiwawoni,
nau ki pa mena. Nau ka Diyu apunai, nau kaisini
mete kina. Papa bigibigi ki nau eba kupakani
kena.”

15 Apunu Pita inako wagubu ko bonana ki
kunuma were ade kawapu, wagubu ke; “Ma-
manuga God gwede-gwede kuduba iyapana nene
bagi kawaya tapu ki kau bigibigi eba siyo.”

16 Bonana ki kawapu marai apeya eyaka man-
ako ki eweya ka aukwara ki mibi papai ade
wirawena kunumau yapu kayawena.

17 Apunu Pita waro maba wadubu ki mibai
notapiyawa tondawa ki makeya ka iyapana
apunu Koneriyasi tonotapu ragidai ki apunu
Saimoni tawai kwaene-pamawa iwa da imateya
bautagubu

18 manako tawa ki ragidai manutampu, tagubu
ke; “Apunu mo si ka Saimoni si daikere ka Pita wi
daiyoga bauwena ki e yewe tondau bo pa mena?”

19 Ki makeya ka Pita tawa tagaiya waro maba
wadubu ki mibai nota-piyawa tondawa manako
Mamanuga God e Keyai e bameya bauwena,
wagubu ke; “Kau wainapi; Iyapana apeya eyaka
karako bautagubu kau nene manu wadamu,

20 ki pokere uburi mu bamamugu kayanuwagi.
Nau mu tonotapuwani bautagubu ki pokere mu
kudumugu eba wainapi ko kiri uburi mu mete
kaiwagi.”

21 Mamanuga God e Keyai inako wagubu ki
pokere Pita kipu ubupu supu iyapana ki mu ba-
mamugu bauwena manako tadebu, wagubu ke;
“Apunu kwaenei kwaigamawa apunai ki nau yau
kena. Wi gwede nana yewe baigubu?”
22 Pita inako wagubu manako mu denai tagubu
ke; “Piyara ragidai nu kawainuga apunu Koner-
iyasi nu tononibu ki pokere nu yewe baigibi.
E ka apunu bagi kawaya maramara Mamanuga
God notapiyau tondau. Diyu ragidai e werei
mete tagamu. Ko Mamanuga God e aneyai tanai
bagi kawaya mo tonopupu kawapu e bameya
bauwena manako sibu da apunu mosi si ka Sai-
moni si daikere ka Pita e bameya bauwagana
yona mo kabuwapana da e wainapana ki nana
wagubu.”
23 Bibi bautagubu ragidai inako tagubu man-
ako Pita denai mu tadebu, wagubu ke; “Baganai,
ko karako kemorawagau ki pokere umunumuri
da nu mete yewe ukwapamu manako marawani
were kaigamu.”
Mu ukwampu nawaru puruwena ka mu Pita
bananamupu mete kayatagubu. Tawana Diyopa
ragidai Iyesu suma-pamawa ki mu dai mete kay-
atagubu. Mu kayatagubu kaiwa idiwa da kemora-
wena yawatau ukwamupu,
24 manako nawaru puruwena ade kayatagubu
kaiwa da tawana Sisaraiya apunu Koneriyasi e
tawaiya bautagubu. Apunu Koneriyasi tawaiya
bautagamawa ka e eya mu nawanamaga ika
tondawa. E tawai rabineya ka iyapana ropani
kawaya, e ewai ade e kowaiyoma mete kina ki ika
ewapuru mena dibimupu idiwa.

25 Pita tawa rabineya yarana kwae-wagawa
ka apunu Koneriyasi yauda bauwena e empupu
manako kwarisi-wena e ramatai kawareya ubupu
Pita wiwirapupu e si esida tepapupu.
26 Ko Pita ubupu e idaiya wadubu manako sibu,
wagubu ke; “Kau uburi. Nau ka eba kawai mosi.
Nau ka pa iyapana kaina.”
27 Pita apunu Koneriyasi inako sibu mete ewa-
puru tawa rabineya yapu manako e yabu tapu iya-
pana ropani kawaya ika tawa rabineya dibimupu
idiwa ki emitapu.
28 E tadebu, wagubu ke; “Nu Diyu ragidai nu
kaisinuga ki wi kataigau. Iyapana kwaiyanai
ragidai wi maba ki wi bamagau nu daiyoga
eba baigamu. Ko Mamanuga God karako nau
kabuwasinibu da nau iyapana berokoi bo bigibigi
eba nidiyana ki nana wagubu,
29 ki pokere wi nau bibini tonomupu ki nau
eba basarasugu-buwani ko nau garugaru mena
bausugu-buwani yau kena. Ko karako nau
sidimuri; Wi gwede nana nau nene iwagubu?”
30 Apunu Pita inako wagubu manako apunu
Koneriyasi denai e sibu, wagubu ke; “Mara
yau makeya mara apeya apeya nu taganugu
kayawena madega kekerawagawa ki makeya ka
nau Mamanuga God bameya guriguri-sugekeya
tondekeya manako apunu mosi e aukwarai
poe tanai kawaya utawena ki nau yabaraneya
bauwena uburawa empuwani.
31 Empekeya manako e ubupu nau sidibu,
wagubu ke; “Apunu Koneriyasi, kau guriguri-
nugei ade iyapana imagei ragidai waitatamiyei ki
kau Mamanuga God e yabuiya kwaenugei. E kau

nene wainapiyau,
32 ki pokere karako iyapana dai bibi tonotami
kayatagisi tawana Diyopa rabineya apunu mosi
si ka Saimoni si daikere ka Pita e bameya baitag-
isi. E ka apunu Saimoni mosi papa kwakwarai
kwererewagana upi kwaewagau ki e tawai egi
papateya ki e bameya tondau."
33 Aneya ki nau inako sidibu ki pokere nau
ubupuwani kau bibigi tonopuwani manako kau
bagi kawaya garugaru mena nau diriwani siyapi
baunugibi. Nu karako yewe Mamanuga God e
yabuiya dibimipi idiwei nu Kaiwawonuga gwede
yonai nu kabuwaniyana nidibu ki wainapa-mana
nawanai kau nawananimei."

Apunu Pita dimawena

34 Apunu Koneriyasi inako wagubu manako
Pita ubupu dimawena, wagubu ke; "Nau karako
wainapakani weta-wetara da Mamanuga God e
yabuiya ka iyapana kuduba nu kiyabunuga eyaka
mena.
35 Tawana tawana kuduba, madega kauwagau
madega posiwagau iyapana nima Mamanuga God
wiwira-piyau ade e berai bagi mena kwaewagau
ki ka Mamanuga God yagisi da e ka baganai.
36 Wi kataigau da Mamanuga God yona mosi
tonopupu nu Isiraero ragidai nu bamanugu
bauwena. Yona ki kena ki ka nu Iya Negeyana
Apunai Iyesu Keriso e yonai bagi kawaya.
Mamanuga God e eya Gubagai Iyesu nu
doboniyana ki nana tonopupu da e yo nu kuduba
rabinanuga eyakamena-wagana ki nana. Iyesu e
ka iyapana kuduba nu Kaiwawonuga kawaya.

37 Apunu Diyoni dimawagawa iyapana siruwatamiyawa makeya yauda badidi yabiri tawana Gariri rabineya wena-wagawa yabadawa manako ewa tawana Diyudiya rabineya mete wenawena ki sisiyai kuduba wi wainamupu kewo-wena.
38 Wi kuduba kataigau da Mama-nuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya ki kawapu tawana Nasareta mu apunu-maga Iyesu e kawareya minibu siwa kasiyara kwebu. Mamanuga God e mete ewapuru iwa ki pokere Iyesu tawana tawana umawa wadawa upi bagi mena kwaewagawa. Iyapana gwedewau Berokoi Apunai Seitani e idai rabineya idiwa ki ka e mu mete iyatamiyawa umawa.
39 Nu Diyu ragidai nu tawanugu tawanugu ade natere Diyerusaremu rabineya mete kina e badidi kwae-wagawa umawa nu yabunugere matarau empemeya ki sisiyai nu karako iwegemei. Iya-pana ubumpu ripa korosi naureya e minimupu poyo,
40 ko mara apeya eyaka kewowena eweya ka Mamanuga God wagubu manako e ade iyawena kipu ubupu nu paunanugu matarawena, ko ki kuduba nu yabunugere emipi.
41 Eba iyapana kuduba e iyawena kipu ubupu ki emupu ko nu gwedewau Mamanuga God nu winenibu da nu e sisiyai iyapana tademana ki nana ki nu mena ka e ade iyawena kipu ubupu ki matarau emipi ade bani yo awana e mete kubamipi.
42 Ko Iyesu nu nidibu, wagubu ke; “Yona yau iyapana tadeyoi; Nau Mamai God nau mena

winesinibu da nau aita ewa uburani iyapana
iyaiya bo popai kuduba nau idani gurai mu nau-
rimugu ugwaditamoni ragiragi."
43 Oragai ragidai Mamanuga God e bonanai
wainapamawa tagamawa ragidai ki mu kuduba
Iyesu sisiyai yau tagamawa ke; 'Iyapana nima e
sumapoto ki ka Mama-nuga God uburoto Iyesu e
si kasiyarai pokaiya iyapana ki e bigi kuduba deni
mena surupoto.' "

44 Apunu Pita yona ki wagawa makeya ka Ma-
manuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya kawapu
apunu Pita e yonai wainapamawa ragidai kuduba
mu kawarimugu minibu siwa kasiyara tagebu.
45 Diyu ragidai Iyesu suma-pamawa Pita mete
bautagubu ragidai gwede wenawena ki emupu
ka mu notamaga kowena mibai ka Mamanuga
God naiya e Keyai Tanai Bagi Kawaya mu muga
puyo tagebu ki maba e karako tawana kwaiyanai
ragidai mete kina puyo ki tagebu.
46 Tawa ki ragidai mu tenawarimaga wirawena
da mu yona yona kuduba tagamawa Mamanuga
God e si tepapamawa ki apunu Pita e kowa-
iyoma mete kina mu mubo wenagu-mugere
wainamupu,
47-48 ki pokere Pita wagubu ke; "Mamanuga God
e Keyai Tanai Bagi Kawaya naiya nu kawarinugu
minibu siwa kasiyara negebu ki maba e karako
iyapana yau mete kasiyara tagebu ki pokere mu
karako Iyesu e si pokaiya siruwatagisi. Mu
yawatamaga ki nu eba bodapamu."

Pita mu siruwatamana ki nana wagubu ki
pokere mu Iyesu Keriso e si pokaiya iyapana ki

siruwatampu. Siruwatampu kewowena ka iyapana ki apunu Pita munamupu, tagubu ke; “Kau garugaru mena eba kayanuwagi ko mara dai nu mete yewe idiwomu were kayanuwagi.”

11

Pita natere Diyerusaremu kayawena

1 Tawana kwaiyanai ragidai Mamanuga God e yonai waina-mupu sumamupu ki sisiyai Iyesu tonotapu ragidai mu kowamuguma mete kina tawa tawa tawana Diyudiya rabineya wainamupu.

2 Apunu Pita wirawena natere Diyerusaremu ade kayawena manako e ika bauwena ka iyapana Iyesu sumapamawa ragidai dai ki iyapana kwakwarepumaga mete wakapamana yonai tagamawa ragidai ki e bameya bautagubu manako mu bonanamaga ragiragi kawaya e simpu wirawira, tagubu ke;

3 “Kau kaisi beranugibi tawana kwaiyanai ragidai mu kwakwarepumaga eba wakamupu ki mu bamamugu daiyo kayanugibi ade mu banimaga mete kubabi.”

4 Mu inako tagubu ki pokere Pita ubupu e badidi empupu bo wainapupu ki kuduba supasupai mena mu kabuwa-tapu, wagubu ke;

5 “Nau tawana Diyopa rabineya Mamanuga God bameya gurigurisugekeya tondekeya da nau waro maba bagi kawaya mo wadubuwani. Nau gwede mosi aukwara kawaya maba nikakawaneya taburuba apeya apeya

pokaiya umamupu kunumau kawarawa da nau
bamaneya bauwena ki empuwani.
6 Empuwani wetawetara manako aukwara ki
rabineya ka nau papa kiyabumaga ebo ebo ade
motamota yo midiwari ropani kawaya inako emi-
tapuwani.
7 Emita-puwani manako nau bonana mosi
wainapuwani, wagubu ke; ‘Pita, kau kiri uburi
papa yau namutami kupi.’
8 Bonana ki inako wagubu ko nau denai
suwagubuwani ke; ‘Ae, Kaiwawoni, nau ki pa
mena. Nau ka Diyu apunai. Nau kaisini mete
kina. Papa bigibigi ki nau eba kupakani kena.’
9 Nau inako suwagubuwani manako bonana ki
kunumau ade kawapu, wagubu ke; ‘Mamanuga
God gwedegwede kuduba iyapana nene bagi
kawaya tapu ki kau bigibigi eba siyo.’
10 Bonana ki kawapu marai apeya eyaka man-
ako ki eweya ka aukwara ki mibi papai ade
wirawena kunumau yapu kayawena.
11-12 Yapu kayawagawa makeya ka iyapana
apeya eyaka tawana Sisaraiya were nau kani bau-
tagubu. Bibi ragidai ki mu ka eba Diyu ragidai
ko mu tawa ki nau tonde-keya ki bautagubu ki
ka Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya
nau sidibu da nau kudu eba wainapana ko iya-
pana ki mete kayasugana ki nana wagubu ki
pokere nau kipuwani ubupuwani mu mete kai-
gibi. Nau natere Diyopa ragidai ida daikere ke-
wowena daikere eyaka mena (6) yau mete warat-
apuwani iyapana ki bananamipi mete kaigibi. Nu
kaigibi iweya wade-meya da tawana Sisaraiya
baigibi ki ka nu apunu mosi si ka Koneriyasi e

tawaiya yamipi,
13 manako apunu Koneriyasi yona yau ni-
dibu, wagubu ke; ‘Aneya mosi bauwena nau
tawaneya uburawa empuwani manako e nau
sidibu, wagubu ke; ‘Bibi ragidai tonotami tawana
Diyopa kayatagisi apunu Saimoni si daikere ka
Pita siyomoto da e yabadini.
14 E baiyagisi manako kau tawagi eyaka mena
ragidai mete kina Mamanuga God iya waunai
negeyana ki sisiyai e uburoto wi nidini manako wi
kuduba iya waunai wadumuri.’
15 Apunu Koneriyasi ubupu nu inako nidibu
manako nau waunai dimasuge-keya makeya ki
ka Mamanuga God e Keyai naiya nu kawarinugu
minibu siwa kasiyara negebu ki maba e tawana
kwaiyanai ragidai ki mu kawarimugu inako mete
minibu siwa kasiyara tagebu.
16 Nau ki kuduba empuwani ki ka nau notani
paparawena nu Kaiwawonuga Iyesu naiya nidibu
ki yonai nau wainapuwani. E naiya yona yau
nu nidibu, wagubu ke; ‘Apunu Diyoni ubupu
awana pokaiya wi siruwanibu ko nau uburani
Mamanuga God e eya Keyai Tanai Bagi Kawaya ki
pokaiya wi siruwaniyani kasiyara negeyani.’
17 Nu naiya ubumpi nu Kaiwawonuga Iyesu
Keriso sumamipi manako e puyo Mamanuga God
e Keyai tonopupu deni mena nu negebu ki maba
e karako tawana kwaiyanai ragidai mete tagebu.
Nau ka iyapana kaina ki pokere nau badidi maba
Mamanuga God e yawatai bodapani?”
18 Apunu Pita yona ki wagubu wainamupu ka
iyapana ki e yona denai mo eba simpu wirawira
ko mu Mama-nuga God e si tepamupu, tagubu ke;

“Mamanuga, kau nuwagibi manako kau tawana kwaiyanai ragidai mete kina mu bigimaga surupipi mu rabinamaga wirapipi manako iya waunai tagebi.”

Iyesu sumapamawa ragidai natere Antiyoka rabineya idiwa

19 Iyapana apunu Stiweni bowa were minimupu poyo ki makeya ka mu Iyesu sumapamawa ragidai kuduba mete giritampu pasutampu ki pokere Iyesu sumapamawa ragidai ki daburimupu mu mubo mubo tawana tawana kaya-tagubu. Mu dai ki tawana uwama kawaya kayatagubu tawana Ponisiya yo Saiporosi yo natere Antiyoka bautagubu manako mu ika ubumupu Iyesu e sisiyai Diyu ragidai mu mubo mena ika idiwa ki tademawa kabukabuwa. Ko tawana kwaiyanai ragidai ki mu Iyesu sisiyai mu eba tademawa.

20 Ko Iyesu sumapamawa ragidai dai ki tawana Saiporosi yo Sairini were bautagubu ki mu kimpu ubumpu natere Antiyoka kayatagubu manako mu ubumpu nu Kaiwawonuga Iyesu e yonai bagi kawaya tawana kwaiyanai ragidai ika idiwa ki mu mete tademupu.

21 Mamanuga God mu kasiyara tagebu ki pokere iyapana ropani kawaya mu yonamaga wainamupu manako mu notamaga wirawena nu Kaiwawonuga mete sumamupu.

22 Natere Antiyoka ragidai mu notamaga wirawena ki sisiyai Iyesu sumapamawa ragidai Mamanuga God nene dibipamawa ika natere Diyerusa-remu rabineya idiwa ki wainamupu

manako mu apunu Banabasi tonomupu natere
Antiyoka kayawena.
23 E ika bauwena manako iyapana ika idiwa
bita mubo wadamana ki Mamanuga God e rika-
pupu deni mena mu waditapu bagi ki matakirai apunu Banabasi empupu ki pokere e rabinai bagiwena manako e ubupu iyapana ki gwaiyaba-tapu, wagubu ke; “Wi Kaiwawonuga Iyesu bameya naigida mena kwaiwogoi, e mena notapiyoi sumapiyoi ade e mena yonai wadoi yamoi.”
24 Apunu Banabasi e ka apunu bagi kawaya.
E notai kawaya daganani Iyesu bameya ade
Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya
e rabineya posiwena. E sumai ka mete
kawaya ki pokere iyapana ropani kawaya e
yonai wainamupu ki ka mu nu Kaiwawonuga
sumamupu.
25 Apunu Banabasi ubupu apunu Soro e
kwaenei tawana Tasisi supu kayawena,
26 manako umawa da bananapupu ka mu ewa-
puru mena wiratagubu natere Antiyoka ade kaya-
tagubu. Mu kwamura eyaka mena ika idiwa
Iyesu sumapamawa ragidai Mamanuga God nene
ika dibipamawa ki mu ropani kawaya mete
yona tademawa kabukabuwa idiwa. Ki makeya
ka natere Antiyoka ragidai Iyesu suma-pamawa
ragidai yabiri simaga waunai ‘Keriso Ragidai’
tademupu.
27 Mara ki makeya ka iyapana dai ki Mamanuga
God e bonanai waina-pamawa tagamawa ragidai
natere Diyerusaremu kamadumpu sumpu natere
Antiyoka bautagubu.

28 Mu iyapanamaga mosi si ka Agabasi. E
Mamanuga God e Keyai ki kasiyarai pokaiya
ubupu iyapana tadebu, wagubu ke; “Mamanuga
God nau kabuwasinibu da nu yabaranugu ka
tawana tawana kuduba kapoi kawaya mosi
yabadau.” (Kapoi ki ka tawana Roumi ragidai
mu kawaimaga Korodiyasi kaiwawowagawa
tondawa ki makeya bauwena.)
29-30 Apunu Agabasi inako wagubu ki pokere
Iyesu sumapamawa ragidai eyaka eyaka
mu kowamuguma waita-tamana ki nana
wainamupu. Mu mubo mubo bowa madai
dai temupu mu mubo denemugu denemugu
ewapuru dibimupu manako mu bowa madai ki
temupu apunu Banabasi yo Soro tagemupu da
mu ubumana tawana Diyudiya kayataga-mana
debai ragidai Mamanuga God e iyapanaiyoma
kwayubatamawa ika idiwa ki tagemana ki nana.

12

Iyapana apunu Diyemesi minimupu poyo

1 Mara ki makeya ka kaiwawo Erodi Iyesu
sumapamawa ragidai Mamanuga God nene dibi-
pamawa idiwa ki mu giritamana pasutamana ki
kerarai birikapupu.
2 E wagubu manako piyara ragidai ubumpu
apunu Diyoni e tatai Diyemesi kereba pokaiya
ugwadumpu poyo.
3 Diyu ragidai ki emupu ka mu rabinamaga
bagiwena ki pokere kaiwawo Erodi ubupu apunu
Pita mete wadamana ki nana wagubu. (E yona

ki wagubu makeya ka Diyu ragidai ‘Parawa Pa Pasumana Kupei’ ki kupe-tagamawa.)

4 Piyara ragidai apunu Pita wadumpu diburamupu manako piyara kuduba ida esida kewowena kerapu daikere kewowena daikere eyaka mena (16) mara mo apeya apeya bau-tagamawa Pita goparapamawa ade kayatagamawa manako mu ewamugu ka apeya apeya ade bautagamawa, mu inako kwaetagamawa. Kaiwawo Erodi e notai wagubu da; “Mamanuga God Nu Raurunibu Poragai’ yau kewoyagisi ki ka nau apunu Pita yadani Diyu ragidai mu yabaramugu tarani nau idani gurai e naureya ugwadani ragiragi manako mu ewa e minimoto poyo.’

5 E inako waina-pupu ko apunu Pita dibu-rawena tondawa ka Iyesu sumapamawa ragidai kuduba dibimupu Mamanuga God bameya Pita nene maramara mu nuwamaga nota-maga eyaka mena pokaiya guriguri-tagamawa idiwa.

Apunu Pita dibura rabineya bauwena kayawena

6 Marawani didiburu mena ka kaiwawo Erodi nuwaiya ka apunu Pita Diyu ragidai mu yabara-mugu tarana e idai gurai e naureya ugwadana ra-giragi ki nana wainapupu. Ko kemora ki rabineya ka piyara ragidai apeya Pita paupunamupu mete ukwapamawa. E idai ka mu taburuba apeya ra-giragi kawaya pokaiya umamupu dokodoko ade dibura katamuruiya ka piyara ragidai dai mete dagura ubumawa.

7 Garugaru mena ka Mamanuga God e aneyai mosi ika bauwena manako dibura tawai ra-bineya tanai minibu siwa. Aneya ki kanibu Pita

mideya minibu wadubu kwisipupu manako sibu,
wagubu ke; “Pita, kau garugaru mena kiri uburi.”
Aneya ki inako wagawa makeya ka taburuba e
idai umamupu ki kuduba purupurutagubu gwe-
tagubu,
8 manako aneya ki Pita ade sibu, wagubu ke;
“Kau kerapugi kwakwarai tepi umari ade kau
mairagi kau naurigeya mete umari.” Pita ki
kwaewena ka aneya e ade sibu, wagubu ke; “Kau
aukwaragi pokaiya utanuwagi nau ewaneya ya-
bodowa.”

9 Aneya Pita bananapupu ko mu dibura tawai
ki kamadamana kwae-tagamawa ka Pita aneya
badidi kwae-wagawa empupu ki e notai wagubu
ke; “Yau ka nau bani waro maba wadakani.”
10 Mu sumpu dagura yabiri uburawa apunai ki
raurumupu sumpu paunau uburawa apunai ki
mete raurumupu manako kaimpu gudu siyarai
kirama pokaiya yamanamupu ki bautagubu.
Ika bautagamawa ka gudu ki natere deneya
ebo siwawena manako mu matarau bautagubu
kayatagubu kaiwa da yawatau ka aneya ki
bani gogawena garugaru mena Pita kamadubu
kayawena.

11 Kamadubu kayawagawa makeya ka apunu
Pita e notai paparawena, wagubu ke; “Karako nau
kataineya da nau waro maba eba wadubuwani
ko aneya ki matarau nau nene kwaewena. Ma-
manuga God e aneya ki tonopupu da Diyu ragidai
kaiwawo Erodi e kasiyarai pokaiya gwede mo nau
bamaneya berapamana wainapamawa ki mu eba
kwaetagamana ki nana.”

12 Pita wainapupu da e mibai dibura tawai ki ka-
madubu matarau bauwena ka e kayawena apunu
Diyoni si daikere ka Maki e inai Meri e tawaiya
bauwena. Tawa ki rabineya ka Iyesu sumapa-
mawa ragidai ropani kawaya ika dibimupu gurig-
uritagamawa idiwa.
13 Pita ika bauwena gudu minibu manako tawa
ki bigabigai munu ridai mosi si ka Roda gudu
kwaipana ki nana kaniyabu.
14 E Pita bonanai wainapupu ka e mamama-
wena gudu eba kwaipupu ko garugaru mena
wirawena iyapana tawa rabineya idiwa ki
tadebu, wagubu ke; “Apunu Pita bauwena gudu
tagaiya burida uburau.”
15 Iyapana yona ki wainamupu ka mu denai
tagubu ke; “Kau babanugibi nuwegei.” Ko munu
ridai ki yona ki kawareya kawareya ade wagawa
tondawa ki pokere iyapana tagubu ke; “Ki ka eba
Pita e eya bauwena ko ki ka bani e aneyai mosi ki
bauwena.”
16 Ko Pita gudu kawareya kawareya miniyawa
uburawa ki pokere iyapana dai kaimpu gudu ki
kwaimupu. Gudu kwaimupu manako Pita ika
uburawa emupu ka mu notamaga kowena kod-
abamaga kamupu.
17 Ko Pita e idai bagipupu mu yona
kerekereretagamana ki nana wagubu manako nu
Kaiwawonuga dibura rabineya badidi kwaewena
wadubu tonopupu ki sisiyai kuduba e mu
kabuwatapu. Kabuwatamiyawa da kamadubu
ade wagubu ke; “Kaiwagi nau sisiyani yau apunu
Diyemesi e kowaiyoma kuduba mete tademuri.”
E inako wagubu manako kamaditapu tawana mo

kayawena.
18 Mu ukwampu nawaru puruwena ka pi-
yara dagura ubumawa ragidai ki apunu Pita eba
emupu ki pokere mu babatagubu, tagubu ke; “E
ka bani bauwena kayawena.”
19 Kaiwawo Erodi piyara ragidai Pita ade
kwaenepamana ki nana tonotapu ko mu e
eba banana-mupu ki pokere Erodi dagura
ubumawa ragidai ki mu muga nene wagubu
bautagubu. Bautagubu, pari wirawira-tamiyawa
da kamadubu, mu taunimana po ki nana wagubu
manako ewa kipu ubupu tawana Diyudiya
kamadubu supu tawana Sisaraiya bauwena
manako ika tondawa.

Kaiwawo Erodi powena

20 Kaiwawo Erodi tawana Taya yo Saidoni
ragidai mu bamamugu gagaya kawaya mo waina-
pupu ki pokere mara mosi ka iyapana ki kuduba
dibimupu kaiwawo Erodi e rabinai wadamana
bagi ki nana e bameya kayatagubu. Mu kay-
atagubu kaiwa da bautagubu ka mu yabiri kai-
wawo Erodi e tawai ki kwayubapiyawa apunai
mosi si ka Barastasi e wade manamanamamupu
waretamupu manako ewa ka mu kaiwawo Erodi
e eya bameya bau-tagubu. Mu nuwamugu ka e
mete dobopamana ki nana mibai ka mu banimaga
kuduba ka kaiwawo Erodi e tawaneya bauwa-
gawa.
21 Mara mosi ki mu winemupu makeya ka kai-
wawo Erodi e kaiwawo-wena monagai aukwara
bagi kawaya mo wadubu kaupupu manako yona-
wagana kemai kawareya yapu ika dimawagawa
uburawa.

22 E ika dima-wagawa uburawa ka iyapana mu
bonanamaga ragiragi kawaya tagubu ke; “Yau ka
eba apunu kaina mo wagau ko yau ka nu kawain-
uga sumapemei e eya wagau.”
23 Kaiwawo Erodi yona ki wainapupu ka e rabi-
nai bagiwena. E eba Mamanuga God e si tepapupu
ko e eya si tepapupu ki pokere Mamanuga God e
aneyai mosi garugaru mena bauwena Erodi bita
kwebu manako ki makeya ka motamota rasirasi
dai e rewonai baumupu manako e powena.
24 Mara ki makeya ka Mamanuga God e yonai
kawayawena kayawena.
25 Apunu Banabasi yo Soro mu upimaga natere
Diyerusaremu rabineya kwaetagamawa ki ke-
womupu manako ade wiratagubu natere An-
tiyoka kaya-tagubu. Mu apunu Diyoni si daikere
ka Maki bananamupu mete kayatagubu.

13

*Mu apunu Banabasi yo Soro winetampu tono-
tampu*

1 Iyesu sumapamawa Mamanuga God nene
dibipamawa ragidai natere Antiyoka rabineya
idiwa mu paunamugu ka iyapana dai Mamanuga
God e bonanai wainapamawa tagamawa ade dai e
yonai iyapana tademawa kabukabuwa mete kina.
Iyapana ki mosi ka Banabasi, mosi ka Soro, mosi
ka Simiyoni ki mu si daikere Pinai Apunai simupu,
mosi ka Rusiyasi tawana Sairini mu apunumaga
mosi, ade mosi ka Manaeni, e ka tawana Gariri mu
kaiwawomaga Erodi mete ewapuru kawakaway-
atagubu sipumamaga eyaka mena.

2 Mara mosi mu guriguri nene bani kamad-
umpu Mamanuga God bameya ewapuru mena
guriguritagamawa si tepapamawa idiwa ka Ma-
manuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya mu
tadebu, wagubu ke; “Wi karako apunu Banabasi
yo Soro nau nene winetamuri tonota-muri da
mu nau upini purupuwani tagebuwani ki mu yo-
domono.”
3 Mama-nuga God e Keyai inako wagubu ki
pokere iyapana ki guriguri nene bani kamad-
umpu guriguritagamawa idiwa da kamadumpu
manako mu idamaga apunu Banabasi yo Soro mu
kawarimugu nakamupu tonotampu kayatagubu.

Banabasi yo Soro tawana Saiparasi kayatagubu

4 Mamanuga God e Keyai apunu Banabasi
yo Soro inako tonotapu ki mu sumpu tawana
Serusiya bautagubu manako waka mosi ika wad-
umupu ruku mosi si ka Saiparasi kayatagubu.
5 Mu tawana Saiparasi bautagubu ka mu natere
mosi si ka Saramisi kayatagubu manako ika
bautagubu ka mu kaimpu Diyu ragidai mu
gurigurimaga tawai rabineya yamupu manako
Mamanuga God e yonai ika dimatagamawa
idiwa. Apunu Diyoni si daikere ka Maki mete
ika bauwena mu waitatamiyawa tondawa.

6 Mu natere Saramisi kamadumpu manako ker-
apumugu kayatagubu kaiwa idiwa da ruku ki
papasi daikere tawana Paposi bautagubu manako
kweri wasisinai apunai mosi si ka Bara-Iyesu ika
bananamupu. Apunu ki ka Diyu apunai. E mara-
mara wagawa da e ka Mamanuga God e bonanai

wainapiyawa wagawa ko ki pa mena. E yona pa berawagawa.
7 E waretai ka waira ki mu kawaimaga si ka Sogiyasi Porasi.
Apunu Sogiyasi Porasi e notai ka supasupai kawaya. E nuwaiya Mama-nuga God e yonai wainapana waina-pupu ki pokere e apunu Ban-abasi yo Soro nene wagubu bautagubu.
8 Ko kweri wasisinai apunai Bara-Iyesu (e si yona Guriki were ka Eremasi) e bau-wena mu yonamaga bodabodapupu, mibai ka e eba nuwaiya e waretai ki Iyesu sisiyai wainapana sumapana ki nana.
9 Ko Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya kawapu apunu Soro si daikere ka Poru e rabineya posiwena kasiyara kwebu manako Poru ubupu kweri wasisinai apunai ki yabu doko-dokopupu sibu, wagubu ke;
10 “Kau ka Berokoi Apunai Seitani e munui mosi. Gwedegwede bagibagi supasupai kuduba ka kau iyaragiyoma. Nota berokoi ebo ebo kau rabinageya posi-wena ki pokere kau maramara iyapana wade wirawiratamiyei ade beraberatamiyei tondei. Mamanuga God e yawatai supasupai bagi ki kau maramara wade kiyokiyopana giripana wainapiyei,
11 ki pokere nau karako suwagani wainapi; Mamanuga God e kasiyarai karako kaworoto kau bamageya bai-yagisi kau yabugi kenepoto da kau mara badibadi madega tanai mo eba emani.”
Apunu Poru yona ki wagawa makeya ka gwede mosi oroguma pinai kawaya maba garugaru mena bauwena apunu Eremasi e yabui kenepupu

manako e tawana mo eba empupu. E tawana mo eba empiyawa ki pokere e iyapana e idaiya wadana waitapana kayawagana ki nana ki kwae-newagawa kaniyawa yabadawa.

12 Waira ki kawaimaga gwede wenawena ki em-pupu ade nu Kaiwawonuga Iyesu e sisiyai mete wainapupu ki ka e notai kowena manako e nu Kaiwawonuga sumapupu.

Poru e kowaiyoma mete kina natere Antiyoka kayatagubu

13 Apunu Poru e kowaiyoma mete kina waka kawareya ade positagubu tawana Paposi kamad-umpu manako kayatagubu kaiwa da natere mosi si ka Pega tawana Pampiriyo rabineya ki bau-tagubu. Bautagubu ka apunu Diyoni si daikere ka Maki e midi togawena mu ika kamaditapu wirawena natere Diyerusaremu ade kayawena,

14 ko apunu Poru yo Banabasi mu kimpu ubumpu natere Pega ki kamadumpu manako kayatagubu iwa wadamawa da natere Antiyoka tawana Pisidiya rabineya ki bautagubu. Mu ika bau-tagubu idiwa da aiyata marai ki mu kaimpu Diyu ragidai mu gurigurimaga tawaiya yamupu idiwa.

15 Mu idiwa da iyapana ubumpu oragai apunai Mosisi e gora tapu ki iyabamupu kewowena ade oragai ragidai Mamanuga God e bonanai waina-pamawa tagamawa ragidai mu okamaga ki dai mete iyabamupu kewowena ka guriguri tawai ki debai ragidai ubumpu Poru yo Banabasi manu-tampu, tagubu ke; “Edamani, iyapana rabina-

maga kirana uburana mamama wainapamana
yonai ki dai wi bamagau mete kina bo pa mena?”
16 Apunu Poru ubupu iyapana yona kereker-
eretagamana ki nana e idai bagipupu manako
tadebu, wagubu ke; “Iyapananiyoma tawana Isir-
aero ragidai ade tawana kwaiyanai ragidai mete
kina yewe Mamanuga God wiwira-piyamu e si
tepapiyamu idiwu, nau yonani suwagani ki wi
wainapumuri;
17 Mamanuga God ubupu tawana Isiraero
ragidai nu ripakwarakwara-nuguma e eya
iyapanaiyoma mu winetapu. Mu tawana Idipi
rabineya iyapana bigabigamuguma kwae-
tagamawa ki makeya ka e mu waita-tamiyawa
da mu iyapanamuguma kawayawagawa yarawa.
E kasiyarai kawaya ki pokaiya ka e mu waratapu
tawana Idipi kamadumpu kayatagubu,
18 manako mu kwamura apunai apeya (40)
kwaitana gwabau ukwapamawa idiwa ki ra-
bineya ka e maramara mu kwayubatamiyawa
tondawa ko e midi mu bamamugu eba togawena.
19 Tawana Kainani rabineya ka iyapana yona-
maga ebo ebo kuduba ida daikere kewowena
daikere apeya (7) ki e ubupu mu siwakeketapu
manako mu waira-maga ki e eya iyapanaiyoma
tawana Isiraero ragidai umani tadebu.
20 Mu kwamura rowarowa kawaya 450 ika
idiwa manako ki eweya ka Mamanuga God mu
wade supasupatamana ragidai tagebu iyapana
bagi kawaya idiwana ki nana. Mu inako idiwa ya-
mawa da Mamanuga God e bonanai wainapiyawa
wagawa apunai Samuwero ubupu.
21 Ki makeya ka iyapana kaiwawo nene gene-

tagamawa manako Mamanuga God mu apunu Kisi e gubagai si ka Soro mu kaiwawomaga tagebu. Apunu Soro e ka kunu Bendimani ki wenai wenawena kwamura apunai apeya kewowena (40) ki rabineya kaiwawowagawa tondawa.

22 Kwamura apunai apeya (40) ki kewowena eweya ka Mamanuga God ubupu kaiwawo Soro e si kaupupu manako kaiwawo watai ki e apunu Dewida kwebu. E Dewida nene wagubu ke; ‘Apunu Diyesi e gubagai Dewida ki e kwaitana nau nuwaneya. Nau badidi suwagani ki e wainapoto deneya deneya kwaeyagisi.’

23 Oragai apunai Dewida e momai ka apunu Iyesu ki Mamanuga God nu Isiraero ragidai nu iya negeyana ki nana tonopupu. Mamanuga God naiya gwaiyaba wagubu ki mibai karako wana bauwena yau kena.

24 Iyesu eba bauwena ki makeya ka apunu Diyoni ubupu nu Isiraero ragidai nidibu, wagubu ke; ‘Wi beraga berokoi karako kamadumuri wi notaga wirayagisi da nau wi siruwa-niyani.’

25 Apunu Diyoni Mamanuga God e upi ki kewopana kwaewagawa ki makeya ka e iyapana manutapu, wagubu ke; “Wi wainapiyamu da nau ka nima? Apunu ki e nawanai wi idiwu ki eba nau ko e aita nau ewaneya baiyagisi. E bigabigai nau kwaesugana waitapana e kerarai kwakwarai ki rikapana ko nau ka eba bagi ki pokere tondakani.’ Apunu Diyoni inako wagubu.”

26 Poru bususu inako wagawa tondawa da kamadubu, ade wagubu ke; “Iyapananiyoma, oragai apunai Eburamu e wenai ade tawana kwaiyanai

ragidai yewe Mamanuga God wiwirapiyamu e si tepapiyamu mete kina, nau yonani ade suwagani ki wi wainapumuri; Mamanuga God iya wau-nai nu negeyana yonai wagubu ki mibai nu ba-manugu wana bauwena.

27 Ko natere Diyerusaremu ragidai ade nu kawa-kawainuguma mete kina ki mu eba wainamupu da Iyesu nu iyanuga nene bauwena. Oragai ragidai Mamanuga God e bonanai wainapamawa oka tamawa ki mu okamaga ki mu aiyata marai maramara iyabapiyamu idiwu ko yona ki mibai mu eba wainapiyamu. Ko Iyesu powagana ki nana ki yonai Mamanuga God e okai takari kawaya wagubu ki mibai wenawagana ki nana ka mu Iyesu wadumpu ade mu idamaga gurai e naureya ugwadumpu ragiragi.

28 E gwede mo eba paerepupu da mu ki gwawai e minimana po ki nana ko mu e pa asusu wad-umupu apunu Pairasi e idaiya tamupu, tagubu ke; ‘Kau nuwagi da mu apunu yau minimoto poyo.’

29 Mamanuga God e naiya mena Iyesu nene wagubu ki kuduba mu makeya makeya kwae-tagubu kewowena manako mu ubumpu e kwak-warepui ripa korosi naureya minimupu poyo ki wadumpu kayatagubu ragu mo rabineya tamupu.

30 Ko Mamanuga God e wagubu ki pokere e umuneya ka Iyesu ade iyawena kipu ubupu,

31 manako mara ropani kawaya mareya mareya iyapana tawana Gariri yo Diyerusaremu yawateya naiya e mete ika iwa ragidai ki mu bamamugu matarau bauwagawa. Iyapana ki kena mu karako Iyesu e sisiyai tawana Isiraero ragidai tadeyamu kabukabuwa iwu,

32-33 ade nu mete kina e yonai waunai bagi
kawaya ki wadi-mipi karako wi nidimana ki
nana yewe baigibi. Iyesu powena ko e Ma-
manuga God e kasiyarai pokaiya ade iyawena
kipu ubupu kayawena ki pokere Mama-nuga God
nu ripakwarakwaranuguma badidi tageyana ki
nana gwaiyaba wagubu ki mibai karako nu yo
wi ewapuru bamanugu wana bauwena yau kena.
Mamanuga God e 'Umayo Okai' apeya ki rabineya
ka mu Iyesu e sisiyai oka pokaiya tamupu, tagubu
ke;
'Mamanuga God wagau; Karako nau Gubagani
kau ade kau Mamagi ka nau.'
34 Iyesu e kwakwarepui uruba rabineya eba
puwawagana ko e ade iyawagana kirana uburana
ki nana ki sisiyai ka Mamanuga God naiya mena
inako wagubu ke;
'Nau naiya mena apunu Dewida wadana bagi ki
gwaiyabai bagi kawaya sibuwani,
ko ki nau karako kau nidiyakani mibai wa-
diniyakani bagi.'
35 Mamanuga God e okai mosi rabineya ka ora-
gai apunai Dewida oka yau tapu, wagubu ke;
'Kau bigabigagi apunai bagi kawaya ki kau eba
kamadi.
E kwakwarepui ka uruba rabineya eba puwayag-
isi.'
36 Oragai apunai Dewida oka ki tapu ko ki ka
eba e eya nene wagubu. Apunu Dewida e ka e
ebo marai ki makeya Mamanuga God e bigabigai
kwae-wagawa umawa da powena manako iya-
pana e kwakwarepui wadumupu e ripakwarak-
waraiyoma mu madanimugu ononomupu.

37 Oragai apunai Dewida e kwakwarepui ka ororeya mena puwa-wena ko apunu mosi ki powena e kwakwarepui ka eba puwawena. E powena ko Mamanuga God wagubu, manako e kasiyarai pokaiya ka e ade iyawena kipu ubupu.
38 Ki pokere iyapananiyoma, nau yonani suwagani ki wi naigida mena wainapumuri; Iyesu eba bauwagubena ki ka Mamanuga God nu biginuga eba surupena. Ko Iyesu bauwena nu nene powena e nonai toporuwena manako ewa ade iyawena kipu ubupu ki pokere Mamanuga God nu biginuga karako deni mena surupiyau nu taganugu kwenupiyau.
39 Oragai apunai Mosisi gora tapu ki ka baganai ko gora ki nu biginuga surupana kasiyarai pa mena. Nu Iyesu sumapamu ki mena pokaiya ka Mamanuga God nu biginuga empoto deni mena surupoto manako ki pokaiya ka nu e yabuiya bagi supasupai idiwomu.
40 Ki pokere wi naigida mena idiwoi da oragai ragidai Mamanuga God e bonanai waina-pamawa tagamawa ragidai tagubu ki wi bamagau eba baiyagisi. Mu tagubu ke;

41 'Waegeyageyamasiniyamu ragidai, nau yonani suwagani ki wi wainapumuri ade wi kodabaga kapiyoi da pa popoiwagi.

Nau aita gwede kawaya mosi wi yabugau kwaesugani ki wi eba sumapumuri wainapakani,

ade iyapana dai ki wi bamagau baitagisi sisiya ki wi kabuwa-nimoto ki ka wi mu yonamaga ki mete eba sumapumuri wainapakani.' "

42 Apunu Poru Mamanuga God e okai
kawareya yonawagawa tondawa da kamadubu
manako apunu Banabasi mete guriguri tawai ki
kamadamana kwae-tagamawa ka Diyu ragidai
ika idiwa mu tademupu, tagubu ke; “Edamani,
aiyata marai usida ki wi ade baiwagi manako
yona karako iwagubu ki kwaitana dai wi nu ade
kabuwanimuri.”
43 Diyu ragidai ropani kawaya ade iyapana
kwaiyanai Diyu bususumaga sumamupu mete
kina ki mu kebompu Poru yo Banabasi ewaku-
matampu mete kayatagubu kaiwa ki pokere Poru
yo Banabasi ubumpu iyapana ki tademupu tey-
ateyama, tagubu ke; “Wi bitaga wibo wadamana
ki ka Mamanuga God rikapupu deni mena wi
wadinibu bagi ki pokere e yonai ki wi eba kamad-
umuri ko sumapiyoi idiwoi.”

Diyu ragidai Iyesu sisiyai ki mu eba nuwamugu

44 Pura usi yabaranugu aiyata marai ki
bauwena ka natere ki ragidai waunitau
tawamaga kuduba kamadamana kaya-tagamana
gawarara kwaetagamawa manako mu kebompu
bautagubu nu Kaiwawonuga e yonai ki ade
waina-pamana ki nana.
45 Ko Diyu ragidai iyapana ropani kawaya in-
ako dibimupu idiwa emitampu ka mu nuwaroro-
tagubu. Apunu Poru yonawagawa ki mu ubumpu
e yonai ki bodabodapamawa ade wereyakaurapa-
mawa.
46 Mu inako kwaetagamawa ko Poru yo Ba-
nabasi kudu eba wainapamawa ko kasiyarai
kawaya ubumawa kawareya kawareya iyapana
tademawa tagamawa ke; “Nu Mamanuga God e

sisiyai naiya wi Diyu ragidai nidimipi ki ka supasupai kawaya. Ko wi yonanuga bodapiyamu tagararaniyamu, wainapiyamu ke; ‘Iya maramara idiwana kaiwana iyai nene tagamu ki ka eba iyapana nu kwaitana nu yonanuga.’ Wi inako wainapiyamu ki ka wi mibai iwagamu. Nu karako wi kamadiniyamu iyapana kwaiyanai mu bamamugu kaigamu.

47 Mamanuga God e nu tononibu manako nidibu, wagubu ke; ‘Nau dunani nakaniyakani da wi iyapana kwaiyanai mu bamamugu kaiwagi iya waunai ki yonai tawana tawana kuduba, madega kauwagau madega posiwagau ki iyapana tadeyoi kabukabuwatamiyoi iwoi.”

48 Tawana kwaiyanai ragidai yona ki wainamupu ka mu rabinamaga bagi-wena nu Kaiwawonuga e yonai esida tepamupu, tagubu ke; “Yau ka yona bagi kawaya mosi.” Mu inako tagamawa manako iyapana gwedewau Mamanuga God mu iya maramara idiwana kaiwana iyai tageyana ki nana winetapu ragidai ki mu notamaga wirawena Iyesu sumamupu.

49 Tawana ki rabineya ka Mamanuga God e yonai kawayawena kayawena,

50 ki pokere Diyu ragidai mu nuwamaga pupuwena manako kayatagubu natere ki kawakawaimuguma ade ridi kawa-kawai dai ki Mamanuga God si tepa-pamawa ki mu rabinamaga kupamupu manako mu ubumpu Poru yo Banabasi tawana ki kamadamana ki nana kiratampu siwakeketampu kayatagubu.

51 Ko Poru yo Banabasi waigugu kwae-tagubu mu kerapumaga dogiyai iyapana ki mu tawa-

maga pasimupu manako kamaditampu tawana
Aikoniyamu kayatagubu.
52 Ko Iyesu sumapamawa ragidai ika Antiyoka
rabineya mamama kawaya wainapamawa. Ma-
manuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya mu
kawari-mugu minibu siwa mu rabinamugu posi-
wena.

14

Poru yo Banabasi natere Aikoniyamu idiwa

1 Apunu Poru yo Banabasi natere Aikoniyamu
bautagubu manako mu mubo manamamaga
Diyu ragidai gurigurimaga tawaiya ki yampu ika
dimatagamawa idiwa. Mu yonamaga kasiyarai
kawaya tagamawa ki pokere Diyu ragidai ade
tawana kwaiyanai ragidai mete kina ropani
kawaya Iyesu sumamupu.
2 Ko Diyu ragidai dai ki Iyesu eba sumapamana
wainamupu ki mu ubumpu tawana kwaiyanai
ragidai mu rabinamaga kupamupu ki pokere mu
midimaga togawena apunu Poru yo Banabasi mu
kowamuguma mete kina ki tagararatampu.
3 Ko Poru yo Banabasi mara rowarowa kawaya
ika idiwa. Mu kudu eba wainapamawa ko iya-
pana paunamugu yabarayabara ubumawa nu
Kaiwawonuga e yonai kasiyarai kawaya taga-
mawa. Bita nubo wadamana ki ka Mamanuga
God e rikapupu deni mena nu wadinibu bagi ki
sisiyai ka mu ubumpu iyapana tademawa iwa
manako Mamanuga God kasiyara tageyawa da
mu e yonai ki tagamawa ki ka mu iyapana yabu-
mugu matakira ebo ebo mete kwaetagamawa.

4 Tawana ki rabineya ka iyapana mu notamaga
apeya. Iyapana dai ka Diyu ragidai mena sumata-
mawa ade dai ka Iyesu tonotapu ragidai ki mu
sumatamawa.
5 Tawana kwaiyanai ragidai ade Diyu ragidai
mu kawakawaimuguma mete kina ki mu nuwa-
mugu ka Poru yo Banabasi giritamana bowa were
tauni-mana popo wainamupu.
6 Ko Poru yo Banabasi sisiya ki wainamupu
manako wakapatagubu tawana Raekoniya kay-
atagubu. Tawana Raekoniya rabineya ka mu
natere Rusitara yo Debe ki deneya kayatagubu,
7 manako Iyesu e yonai bagi kawaya ika di-
matagamawa idiwa.

Poru yo Banabasi natere Rusitara kayatagubu

8 Tawana Rusitara rabineya ka apunu mosi ika
tondawa ki e kerarai kiyokiyowena kasiyarai pa
mena. E inai rabineya inako wenawena ki pokere
e wenawena makeya yabadawa da karako ka e
wateya mena tondawa ko e kerareya eba umawa.
9 E apunu Poru dimawagawa ki yonai naigida
mena wainapiyawa tondawa manako Poru e
notai wagubu ke; ‘Apunu ki e notai ka eyaka
mena wainapakani ki pokere e iyayagisi ki mete
baganai.’ Poru e notai inako wagubu manako e
apunu ki empupu doko,
10 e bonanai ragiragi kawaya e sibu, wagubu
ke; “Kau bagi uburi.” Kerarai berokowena apunai
yona ki wainapupu ka e garugaru mena kipu
ubupu kanibu yabadubu.

11 Iyapana kuduba apunu Poru e matakirai
kwaewena ki emupu ki ka mu mubo yonam-
aga Raekoniya were mu bonanamaga ragiragi
kawaya tagubu ke; “Nu daisusunuguma ade nu
sumanuga kerarai ki mu karako iyapana kaina
wenatagubu nu nene kawampu nu bamanugu
bautagubu yau kena.”
12 Mu inako tagubu manako ubumpu apunu
Banabasi daisusu kerarai mosi si ka Seusi e
ebokowai simupu ko apunu Poru e ka dimawagau
apunai ki pokere mu daisusu kerarai mosi si ka
Eremesi e ebokowai simupu.
13 Iyapana ki mu sumamaga kerarai Seusi e
guriguri tawai ka gari tagaiya eba uwama ki
pokere nota ki kawaimaga garugaru mena tawa ki
kayawena papa burumakau uratanai yo rarema
suya-mupu ki ika tepupu manako wirawena
gari teta umampu ki deneya ade bau-wena.
Bauwena manako e iyapana-iyoma tadebu,
wagubu ke; “Papa yau ugwadamu pasumamu
manako nu daisusunuguma bautagubu yau mu
puyo tageyamu.”
14 Apunu Poru yo Banabasi iyapana yonamaga
ki wainamupu ka mu ubumpu mu mubo
aukwaramaga wade tegetegeremupu manako
garugarumupu damu kawaya ki mu paunamugu
ubumpu manako bonanamaga ragiragi kawaya
iyapana tademupu, tagubu ke;
15 “Iyapananuguma, wi gwede nana inako kwai-
wagamu? Nu ka eba daisusu kerarai ko nu ka
iyapana kaina wi maba. Nu yewe baigibi mibai
ka nu nuwanugu ka Iyesu Keriso e yonai wau-
nai bagi kawaya wi nidimana ki nana. Wi dais-

usu sumatamiyamu mu mibimaga ka pa mena ki pokere wi kudubi kwaki yau kuduba kamaditamuri wi notaga wirayagisi manako Mamanuga God mibai tondau apunai ki e mena sumapumuri. E ka waira yo egi yo kunuma kuduba yamanapupu ade gwedegwede kuduba yewe idiwei nu mete yamananibu ki apunai.

16 Kwamura kwamura nu taganugu kayawena ka iyapana kuduba mu mubo nuwamugu nuwamugu nota ebo ebo beratagamawa kebomawa mu mubo nuwamugu ki kwaetagamawa, ko Mamanuga God mu eba bodabodatapu

17 E eba wekewena tondawa ko e matakirai bagi kawaya ki e maramara iyapana nu paunanugu nu nene kwaewagawa. E kunumau esida wagawa manako e umuneya ka nawaya kawarawa, bani bagibagi wenataga-mawa ade maura yabadawa. E mibi mamamai nu mete negeyawa.”

18 Apunu Poru iyapana ki mu rabina-maga wadana kwarisi ki nana inako wagubu ko ki ka ragiragi kawaya mibai ka iyapana ki mu rabinamaga tatawa-wena. Mu wainamupu da Poru yo Banabasi mu ka daisusu ki kerarai ki pokere mu papa pasumana puyo tagemana ki nana mete wainamupu.

19 Ki makeya ka Diyu ragidai dai ki natere Antiyoka tawana Pisidiya rabineya ade natere Aikoniyamu were ika bautagubu. Mu iyapana rabinamaga kupamupu da mu ubumana Poru yo Banabasi giritamana pasutamana ki nana nanamutampu ki pokere tawana ki ragidai ubumpu Poru bowa were minimupu. Bowa were minimawa da e powena maba emupu ki ka mu e

tainimupu gari tagaiya kwenumupu.
20 Ko Iyesu sumapamawa ragidai bautagubu
e kwagaramupu ki ka e mu paunamugu ade
iyawena kipu ubupu gari rabineya natere ki ade
kayawena. Nawaru puruwena ka e yo Banabasi
kimpu ubumpu tawana ki kamadumpu manako
natere Debe kayatagubu.

Poru yo Banabasi natere Antiyoka ade kayatagubu

21 Mu natere Debe bautagubu manako nu Kai-
wawonuga e yonai bagi kawaya ika dimataga-
mawa idiwa da iyapana ropani kawaya mu
yonamaga ki sumamupu. Mu inako tagamawa
iwa da kamadumpu mu ewamugere wira-tagubu
natere Rusitara yo Aikoniyamu ade bautagubu
kayatagubu manako iwa wadamawa da natere
Antiyoka tawana Pisidiya rabineya ki ade bau-
tagubu.
22 Tawana tawana ka mu Iyesu suma-pamawa
ragidai mu rabinamaga wadamawa bagi kasi-
yara tagemawa ade mu ubumana suma mena
sumatagamana ki yonai kawareya kawareya mu
tademawa, tagamawa ke; “Nu Mama-nuga God
e gari rabineya kaigamana ki ka nu naiya bita
kawaya kawaya mete bananapamu.”
23 Mu inako tagamawa manako tawaiya
tawaiya Iyesu suma-pamawa ragidai Mamanuga
God nene dibipamawa ki mu paunamugu
debai ragidai dai mete nakatamawa. Mu
mara dai guriguri nene bani kamadumpu
manako Mamanuga God bameya iyapana nene
guriguritagamawa, tagamawa ke; “Mamanuga

God, kau iyapana yau kwayubatami da mu kau
idagi rabineya idiwono manako mu naiya kau
suma-nimawa ki maba mu kawareya kau ade
sumanimono yamono."
24 Mu tawana Pisidiya bautagubu kayatagubu
iwa wadamawa da tawana Pampiriyo bautagubu,
25 manako kaya-tagubu kaiwa da natere Pega
bautagubu. Natere Pega rabineya ka mu Iyesu e
yonai tagamawa idiwa da kamadumpu manako
ade kimpu ubumpu sumpu natere Atariya egi
papateya bautagubu.
26 Natere ki rabineya ka mu waka wadumpu
manako wiratagubu natere Antiyoka kayatagubu.
Ika bautagubu ka mu naiya upimaga kerarai
birikamupu ki wateya ade bautagubu. Naiya
ka iyapana ika Antiyoka rabineya Mama-nuga
God bameya mu nene guriguri-tagubu, tagubu ke;
'Mamanuga God, nu karako apunu Poru yo Ban-
abasi kau kaubo kwayubatamana ade deni mena
waditamana bagi ki nana kau idagi rabineya
mu nakatamemei tonotamemei.' Mu upimaga
wadumupu ki mu kewomupu manako karako
wiratagubu bautagubu yau kena.
27 Mu natere Antiyoka rabineya Iyesu sumapa-
mawa Mamanuga God nene dibipamawa ragidai
kuduba mu nene tagubu bautagubu manako tade-
mupu, tagubu ke; "Mamanuga God nu waitanibu
kasiyara negebu manako e gudu kwaipupu da
tawana kwaiyanai ragidai mete kina karako Iyesu
suma-piyamu."
28 Mu inako tagubu manako mara ropani
kawaya Iyesu suma-pamawa ragidai mu mete
ika idiwa.

15

Yona kawaya mosi natere Diyerusaremu rabineya

1 Mara ki makeya ka iyapana dai tawana
Diyudiya were kawampu natere Antiyoka bau-
tagubu manako mu ubumpu Iyesu sumapamawa
ragidai tademupu, tagubu ke; “Oragai apunai Mo-
sisi nu goranuga tapu da nu munu uratanai mu
kwakwarepumaga waka-pamana ki nana. Wi ki
eba kwaiwagi ki ka wi iya waunai naigida mena
eba wadumuri.”
2 Apunu Poru yo Banabasi yona ki wainamupu
ka mu ubumpu Diyu ragidai ki yona ragiragi
kawaya mu mete deni deni tagamawa idiwa ki
pokere Iyesu sumapamawa ragidai ubumpu Poru
yo Banabasi ade iyapana dai mete kina ki tono-
tampu natere Diyerusaremu kayatagamana da
mu Iyesu tonotapu ragidai ade debai ragidai mete
kina mu bamamugu yona ki wadamana supasupa
ki nana.
3 Mu tonotampu kayatagubu manako yawatau
tawana Ponisiya yo Sameriya bautagubu kay-
atagubu ka tawana kwaiyanai ragidai mu nota-
maga wira-wena Iyesu sumamupu ki sisiyai mu
iyapana tademawa iwa. Iyesu suma-pamawa
Mamanuga God nene dibipa-mawa ragidai tawa
tawa yona ki wainamupu ka mu rabinamaga
bagi-wena.
4 Mu natere Diyerusaremu bau-tagubu ka
Iyesu sumapamawa Mama-nuga God nene
dibipamawa ragidai yo Iyesu tonotapu ragidai
yo debai ragidai mete kina ika idiwa ki mu
ubumpu mu parautampu manako apunu Poru

yo Banabasi ubumpu Mamanuga God e kasiyara
tagebu pokaiya mu badidi kwaetagamawa iwa ki
sisiyai kuduba mu kabuwatampu.
5 Ko Parisi ragidai dai ki Iyesu sumapamawa
ki mu ubumupu, tagubu ke; “Baganai, ko tawana
kwaiyanai ragidai Iyesu sumapiyamu ki mu mete
kina ka mu kwakwarepumaga waka-pomoto. Or-
agai apunai Mosisi gora tapu ki mu mete wi-
wirapomono makeya makeya kwaetogomono.”

Apunu Pita dimawena

6 Iyesu tonotapu ragidai ade debai ragidai
mete kina yona ki wadamana supasupa ki nana
dibimupu idiwa,
7 manako mu yonatagamawa idiwa da paunau
ka apunu Pita ubupu wagubu ke; “Edamani, nau
yonani suwagani wainapumuri; Wi kataigau da
naiya mena ka Mamanuga God ubupu wi pau-
nagau nau winesinibu da nau uburana tawana
kwaiyanai ragidai e yonai bagi kawaya mu mete
tadeyana kabukabuwa da mu Iyesu sumapamana
ki nana.
8 Nu iyapana kuduba Mama-nuga God e
yabuiya idiwei. Nu nuwa-nuga notanuga kuduba
e kataiya. Tawana kwaiyanai ragidai mete kina ki
e wainatamiyau da mu ka baganai ade e nuwaiya
po muyo ki pokere e Keyai Tanai Bagi Kawaya
puyo nu negebu ki maba e puyo ki mu mete
tagebu.
9 Mamanuga God e yabuiya ka nu yo mu
kiyabunuga eyaka mena ki pokere mu Iyesu
sumamupu ki ka mu bigimaga rabinamugu ubu-
rawa ki kuduba e mete surupupu kewowena.

10 Ki pokere karako Mamanuga God e kerareya
eba wadoi. Nu bodanuguma nu mete kina naiya
bita kawayakawaya kawarape-meya gora ki kaisi
makeya makeya kwaigemeya paerepemeya ke-
bomeya ko nu ki pokaiya iya mibai mo eba
wadi-mipi. Ki pokere gora ki bitai nu eba nu
kowanuguma karako Iyesu waunai sumamupu
ragidai mu tageyamu da mu kawarapomoto. Pa
mena.
11 Nu yo mu ewapuru iyanuga kerarai ka eyaka
mena yau kena; Nu Kaiwawonuga Iyesu sumape-
mei ki mena pokaiya ka Mamanuga God nu nene
wainapiyau. Bita nubo wadamana ki e rikapupu
deni mena nu wadinibu bagi manako iya waunai
deni mena nu negebu."
12 Apunu Pita inako wagubu ka iyapana kuduba
ika dibimupu idiwa ki yona kereretagubu man-
ako apunu Poru yo Banabasi ubumpu mu Ma-
manuga God e kasiyarai pokaiya matakira ebo
ebo tawana kwaiyanai ragidai mu paunamugu
badidi kwaetagamawa iwa ki sisiyai kuduba mu
kabuwatampu.

Apunu Diyemesi dimawena

13 Mu yonatagubu kewowena ka apunu
Diyemesi ubupu, wagubu ke; "Iyapananiyoma,
nau suwagani wainapumuri;
14 Mamanuga God e tawana kwaiyanai ragidai
mu nene wainapiyau manako mu paunamugu
iyapana dai e eya nene winetapu ki sisiyai ka
apunu Saimoni ika kabuwa-nibu kewowena.
15 Oragai ragidai Mamanuga God e bonanai
waina-pamawa tagamawa ragidai yona ki eyaka

mena mete takari kawaya nu nidimupu tey-
ateyama kewowena. Mu oka yau tamupu, tagubu
ke;
16 ‘Nu Kaiwawonuga wagau; Mara ewa ki nau ade
bausugani manako apunu Dewida e tawai
ki mu wadumupu rorororo isiyamupu ki
nau ade bausugani wateya sunarapani.
Girimupu pasumupu wateya ki nau ade
bausugani yadani bagi.
17 Nau inako kwaesugani ki ka iyapana kudubai
bani bani idiwu ki mete baitagisi nau
kwaene-sinimoto. Tawana kwaiyanai nau
nene ragidai ki mu mete baitagisi manako
nau mu Kaiwawomaga uburani.
18 Yau ka nu Kaiwawonuga e yonai ki e takari
kawaya wagubu.’ ”

19 Apunu Diyemesi Mamanuga God e yonai
kawareya inako wagubu manako ade wagubu
ke; “Edamani, nau waina-pakani ka yau kena;
Tawana kwaiyanai ragidai karako mu notamaga
wirawena Mamanuga God mena sumapiyamu ki
pokere nu bita mo mu eba tageyamu.
20 Ko nu oka mena mu bamamugu tonopamu,
iwagamu ke; ‘Daisusu bo momorapa bo inako ba-
mamugu yadau umamu buburitagamu ki yadau
bo papai ki wi eba kupoi, ridi apunu taku maba
igida yauda asusu eba kwaiwogoi, onowa yaraga
didiwa eba ukwopoi, papa ebo gobai wadubu ki
wi eba kupoi ade papa darai mete eba kupoi.’
21 Tawana kwaiyanai ragidai yona ki wainapo-
moto mibai ka maramara aiyata marai ki makeya
ka apunu Mosisi gora yau tapu ki ka Diyu

ragidai nu gurigurinuga tawai rabineya iwegemeya kebomeya tawana tawana iyapana tademeya kabukabuwa iweya.” Apunu Diyemesi inako wagubu.

Mu kwaiyanai ragidai okamaga tonomupu

22 Iyesu tonotapu ragidai yo debai ragidai yo Iyesu sumapamawa Mama-nuga God nene dibipamawa ragidai kuduba mete kina ki mu ubumpu iyapana dai purumupu apunu Poru yo Banabasi natere Antiyoka mete kayatagamana ki nana. Iyapana ki mu winetampu ragidai mosi ka apunu Diyudiyasi si daikere ka Basabasi tagubu ade mosi ka apunu Sairasi ki iyapana maramara mu weremaga tagamawa ragidai.

23 Mu oka ki wadumpu kaya-tagubu ko oka ki rabineya ka mu yona yau okamupu, tagubu ke;

‘Kaiwa kaiwa iyapananuguma tawana kwaiyanai ragidai Iyesu suma-piyamu ika Antiyoka rabineya idiwu, tawana Siriya rabineya idiwu, ade tawana Sirisiya rabineya idiwu mete kina. Iyesu tononibu ragidai ade debai ragidai mete kina yewe Diyerusaremu idiwei ki nu karako ewapuru mena wi paraunimei.

24 Iyapana dai ki nu mete yewe idiweya ki kayatagubu wi bamagau bautagubu manako yona mo mu mubo nuwamugu ki tagubu da wi nuwaboya-igubu ki sisiyai nu wainamipi. Ko iyapana ki ka eba nu ubumpi mu tonotampi ko mu mubo nuwamugu kayatagubu.

25 Nu karako yewe ewapuru dibimipi idiwei manako nu rabinanuga eyaka-menawena iyapana dai purutampi nu kowanuguma Poru yo

Banabasi mete tonotampi da mu nu yonanuga
yau wi kabuwanimana ki nana.
26 Apunu Poru yo Banabasi mu ka nu Kaiwa-
wonuga Iyesu Keriso e yonai matarau tagamu iwu
ki ragidai. Mu po kudeya eba wainapiyamu ade
mu muga iyamaga nene mete eba wainapiyamu.
27 Nu iyapananuguma apeya apunu Diyudiyasi
yo Sairasi karako mu mete tonotamemei da mu
oka yau okamipi ki mu makeya makeya matarau
wi ka-buwanimoto.
28 Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya
nu mete rabinanuga eyaka mena purumipi da nu
bita mosi wi eba negeyamu ko nu gora kawakawai
yau mena wi kabuwanimei;
29 Daisusu bo momorapa bo inako ki iyapana
mu bamamugu yadau umamu buburi-tagamu ki
yadau bo papai ki wi eba kupoi, papa darai eba
kupoi ade papa ebo gobai wadubu ki wi mete
eba kupoi. Ridi yo apunu taku maba igida yauda
asusu eba kwaiwogoi ade onowa yaraga didiwa
eba ukwopoi. Wi supasupai inako idiwoi ki ka
bagi kawaya.

Nu yonanuga rogobi munta ka yau mena.
Kaiwa kaiwa wi bamagau.'

30 Oka wadumpu kayatagubu ragidai ika natere
Antiyoka bautagubu ki ka mu Iyesu sumapamawa
ragidai kuduba mu nene tagubu bautagubu man-
ako oka ki mu tagemupu.
31 Iyapana oka ki iyaba-mupu kewowena ki ka
mu rabinamaga bagiwena ade mamama mete
waina-mupu mibai ka oka ki mu kasiyara tagebu
ade mu togitapu.

32 Apunu Diyudasi yo Sairasi mu ka Mamanuga
God e bonanai wainapamawa tagamawa ragidai
ki pokere mu mete rowarowa kawaya ika di-
matagamawa Iyesu sumapamawa ragidai mu ra-
binamaga wadamawa bagi kasiyara tagemawa.
33 Mu mara dai mete ika idiwa da kamadumpu
ka Iyesu sumapamawa ragidai ika Antiyoka idiwa
ki ubumpu mu nuwabagi rabineya tonotampu
manako mu wiratagubu kayatagubu naiya tono-
tampu ragidai ki mu bama-mugu ade bautagubu.
34-35 Apunu Poru yo Banabasi mara dai natere
Antiyoka rabineya idiwa manako iyapana mete
ewapuru upi-tagamawa Mamanuga God e yonai
iyapana tademawa kabukabuwatamawa idiwa.

Poru yo Banabasi mu mubo mubo kayatagubu

36 Mara mosi eweya ka Poru apunu Banabasi
inako sibu, wagubu ke; “Kayo, kaigamu da
Iyesu sumapiyamu ragidai tawana tawana naiya
nu Kaiwawonuga e yonai mu tademeya kabuk-
abuwa iweya ki ade emitamamu. Mu bagi kawaya
idiwu bo pa mena?”
37 Banabasi e nuwaiya ka apunu Diyoni si
daikere ka Maki mete kayatagamana waina-
pupu,
38 ko Poru e nuwaiya ka pa mena mibai ka
apunu Maki e ka naiya mu mete iwa Mamanuga
God e yonai wagawa umawa ko paunau ka e midi
togawena manako e tawana Pampiriyo rabineya
mu kamaditapu kayawena.
39 Poru yo Banabasi apunu Maki kawareya
deni deni inako tagamawa ragiragi ki pokere mu

mubo mubo kayatagubu. Banabasi waka wadubu
apunu Maki mete tawana Saiparasi kayatagubu,
40 ko Poru apunu Sairasi winepupu banana-
pupu daikere kaya-tagubu. Iyesu sumapamawa
ragidai ubumpu Poru yo Sairasi Mamanuga God
e idai rabineya nakatampu da e deni mena mu
waditamana bagi ade togitamana ki nana gurig-
uritagubu manako tonotampu kayatagubu.
41 Mu tawana Siriya yo Sirisiya bautagubu kay-
atagubu manako Iyesu sumapamawa Mamanuga
God nene dibipamawa ragidai kuduba mu rabina-
maga wadamawa bagi kasiyara tagemawa iwa.

16

Poru apunu Simosi mete kayatagamana wagubu

1 Poru natere Debe bauwena manako ade
kayawena umawa da natere Rusitara bauwena.
Natere Rusitara rabineya ka Iyesu sumapiyawa
apunai mosi si ka Simosi ika tondawa. Apunu
Simosi e inai ka Diyu ragidai mu ridimaga ko e
Iyesu mete sumapiyawa. E mamai ka eba Diyu
apunai ko e ka yona Guriki wagawa ki apunai
mosi.
2 Iyesu sumapamawa ragidai kuduba natere
Rusitara yo Aikoniyamu rabineya apunu Simosi e
werei tagamawa.
3 Poru nuwaiya ka Simosi uburana e mete kay-
atagamana wainapupu, ko tawana ki rabineya
ka Diyu ragidai ropani kawaya ki mu kuduba
kataimugu da Simosi e kwakwarepui ki mu
eba wakamupu mibai ka e mamai ka tawana
kwaiyanai yona Guriki wagawa ki apunai mosi.

Iyapana inako waina-mupu ki Poru e kataiya ki pokere e ubupu apunu Simosi e kwakwarepui wakapupu manako ki eweya banana-pupu mete kayatagubu.

4 Mu tawana tawana bautagubu kayatagubu manako Iyesu tonotapu ragidai ade debai ragidai mete kina natere Diyerusaremu rabineya tawana kwaiyanai ragidai nene badidi oka tamupu ki mu iyapana kabuwatamawa makeya makeya kwae-tagamana ki nana mu tademawa teyateyama iwa.

5 Mu iyapana inako tademawa ki pokere Iyesu sumapamawa Mamanuga God nene dibipamawa ragidai mu sumamaga Iyesu bameya ki kawayawagawa yarawa. Iyapana waunai ropani kawaya maramara bautagamawa Iyesu suma-pamawa ragidai mete dibipamawa idiwa.

Poru natere Torowasi rabineya waro maba mo wadubu

6 Mu tawana Aisiya kayatagamana wainamupu ko Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya mu yawatamaga bodapupu, wagubu ke; “Tawana Aisiya rabineya Iyesu sisiyai eba iwogoi.” E in-ako wagubu ki pokere mu tawana Pirigiya yo Garasiya bautagubu kaya-tagubu.

7 Mu tawana Misiya ragidai mu wairamaga ki kiya bautagubu ka mu tawana Bisiniya kayataga-mana waina-mupu, ko Iyesu e Keyai mu tatamat-apu,

8 ki pokere mu tawana Misiya madaneya madaneya mena bautagubu kayatagubu manako iwa wadamawa da natere Torowasi egi papateya ki bautagubu.

9 Kemora ki rabineya ka Poru waro were maba
tawana Makedoniya mu apunumaga mosi waita
nene uburawa wagawa ki empupu. Apunu ki
wagubu ke; “Tawana tondei ki kau karako kamadi
manako yewe Makedoniya yabi nu waitaniyo.’
10 Poru waro were maba apunu ki empupu
eweya ka nu garugaru mena kimpi ubumpi nu
gwedegwedenuga temipi manako tawana Make-
doniya kaigibi. Nu wainamipi da Mamanuga God
nu kabuwanibu da e karako tawana Makedoniya
ragidai Iyesu e yonai waunai bagi kawaya mu
kabuwatamana ki nana nu tononibu.

Ridi mosi si ka Ridiya Iyesu sumapupu

11 Nu waka kawareya natere Torowasi ka-
madimpi manako kaigibi kaiweya idiweya da
ruku mosi si ka Tamasuresi ki baigibi manako
ika ukwampi. Ukwampi nawaru puruwena ade
kimpi ubumpi kaiweya idiweya da natere Nea-
porisi baigibi,
12 manako nu waka ika kamadimpi borau nu
kerapu-nugu kaigibi iweya da natere Piripai bai-
gibi. Natere ki kena ka tawana Makedoniya
ragidai mu nateremaga kawaya. Tawana Roumi
ragidai mu piyaramuguma ropani kawaya ika
mete idiwa. Nu mara dai ika idiweya,
13 manako aiyata marai ki bauwena ka nu gari
tagaiya awanau kaigibi. Nu notanuga wagubu da
Diyu ragidai mu guriguritagamu watai ka bani
ikana. Ika baigibi ka nu idimipi manako ridi
dai ika dibimupu idiwa ki mu mete yonaigemeya
yona dai mu tademeya kabukabuwa idiweya.

14 Ridi ki mosi si ka Ridiya ika tondawa nu
yona iwegemeya ki waina-piyawa. E naterei
ka Tayataira. Iyapana maramara bautagamawa
aukwara daragidaragi bagi kawaya e bameya gi-
maratagamawa. E maramara Mama-nuga God e
si tepapiyawa. Nu Kaiwawo-nuga karako ridi ki e
notai wadubu papara da e Poru yonai wagawa ki
naigida mena wainapiyawa ade suma-piyawa,
15 ki pokere nu ubumpi ridi ki ade e iyapanaiy-
oma tawamaga eyaka mena ragidai mete kina ki
Iyesu e si pokaiya mu siruwatampi. Siruwatampi
kewowena ka ridi Ridiya nu giginibu, wagubu
ke; “Wi wainapiyamu da nau karako nu Kaiwa-
wonuga mibai suma-pakani ki ka wi kebomuri
nau tawaneya kaigamu manako nau mete idi-
womu.” E inako gigiwagawa ki pokere nu kimpi
ubumpi e tawaiya e mete kaigibi.

Poru yo Sairasi natere Piripai rabineya dibu-ratagubu

16 Mara mosi nu guriguritagamu wateya kai-
gibi ki ka bigabiga munu ridai mosi ki iyapana
e gimaramupu da e mu bigabigamaga kwaewa-
gawa ki e nu ika bananamipi. Munu ridai ki
ka keyai berokoi mosi e uwapu e rabineya ton-
dawa. Gwede mosi ewa wenawagana ki kuduba
keyai berokoi ki e kabuwa-piyawa manako munu
ridai ki wirawena sisiya ki makeya makeya iya-
pana tadeyawa ki pokere mu denai bowa madai
kawaya daganani e kweyamawa. Ko e eya bowa
madai ki eba wadawa ko e gimaramupu ragidai
ki mu ubumpu bowa madai ki kuduba mu tepa-
mawa.

17 Munu ridai ki bauwena Poru yo nu mete
ewakumaniyawa umawa manako e bonanai ra-
giragi kawaya wagawa ke; “Iyapana yau mu ka
Mamanuga God kunumau tondau e upi wadamu
ragidai. Wi iya waunai badidi maba wadamana ki
sisiyai mu tagamu iwu.”
18 Munu ridai ki maramara nu sisiyanuga inako
wagawa umawa ki pokere Poru e midi togawena
manako wirawena keyai berokoi munu ridai ki
rabineya tondawa ki sibu, wagubu ke; “Nau
Iyesu Keriso e si pokaiya kau nidiyakani; Munu
ridai yau karako kamadi deni mena baunuwagi
kayanuwagi.” E inako wagawa makeya ka keyai
berokoi ki munu ridai ki deni mena kamadubu
matarau bauwena kayawena.
19 Munu ridai ki gimaramupu ragidai gwede
wenawena ki emupu ka mu rabinamaga
berokowena, tagubu ke; “Akae, iyapana yau
karako bautagubu nu bowa madai wademeya
yawatai ki girimupu.” Mu inako tagubu
manako kayatagubu apunu Poru yo Sairasi wade
dokodokotampu tainitampu iyapana kawakawai
mu bamamugu imata paunau bautagubu,
20 manako tawana Roumi ragidai mu
kawakawaimuguma tademupu, tagubu ke;
“Iyapana yau ka Diyu ragidai ko mu karako yewe
bautagubu nu naterenuga giripiyamu.
21 Mu mubo bususumaga ki mu nuwamugu nu
mete kwaiwagamana ki nana tagamu ko ki ka
eba supasupai. Nu ki kwaigamu ki ka nu nuga
goranuga giripamu. Nu ka tawana Roumi ragidai
ki pokere mu yonamaga ki nu eba nuwanugu
wainapamana bo kwaiwaga-mana wainapemei.”

22 Mu inako tagubu manako iyapana pakasi
ragidai ropani kawaya mete bautagubu mu yona-
maga ki kawareya ade tagamawa.
Kawakawai ragidai ki ubumpu Poru yo Sairasi
tetampu mu gwedegwede-maga rikamupu man-
ako iyapana dai tadempu, tagubu ke; “Baganai,
kuwe pokaiya raukeketamuri.”
23 Mu inako tagubu ki pokere iyapana
dai bautagubu Poru yo Sairasi kawareya
kawareya raukeketamawa da kamadumpu
manako tetampu kaimpu dibura tawai rabineya
isiyatampu. Isiyatampu manako dibura gudui
kwayubapiyawa apunai ki gudu naigida mena
umarana ki nana simupu,
24 ki pokere e wirawena Poru yo Sairasi tetapu
kanibu dibineya nakatapu. E ripa kawakawaya
apeya tepupu, mosi mu kerapumaga kobaiya tapu
ade mosi kawareya tapu manako mu kerapumaga
inako umeme dokodokotapu gudu umapu kama-
ditapu kayawena.

Dibura gudui kwayubapiyawa apunai ki Iyesu sumapupu

25 Kemora paunau wadawa makeya ka apunu
Poru yo Sairasi dibura rabineya guriguritaga-
mawa umayo pokaiya Mamanuga God e si tepa-
pamawa idiwa, ko diburatagubu ragidai dai ki mu
wainatamawa.
26 Ki makeya ka waira nutanuta kawaya mo
bauwena manako dibura tawai ki geyageyawena
da e gudui daikere daikere ki wakawaka-tagubu.
Diburatagubu ragidai ika idamaga kerapumaga
umatampu dokodoko ki taburubai mubo mubo
mete rikarikatagubu.

27 Dibura gudui kwayubapiyawa apunai
wakapa giriwena gudu waka-wakatagubu ki
empupu ki ka e waina-pupu da dibura ragidai
kuduba bani bautagubu kayatagubu gawarara.
E kudu wainapupu manako e kerebai wadubu e
eya wadewagana kwaewagawa.
28 Ko Poru apunu ki inako kwaewagana
kwaewagawa empupu ki ka e bonanai ragiragi
kawaya e sibu, wagubu ke; “Kau kiya eba
wadenuwagi. Nu kuduba yewe idiwei.”
29 Dibura gudui kwayubapiyawa apunai yona
ki wainapupu ka e siwe nene wagubu beupupu
manako garugaru mena kanibu Poru yo Sairasi
mu bama-mugu bauwena manako suyamaga
ugwadubu didigurai wagubu mu yabara-mugu
kwarisiwena.
30 Kwarisiwena ade bagi ubupu manako ba-
nanatapu matarau kayatagubu manako manu-
tapu, wagubu ke; “Kawakawainiyoma, nau badidi
kwaesugani da nau iya waunai yadani?”
31 E inako wagubu manako mu denai e simupu,
tagubu ke; “Kau yabi nu Kaiwawonuga Iyesu
sumapi ki ka e uburoto kau ridigi munugiyoma
mete kina iya waunai negeni.”
32 Mu inako tagubu manako ubumpu apunu ki e
wainai ade e munuiyoma ade e tawai eyaka mena
ragidai kuduba mete kina ki nu Kaiwawonuga e
yonai mu kabuwatampu.
33 Kabuwatamawa da kewowena ka apunu ki
garugaru mena kemora ki rabineya apunu Poru
yo Sairasi tetapu kanibu taunimupu sipasipara
ki kwatamaga siruwatapu manako mu muga
ubumpu apunu ki e wainai ade e munuiyoma

mete kina ki tetampu nu Kaiwawonuga Iyesu e si
pokaiya mu siruwatampu.
34 Siruwa-tampu kewowena ka apunu ki Poru
yo Sairasi bananatapu e ebo tawaiya kayatagubu
manako bani dai warapupu tagebu. E iyapanaiy-
oma kuduba mete kina karako Mamanuga God
suma-mupu. Mu rabinamaga bagiwena mibi ma-
mamai idiwa.
35 Mu ukwampu nawaru puruwena ka
tawana Roumi ragidai mu kawakawai-muguma
piyara ragidai tonotampu dibura gudui ki
kwayubapiyawa apunai e bameya bautagubu
manako simupu, tagubu ke; “Kau dibura gudui
kwaipi da iyapana apeya ki baitagisi kayatagisi.”
36 Mu inako tagubu manako apunu ki kanibu
Poru sibu, wagubu ke; “Tawana Roumi ragidai
mu kawakawai-muguma yona tonomupu da wi
pa baigamana kaigamana ki nana, ki pokere wi
kimuri ubumuri nuwabagi rabineya mena kai-
wagi.”
37 Ko Poru ubupu denai piyara ragidai ki
tadebu, wagubu ke; “Wi kawakawaiguma
nu gwede mo paere-mipi ki mo mu eba
bananamupu. Mu iyapana yabumugu kuwe
pokaiya nu pa asusu raukekenimawa. Nau
ka Diyu apunai ko nau ka ade tawana Roumi
ki taubanuwai mete kina. Mu nu pa tenimpu
diburanimpu ade karako weki gwaiya nu pa
tononimana tagamu, ko ki ka eba supasupai.
Mu muga yewe baitagisi tagisi manako nu mu
yabu-mugu baigamu kaigamu.”
38 Piyara ragidai wiratagubu mu
kawakawaimuguma bamamugu bau-tagubu

manako Poru badidi wagubu ki mu makeya makeya mu tademupu, tagubu ke; “Apunu Poru yo Sairasi mu ka tawana Roumi ki taubanuwai.”

Kawakawai ragidai yona ki waina-mupu ka mu kudu mete wainamupu.

39 Mu kimpu ubumpu Poru yo Sairasi mu bamamugu bautagubu manako parautampu, tagubu ke; “Nu diburani-mpi ki ka nu kwaigibi siyasiya.” Mu inako tagubu manako bananatampu dibura tawai ki kamadumpu manako besitampu tonotampu, tagubu ke; “Natere yau karako kamadumuri kaiwagi.”

40 Poru yo Sairasi dibura tawai ki kamadumpu manako ridi Ridiya e tawaiya kayatagubu. Ika bautagubu ka mu kowamuguma dai ika bananatampu. Mu yona bagi kawaya mu tademawa da kamadumpu ade kasiyara mete tage-mupu manako ewa kamaditampu kayatagubu.

17

Mu natere Tesaronika bautagubu

1 Poru yo Sairasi natere Ampiporosi yo Aporoniya bau-tagubu kayatagubu manako iwa wadamawa da natere Tesaronika bautagubu. Natere Tesaronika rabineya ka Diyu ragidai mu gurigurimaga tawai mosi ika mete kina.

2 Poru e manamai ka guriguri tawai ki kayawagana ki nana, ki pokere mu ika bautagubu ka e daikere kayawena tawa ki rabineya yapu manako aiyata marai apeya eyaka rabineya ika Mamanuga God e Okai ki kawareya Diyu ragidai mete deni deni tagamawa kasiwara idiwa.

3 E Mama-nuga God e Okai iyabapiyawa man-
ako oka ki mibai wagawa matara, wagawa ke;
“Nu Iya Negeyana Apunai Keriso e iyapana nu
nene eba makariwagubena powagubena ade e
eba iyawagubena kipena ubupena ki ka e nu
iyanuga yawatai ki mete eba mebena. Ko e nu
nene makariwena powena ade ewa iyawena kipu
ubupu manako nu iyanuga yawatai ki e mebu
kewowena.”
Apunu Poru inako wagubu, ade wagubu ke;
“Apunu Iyesu e sisiyai nau nidibuwani ki e ka nu
Iya Negeyana Apunai Keriso eya ki kei.”
4 Iyapana dai yona ki wainamupu mibimupu
manako mu Poru yo Sairasi mete ewapuru
dibimupu idiwa. Yona Guriki tagamu ragidai
ropani kawaya ki Mamanuga God e si
tepapamawa idiwa ade ridi kawakawai dai ki
mete kina ki mu mete bautagubu ewapuru mena
dibimupu idiwa.
5 Ko Diyu ragidai mu nuwaroro-tagubu
manako ubumpu iyapana berokoi dai ika imatau
idiwa ki tetampu iyapana ropani kawaya mete
dibimupu. Mu iyapana rabinamaga kupampu
nanamutampu ki pokere natere ki ragidai kuduba
mu rabinamaga yayasi-pupu manako kimpu
ubumpu apunu Poru yo Sairasi mu yawiramaga
kaya-tagubu. Mu wainamupu da Poru yo
Sairasi apunu Diyaisoni e tawaiya ika idiwana
wainamupu ki pokere mu tawa ki bodamupu
gudu baupamana kwae-tagubu.
6 Mu Gudu baupamana kwae-tagamawa ko mu
Poru yo Sairasi ika eba bananatampu ki pokere
mu apunu Diyaisoni ade Iyesu sumapamawa

ragidai dai mete kina ki wade dokodoko-tampu tainitampu natere ki kawakawai-muguma mu ba-mamugu kayatagubu.

Mu ika bautagubu manako mu bonanamaga ragiragi kawaya tagubu ke; “Iyapana yau tawana tawana iyapana giritamawa pasutamawa iwa ko mu karako nu naterenuga rabineya mete bau-tagubu.

7 Apunu Diyaisoni mu diriwamaga kwaewena tetapu e tawai rabineya nakatapu mete idiwa. Nu kaiwawonuga kawai Sita e gorai tapu ki mu giripiyamu, tagamu ke; ‘Kaiwawo kawai ka eba Sita ko nu Kaiwawonuga Kawai ka apunu kudubai mosi si ka Iyesu.”

8 Iyapana kawakawai ade iyapana kuduba ika idiwa yona ki wainamupu ka mu rabinamaga mete urabu mu yabara-maga warawarasiwena,

9 manako mu apunu Diyaisoni e kowaiyoma mete kina tademupu, tagubu ke; “Wi kwaigubu siyasiya ki denai bowa madai dai yewe naka-pumuri were baiwagi kaiwagi. Ko wi ewa nu goranuga makeya makeya kwaiwogoi yamoi ki ka wi ade baiwagi wi bowaga madai nakamupu ki ade tepumuri.” Mu inako tagubu ki pokere apunu Diyaisoni e kowaiyoma mete kina ubumpu bowa madai dai ika nakamupu manako wiratagubu mu mubo tawamugu ade kayatagubu.

Mu natere Bereya kayatagubu

10 Kemorawagawa makeya ka Iyesu sumapa-mawa ragidai ika idiwa Poru yo Sairasi tono-tampu natere mo si ka Bereya kayatagubu man-

ako mu ika bautagubu ka mu Diyu ragidai mu
gurigurimaga tawai rabineya yamupu.
11 Natere Bereya ragidai mu beramaga ka eba
natere Tesaronika ragidai mu beramaga maba ko
mu nuwamugu ka Poru yo Sairasi mu yonamaga
naigida mena wainapamana ki nana. Mu rabi-
namaga ka pakarawena ki pokere apunu Poru
ubupu yona mo wagubu ki ka mu e yonai ki
naigida mena notapamawa manako Mamanuga
God e Okai maramara iyabapamawa Poru yona
badidi wagubu ki mibai bo bera ki kwaenepa-
mawa idiwa.
12 Mu ropani kawaya Iyesu sumamupu.
Yona Guriki tagamawa ragidai mu
kawakawaimuguma dai ridi ade apunu mete
kina Iyesu sumamupu.

13 Ko Diyu ragidai natere Tesaronika rabineya
Poru natere Bereya mete bauwena Iyesu sisiyai
ika wagawa umawa ki yonai wainamupu ki ka
mu garugaru mena kebompu bautagubu manako
iyapana ika Bereya mete kina mu rabinamaga
kupampu nanamutampu da mu Poru yo Sairasi
siwakeketamana ki nana.
14 Ko Iyesu sumapamawa ragidai iyapana
yawiratagamana kwaetagamawa ki sisiyai
wainamupu ki pokere mu Poru garugaru mena
banana-mupu magamau kayatagubu ko apunu
Sairasi yo Simosi mu muga mena ka ika Bereyau
idiwa.
15 Poru bananamupu ragidai e mete waka
kawareya kaya-tagubu iwa wadamawa da natere
Ateni bautagubu manako mu Poru ika kamad-
umpu ade wiratagubu kaya-tagubu. Ko Poru mu

tadebu, wagubu ke; “Wi wiraiwagi kaiwagi natere Bereya ade baiwagi ki ka wi apunu Sairasi yo Simosi tademuri da baganai ki ka mu garugaru mena kawomoto nau mete idiwomu.”

Poru natere Ateni tondawa

16 Poru natere Ateni rabineya apunu Sairasi yo Simosi mu nawanamaga tondawa ki ka e natere ki rabineya daisusu yo momorapa keyakeyai ki iyapana mubo idamugere kaitetampu bamamugu buburitagamawa idiwa ki ropani kawaya eba bigabigai ika ubumawa emitapu ki pokere e nuwaboyawena.

17 Diyu ragidai mu gurigurimaga tawai rabineya ka e Diyu ragidai ade tawana kwaiyanai ragidai Mamanuga God sumapamawa ki mu mete yona deni deni tagamawa kasiwara idiwa. E maramara pakasi ragidai imatau asusu bautagamawa ki mu mete tagamawa,

18 ade nota ragidai dai ki mu notamaga debai apeya, mosi ka Epikuriya yo mosi ka Sitoiki, ki mu mete deni deni tagamawa kasiwara idiwa. Ko mu dai tagubu ke; “Nota baba apunai yau gwede yonai wagau?” Ade dai tagubu ke; “E ka bani tawana kudubai ragidai mu daisusumaga mo empupu ki sisiyai bauwena wagau.” Iyapana inako tagamawa mibai ka Poru ubupu Iyesu e yonai wagawa ade iyapana popotagubu ragidai ade iyatagamana kimana ubumana ki yonai mete wagawa.

19-20 Iyapana ki mu notamaga inako babawena ki pokere mu Poru wadumpu Kweya Areo yonatagamu wateya yamupu manako iyapana kawakawai mu yabaramugu tamupu, simupu,

tagubu ke; “Kau yonagi nuwagibi ki mibai nu naigida eba wainapemei. Nu naiya nota inako mo eba wainamipi ki pokere kau nota waunai yau karako mibai matarau nuwagi da nu wainapamu.”

21 Mu inako tagubu ki mibai ka natere Ateni taubanuwai ade tawana kwaiyanai ragidai ika idiwa mete kina ki mu ka maramara nota kudubi kwaki kwaetagamawa idiwa. Nota waunai mo bauwena ki ka mu rabinamaga kipu ubupu manako mu nota ki maramara wainapamawa sisiyai mena tagamawa idiwa.

22 Apunu Poru ika Areo yonatagamu wateya iyapana kawakawai mu yabara-mugu ubupu manako dimawena, wagubu ke; “Iyapananiyoma yewe Ateni idiwu, nau yonani suwagani ki wi naigida mena wainapumuri; Nau kataineya da wi wibo daisusuguma idagau yamanatampu ki mu nene wi maramara notapiyamu idiwu.

23 Natere yau rabineya ka keyakeyai wi idagau kaitetampu bamamugu buburiwagamu ropani kawaya ki nau emitamekeya umekeya manako keyakeyai ki mu paunamugu ka nau kepakepa mosi empuwani ki kawareya wi oka yau okamupu; ‘Daisusunuga suma kerarai; Kau sigi nu eba katainugu ko wata yau ka kau nene.’ Wi bameya pa asusu paruiwagamu idiwu ko e si wi eba kataigau ki kena, e sisiyai nau karako wi nidiyani wainapumuri;

24 Waira yo gwedegwede kuduba yamanapupu apunai Mamanuga God ki e ka ade kunuma yo waira kuduba nu Kaiwawonuga Kawaya. E eba tawa iyapana kaina nu idanugere wademei ki

rabineya tondau. Pa mena.
25 Ade nu e waitapamana gwede mo puyo e
kweyamana ki ka nu gwede e kweya-mana, mibai
ka gwedegwede kuduba ki kerarai ka eyo. Nu
iyanuga yo nu nonanuga yo gwedegwede kuduba
ki e ubupu iyapana tawana tawana idiwei ki deni
mena nu negebu.
26 Kerareya ka e apunu eyaka mena yamana-
pupu manako e momai pokaiya ka e iyapana
kuduba kiyabuiya kiyabuiya madega kauwagau
madega posiwagau ki mete yamananibu wenai-
gibi gawarara. Nu wairanuga ki e ebo purupupu
damupupu manako makeya makeya nu nakanibu
kayawena. Nu maranuga ki e mete purupupu nu
negebu.
27 E inako kwaewena ki mibai ka e nuwaiya
iyapana e kwaenei kwaene-togomono e nene to-
gomono idiwono da mu e bananapomoto bani, pa
mena bani. Ko Mamanuga God e ka eba uwama.
E ka nu kuduba bamanugu yewena.
28 Apunu mosi oka yau tapu, wagubu ke; ‘Nu
e kasiyarai pokaiya iwei idiwei ade ukwepe-
mei.’ Ade wi wiga iyapanaga mosi oka yau tapu,
wagubu ke; ‘Nu kuduba ka e munuiyoma.’
29 Ki pokere nau suwagani wainapumuri; Ma-
manuga God e ka eba gwede mosi da nu e
keyakeyai bowa yamayamapiyau poe bo daragai
bo gwedegwede ki maba pokaiya yamanapamana
ki nana. E munuiyoma ka nuyo ki pokere nu
iwagamu da Mamanuga God e ka keyakeyai mosi
ki nu idanugere yamana-mipi ki ka nu beraige-
mei.
30 Naiya ka iyapana Mamanuga God e mu eba

kataimugu ki pokere mu inako kwae-tagamawa. E mu beramaga ki empiyawa ko e wainapiyawa kamadawa. Ko karako ka e ragiragi kawaya nu nidiyau da iyapana tawana tawana idiwei ki nu kuduba ubumana nu beranuga oragai ki ka-madamana manako nu notanuga wirawagana e mena notapamana idiwana ki nana.

31 E mara mosi nu yabaranugu winepupu da e uburoto apunu mosi ki e ebo nuwaiya winepupu tapu ki apunai pokaiya ka e idai gurai iyapana kuduba nu naurinugu ugwadini-yoto ragiragi. E eba nari maba yagisi ko e yona supasupai mibai mena yagisi. Mamanuga God badidi inako winepupu tapu ki iyapana kuduba nu naigida kataigamana wainapamana ki nana ki matakirai ka yau kena; E winepupu apunai ki powena ko e ade iyawena kipu ubupu."

32 Iyapana apunu mosi powena ko ade iyawena ki sisiyai wainamupu ka mu dai Poru gwaigwita-mupu ko dai e simupu, tagubu ke; "Nu nuwanugu kau yonagi ki ewa marai mosi ade waina-pamana wainapemei."

33 Mu inako tagubu manako Poru kipu ubupu yonatagamu watai ki kamadubu kaya-wena.

34 Ko iyapana dai e yonai wagubu mibimupu ki mu kimpu ubumpu e eweya kayatagubu. Apunu ki mosi ka kweya Areo ragidai mu kawaimaga mosi si ka Daiyonisiyasi, ridi mosi si ka Damarisi ade iyapana dai ki mete kina.

18

Poru natere Korini bauwena

1 Ki eweya ka Poru natere Ateni kamadubu
manako kayawena umawa da natere Korini
bauwena.
2 Ika bauwena ka e Diyu apunai mosi si ka
Akwira ika bananapupu. Apunu Akwira e ka
tawana Pontasi rabineya wenawena. E wainai
Pirisira mete kina karako waunitau tawana Itari
were bautagubu. Mu tawana Itari kamadumpu
ki mibai ka Roumi ragidai mu kawaimaga si ka
Korodiyasi e ubupu Diyu ragidai kuduba baiyono-
tapu da mu natere Roumi kamadamana kayataga-
mana ki nana wagubu. Poru apunu Akwira e
wainai mete kina mu bamamugu kayawena,
3 manako e mu mete idiwa ewapuru mena bag-
ibagitagamawa idiwa mibai ka mu kataimaga ka
eyaka mena. Mu papa kwakwarai kapitagamawa
nabonabo waditamawa manako iyapana mu ba-
mamugu bautagamawa nabonabo ki gimarapa-
mawa.
4 Ko aiyata marai ki makeya ka Poru ubupu Diyu
ragidai ade Guriki ragidai mete kina mu gurig-
urimaga tawai rabineya kanibu Iyesu e yonai ika
wagawa tondawa mu notamaga wira-wagana da
mu suma mena sumataga-mana ki nana.

5 Apunu Sairasi yo Simosi tawana Makedoniya
were bautagubu ka Poru bagibagi wadawa ki
kamadubu manako e maramara umawa nu Kai-
wawonuga Iyesu e yonai Diyu ragidai tadeyawa
kabukabuwa, wagawa ke; “Apunu Iyesu e ka nu
Iya Negeyana Apunai Keriso ki kei.”
6 E inako dimawagawa umawa ko mu e
umunai bodabodamupu bo e simpu siyasiya
ki ka e eya midi minibu manako waiguguwena

e gwedegwedei kui minibu gwepupu, wagubu ke; “Baganai, wi wibo paerega pokaiya aita bita bananapumuri ki ka wi bona ko eba nau. Nau iya yonai wi nidibuwani kewowena ko wi nau eba wainasini-mupu ki pokere nau karako wi kama-diniyani tawana kwaiyanai ragidai mu bamamugu kayasugani.”

7 E inako tadebu manako kamaditapu tawana kwaiyanai apunai mosi si ka Taitayosi si daikere ka Diyastasi ki Mamanuga God si tepapiyawa apunai ki e bameya kayawena tondawa. Apunu ki e tawai ka Diyu ragidai mu guriguri-maga tawai ki madaneya.

8 Guriguri tawai ki debai apunai mosi si ka Kurisipa ade e wainai yo e munuiyoma mete kina ki mu ubumpu nu Kaiwawonuga sumamupu manako natere Korini ragidai ropani kawaya Iyesu e yonai wainamupu mibimupu siruwa kawa-mupu.

9 Kemora mo rabineya ka Poru waro maba mo wadubu manako nu Kaiwawo-nuga empupu ki e sibu, wagubu ke; “Kau kudu eba wainapiyowa ko nau yonani maramara nuwogowa tondowa, ko eba kamodowa nene.

10 Nau niya kau madanigeya ika uburakani ade tawana yau rabineya ka nau iyapanani-yoma ropani kawaya mete kina idiwu ki pokere iyapana mo eba baiyagisi kau giriniyoto.”

11 Poru waro maba ki wadubu ki pokere e kwamura eyaka mena ade siragamu ida daikere kewo-wena daikere eyaka mena ika natere Ko-rini rabineya Mamanuga God e yonai iyapana tadeyawa kabukabuwa tondawa.

12 Tawana Roumi mu apunumaga mosi si ka
Gariyo tawana Akaiya mu kawaimaga ubupu ki
makeya ka Diyu ragidai dai ki Poru e yanuwei
teyamawa ki kaimpu e wadumpu mu kawaimaga
bameya bautagubu e idai gurai Poru naureya ug-
wadana ragiragi ki nana.
13 Mu bautagubu manako e simupu, tagubu
ke; “Apunu yau e iyapana nu rabinanuga kupau
da nu goranuga raurupamana manako yawata
kudubai mosi nidiyau ki mena pokaiya nu Ma-
manuga God e si tepapamana ki nana wagau.”
14 Poru nuwaiya ka yona denai mo wagana ki
nana ko kaiwawo Gariyo ubupu Diyu ragidai ki
tadebu, wagubu ke; “Apunu yau gwede berokoi
mo kwaewagubena sidimpena ki ka nau wi yon-
aga ki wainapena.
15 Ko yau ka wi Diyu ragidai wi wibo keteketega
bo siga bo goraga ki kawareya iwagamu idiwu ki
pokere wi wibo yona ki wadumuri supasupa. Ki
ka eba nau sisiyani da nau suwagani.”
16 Apunu kawai ki inako wagubu manako
yonatagamu wateya baiyonotapu matarau bau-
tagubu kayatagubu.
17 Matarau bautagubu ka mu Diyu ragidai mu
gurigurimaga tawai ki debai apunai mosi si ka
Sotenesi wadumupu manako minimupu. Mu e
minimawa ki ka kaiwawo Gariyo e yabuiya ko e
yona mo eba wagubu.

Poru tawana Antiyoka ade wirawena kayawena

18 Poru natere Korini rabineya Iyesu sumapa-
mawa ragidai mete rowarowa kawaya ika idiwa
da kamadubu manako kamaditapu ridi Pirisira

yo apunu Akwira bananatapu manako waka mo wadumpu tawana Siriya kayatagubu. Poru kayawagana kwaewagawa ki makeya ka e natere Tenikiraiya rabineya gwaiyaba mo wagubu ade waigugu mo kwaewena e debai kumai mebu manako ewa kipu ubupu kayawena.

19 Mu kayatagubu kaiwa da natere Epeso bautagubu ka Poru apunu Akwira e wainai Pirisero mete kina ika kamaditapu manako e eya mena kanibu Diyu ragidai mu gurigurimaga tawai rabineya yapu manako ika iyapana mete yona deni deni tagamawa kasiwara idiwa.

20 Mu nuwamugu ka e rowarowa kawaya mu mete ika idiwana ki nana tagubu ko Poru e eba nuwaiya.

21 Ko e tadebu, wagubu ke; “Mamanuga God e yagisi da baganai ki ka nau ewa mara mosi ade wirasugani wi bamagau bausugani.” E inako wagubu manako natere Epeso kamadubu waka kawareya ade kaya-wena.

22 E waka kawareya kayawena kaniyawa da natere Sisaraiya bauwena manako waka ika kamadubu e kerareya natere Diyerusaremu kayawena. E natere Diyerusaremu bauwena ka e Iyesu sumapamawa Mamanuga God nene dibipamawa ragidai ika idiwa ki mu parautapu manako ewa mu kamaditapu natere Antiyoka kayawena.

23 E natere Antiyoka bauwena ka e rowarowaitau ika tondawa manako ewa ade kipu ubupu tawana Garasiya yo Pirigiya ki kayawena Iyesu sumapamawa ragidai kuduba kasiyara tageyawa umawa.

Apunu Aporosi e bususui

24 Mara ki makeya ka Diyu apunai mosi si ka
Aporosi ika natere Epeso bauwena. E ka natere
Arekisandiya tawana Idipi rabineya wenawena.
E ka dima waigugu apunai Mamanuga God e
Okai mete naigida mena kataiwena wetawetara
ki apunai.
25 Iyapana naiya nu Kaiwawonuga Yawatai
e kabuwa-mupu ki pokere e ragiragi kawaya
uburawa Iyesu e sisiyai kasiyarai kawaya supa-
supai mena wagawa. Apunu Diyoni iyapana
siruwatamiyawa ki sisiyai kuduba e wainapupu
kewo-wena ade Iyesu e yonai ki dabeya e mete
kataiya ko yona ki rabineya dai ka e naigida mena
eba kataiwena wetawetara.
26 Mara mosi ka e Diyu ragidai mu gurigurimaga
tawai rabineya yabarayabara ubupu e yonai kasi-
yarai kawaya wagubu manako apunu Akwira e
wainai Pirisira mete kina ika bau-tagubu e yonai
ki wainamupu. Mu e yonai ki wainapamawa
manako ewa bananamupu mu mubo tawamugu
kayatagubu manako Iyesu e yonai kuduba ade
Mamanuga God e Yawatai ki sisiyai mete kina ki
naigida mena e kabuwamupu.
27 Apunu Aporosi e nuwaiya ka tawana Akaiya
ki kayawagana waina-pupu ki pokere Iyesu suma-
pamawa ragidai ika Epeso rabineya idiwa ki
ubumpu e waitamupu oka mo okamupu mete
tonomupu da Mamanuga God e iyapanaiyoma
ika Akaiya rabineya oka ki empomoto manako
e mamama-pamana ki nana. E oka ki wadubu
kayawena umawa da tawana ki bau-wena man-
ako Iyesu sumapamawa ragidai kuduba Ma-

manuga God deni mena mu waditapu bagi ika
idiwa ki mu waitatamiyawa tondawa.
28 Iyapana ropani kawaya mu paunamugu ka e
ubupu dimawagawa ade Diyu ragidai mete deni
deni tagamawa kasiwara. E yonai ka kasiyarai
kawaya ki pokere Diyu ragidai kuduba e yonai
denai tagamana ki mu babatagamawa. E Ma-
manuga God e Okai kawareya wagawa matara,
wagawa ke; “Iyesu, e ka nu Iya Negeyana Apunai
Keriso.”

19

Poru natere Epeso bauwena

1 Apunu Aporosi natere Korini rabineya ton-
dawa ki makeya ka Poru yawata kweyau e
kerareya kaya-wena umawa da natere Epeso
bauwena. E Iyesu sumapamawa ragidai dai ika
bananatapu,
2 manako mu manutapu, wagubu ke; “Wi
Iyesu wauneya suma-mupu makeya ki ka wi Ma-
manuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya ki kasi-
yarai mete wadumupu bo pa mena?”
Ko mu denai tagubu ke; “Pa mena, ki nu eba
wadimipi. Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi
Kawaya ki ka gwede? E sisiyai mo nu eba
wainamipi.”
3 Mu inako tagubu, manako Poru mu ade
manutapu, wagubu ke; “Ko wi gwede siruwai
siruwaigubu?”
Mu tagubu ke; “Nu ka apunu Diyoni iyapana
siruwatamiyawa ki e siruwai mena nu siruwai-
gibi.”

4 Mu inako tagubu ki pokere Poru mu ade
tadebu, wagubu ke; “Apunu Diyoni naiya iya-
pana siruwatamiyawa ki ka e mu beramaga
berokoi kamada-mana ade mu notamaga wirawa-
gana ki siruwai mu siruwatamiyawa. E mu
siruwatamiyawa ka e mu mete tadeyawa, wa-
gawa ke; ‘Apunu mosi nau ewaneya baiyagisi ki e
mena sumapiyoi.’ Apunu Diyoni yona ki wagubu
ki ka e Iyesu nene wagubu.”
5 Iyapana Poru e yonai wagubu ki wainamupu
ki ka mu ubumpu nu Kaiwawonuga Iyesu e si
pokaiya siruwatagubu,
6 manako Poru ubupu e idai mu kawarimugu
tapu. E idai mu kawarimugu tarawa ki makeya
ka Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya
kawapu mu kawarimugu minibu siwa kasiyara
tagebu manako mu tenawarimaga wirawena da
mu yona ebo ebo tagamawa ade Mamanuga God e
bonanai mete wainapamawa iyapana tademawa.
7 Iyapana ki kena mu ka iyapana uratanai mena
ida esida kewowena kerapu apeya.

Poru upiwagawa umawa

8 Apunu Poru Diyu ragidai mu gurigurimaga
tawaiya siragamu apeya eyaka kewowena ki ra-
bineya maramara yabarayabara uburawa wa-
gawa kasiwara ade iyapana Mamanuga God e gari
rabineya kaiwana idiwana ki sisiyai mu mete deni
deni tagamawa da mu notamaga wirawagana ki
nana.
9 Ko mu dai tagamawa mama mu midimaga
togawena manako iyapana kuduba mu
yabaramugu ubumpu nu Kaiwawonuga Iyesu
nu Iyanuga Yawatai mebu ki sisiyai girimupu.

Giripamawa ki pokere Poru mu kamaditapu ubupu Iyesu sumapamawa ragidai waratapu kaya-tagubu kabuwa tawai mosi si ka ‘Siranisi’ ki rabineya maramara iyapana Mamanuga God e yonai ika tadeyawa kabukabuwa tondawa.

10 E iyapana inako tadeyawa kabuwa tondawa kaniyawa da kwamura apeya kewowena. Tawana Aisiya rabineya ka Diyu ragidai ade tawana kwaiyanai ragidai mete kina nu Kaiwawonuga e yonai ki mu kuduba wainamupu gawarara.

Apunu Sikiwa e gubagaiyoma mu bususumaga

11 Mamanuga God apunu Poru pokaiya matakira ropani kawaya ebo ebo kwaewagawa.

12 Poru e kiyabui surusurui bo aukwarai bo inako ki iyapana te-pamawa kayatagamawa sigira ragidai mu kawarimugu nakapamawa manako sigira ragidai ki iyatagamawa ade keyai berokoi mu rabinamugu idiwa ki mete bau-tagamawa kayatagamawa.

13-14 Mara ki makeya ka Diyu ragidai dai ki mu mete kina keyai berokoi gwede mosi pokaiya siwakeketamawa iwa. Iyapana ki inako kwaetagamawa mu ka Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawaimaga si ka Sikiwa e gubagaiyoma ida daikere kewowena daikere apeya. Mu waina-mupu da apunu Poru e ka Iyesu e si pokaiya keyai berokoi siwakeketamiyawa umawa ki pokere mu notamaga wagubu ke; ‘Nu mete inako kwaigamu.’ Mu notamaga inako wagubu manako wiratagubu keyai berokoi mosi inako simupu, tagubu ke; “Apunu Iyesu e sisiyai

apunu Poru wagau ki e si pokaiya nu karako kau nidimei; Kau karako baunuwagi kayanuwagi.”

15 Mu inako tagubu ko keyai berokoi ki denai mu tadebu, wagubu ke; “Nau Iyesu kataineya ade apunu Poru e nau mete kataineya ko wi ka gwedewau?”

16 Keyai berokoi apunu ki rabineya tondawa ki inako wagubu manako e kasiyarai apunu ki rabineya matara-wena da apunu ki ubupu iyapana ki waipara mena taunibu sipasipara. E mu aukwaramaga tegerepupu ade mu sipumamaga rikatapu manako mu nimaga matarau wakapatagubu tawa ki kamadumpu garugarumupu kayatagubu.

17 Diyu ragidai ade tawana kwaiyanai ragidai mete kina natere Epeso rabineya idiwa sisiya ki wainamupu ki ka mu notamaga kowena kudu mete waina-mupu manako nu Kaiwawonuga Iyesu e si tepamupu.

18 Iyesu sumapamawa ragidai ropani kawaya bautagubu iyapana yabaramugu ubumpu mu mubo beramaga berokoi wekemupu ki tagubu matara.

19 Iyapana dai muwara bo simaga kwaetagamawa ki ka mu muwara bo simaga ki purapurai bo okai kuduba ki temupu iyapana yabaramugu matau pasumupu kwarisi. Mu purapuramaga pasumupu kwarisi ki denai ka kawaya daganani.

20 Mara ki makeya ka Mamanuga God e yonai kawayawagawa yarawa manako iyapana ropani kawaya e yonai ki kasiyarai mete empamawa.

Natere Epeso ragidai yawira bautagubu

21 Gwedegwede yau kuduba wenawena eweya
ka apunu Poru natere Diyerusaremu ade kayawa-
gana waina-pupu. E nuwaiya ka tawana Make-
doniya yo Akaiya ki yawatai kayawagana ki nana
manako e iyapana tadebu, wagubu ke; “Nau
natere Diyerusaremu bausugani ki ka nau ewa
natere Roumi mete empana ki nana kayasugani.”
22 E inako wagubu manako e kowakowai-yoma
Simosi yo Erastasi tonotapu tawana Makedoniya
kayatagubu ko e eya ka mara dai ika tawana
Aisiya rabineya tondawa.

23 Mara ki makeya ka yawira kawaya mo
wenawena natere Epeso rabineya nu Kaiwa-
wonuga Iyesu nu Iyanuga Yawatai mebu ki yonai
kawareya.
24-25 Natere ki rabineya ka mu daisusu
ridai mosi si ka Atemesi e keyai mu idamugu
kaitemupu e tawai mete wadumupu ki ika
uburawa manako iyapana keyai ki bameya
buburitagamawa idiwa.

Apunu mosi si ka Demeteresi. E ka daisusu ridai
Atemesi e tawai ki keya-keyai rasirasi dai bowa
yamayamapiyau pokaiya yamanapupu manako
iyapana e bameya bautagamawa keyakeyai ki
gimarapamawa. E bigabigaiyoma mete kina
upi ki pokaiya bowa madai kawaya daganani
wadamawa. Apunu Demeteresi ubupu iyapana
kuduba keyakeyai bowa yamayamapiyau
pokaiya yamanataga-mawa ragidai ki mu nene
wagubu bautagubu manako tadebu, wagubu ke;
“Edamani, nu bagibagi yau kwaigemei ki pokaiya
ka nu bowa madai kawaya daganani wademei.

26 Ko apunu beraberai Poru yewe bauwena badidi kwaewagau ki wi yabugere empiyamu bo pa mena? Nu iyapananuguma yewe Epeso rabineya ade tawana Aisiya kuduba mete kina ki mu rabinamaga e wirapiyau da mu ropani kawaya e eweya mena kayatagamu. E wagau da keyakeyai ki nu nubo idanugu kaite-pemei ki mibai ka pa mena.
27 E inako wagau ki pokere iyapana kuduba e yonai ki sumapomoto ki ka mu keyakeyai nu kaitepemei ki eba gimara-pomoto manako nu sinuga giriyagisi. Ade nu daisusunuga sumapemei ridai Atemesi e tawai ki mu mete kamadini gumoroyagisi. Ridi Atemesi e ka nu daisusunuga kawaya. Iyapana kuduba tawana Aisiya rabineya ade tawana tawana madega kauwagau madega posiwagau e si nu tepapemei idiwei. Ko iyapana karako apunu Poru e yonai sumapomoto ki ka mu nu sumanuga ridai ki e si mete kaupomoto." Apunu Demeteresi inako wagubu.

28 Iyapana kuduba ika dibimupu idiwa yona ki wainamupu ka mu nuwamaga pupuwena manako mu bonanamaga ragiragi kawaya tagubu ke; "Nu natere Epeso ragidai nima sumapemei ka ridi Atemesi e mena."
29 Mu inako tagamawa manako garugaru mena ka mu yonamaga ki kawayawena kayawena iyapana kuduba natere ki rabineya mu nuwamaga pupuwena mete dibimupu yawira kayatagubu. Mu ubumpu Poru e kowakowaiyoma apeya apunu Gaiyasi yo Aristakasi tawana Makedoniya were bautagubu ki mu waditampu dokodoko manako tainitampu

garugarumupu yonatagamu watai mosi ika bautagubu.
30 Poru nuwaiya ka yawira ragidai ki mu yabaramugu uburana ki nana wainapiyawa ko Iyesu sumapamawa ragidai e munamupu.
31 Tawana ki mu kawakawaimuguma dai ki ka Poru e kowaiyoma ki pokere mu yona tonomupu e bameya simupu, tagubu ke; “Kabai, kau yonatagamu wateya eba kayanuwagi kwaenda iyapana kau nunimoto poyo.”
32 Iyapana ika yonatagamu wateya dibipamawa patapamawa kwetagamawa idiwa mu rabinamaga ka ebo ebo. Mu dai ki yona mubo tagamawa ade dai ki yona kudubai mosi tagamawa, ko yawira ki kerarai ki mu eba kataimugu.
33 Ki makeya ka Diyu ragidai dai ki mu apunumaga mosi si ka Arekisanda wadumpu iyapana yabaramugu tampu ubupu ki pokere iyapana mu notamaga wagubu ke; ‘Yawira yau debai ka bani eyo.’ Apunu Arekisanda ubupu iyapana kerekereretagamana da e yona denai mo wagana ki nana e idai bagipupu,
34 ko ki makeya ka mu emupu da e ka Diyu apunai ki pokere mu bonanamaga ragiragi kawaya madega napusi apeya rabineya ewapuru mena kawareya kawareya patapamawa, tagamawa ke; “Nu natere Epeso ragidai nima suma-pemei ka ridi Atemesi e mena.”
35 Mu inako tagamawa idiwa da tagamawa idiwa da paunau ka natere ki yona okai tarawa apunai mosi ubupu wagubu manako e umuneya ka iyapana kuduba yona kerekereretagubu. Apunu ki wagubu ke; “Kowaniyoma natere Epeso

ragidai, nau yonani suwagani wainapumuri; Iyapana tawana tawana kuduba mu kataimugu da nu Epeso ragidai nu daisusunuga kawaya suma-pemei ridai Atemesi e tawai yewe uburau ki nu kwayubapemei. Bowa kawaya kunumau kauwena ki nu daisusunuga ki mete kaisitamemei.

36 Iyapana mo eba baiyagisi nu beraniyoto yagisi da ki pa mena. Ki pokere wi karako kwe kamadumuri. Wi rabinaga kwarisiyagisi nota baba eba wadoi.

37 Wi iyapana yau tempu yewe baigubu ki mu ka nu daisusunuga tawai ki rabineya gwede mosi eba kuwatagubu ade nu sumapemei ridai Atemesi e si mu mete eba giri-mupu.

38 Ko apunu Demeteresi e kowai-yoma mete kina mu nuwamugu mu idamaga gurai iyapana mosi e naureya ugwadamana ragiragi ki nana waina-piyamu ki ka nu iyapana tadeyamu wirawira tawai yewe mete kina da mu tawa ki rabineya mu mubo empepe-togomono deni deni togomono.

39 Wi yona yau kawareya ade iwagamana wainapiyamu ki ka natere yau ragidai kuduba baitagisi were nu yona ki iwagamu.

40 Ki pokere wi karako gwede ba ratapiyamu? Yawira yau debai ka nau yo wi eba katainugu ki pokere iyapana kawakawai baitagisi nu manunimoto ki ka nu denai badidi iwagamu?

41 Ko baganai, yona yau karako kewowena.” Apunu ki inako wagubu manako iyapana tonotapu mu mubo mubo tawamugu kayatagubu.

20

Poru tawana Makedoniya yo Gurisi kayawena

1 Iyapana ratapamawa ki kewowena eweya ka
Poru ubupu Iyesu sumapamawa ragidai mu nene
wagubu bautagubu. E kasiyara tagebu ade mu
rabinamaga wadubu kwarisi manako ewa kuwe-
natapu tawana Makedoniya kayawena.
2 E tawana ki bauwagawa kayawagawa iya-
pana yona ebo ebo kabuwatamiyawa kasiyara
tageyawa umawa da tawana Gurisi bauwena.
3 Bauwena manako siragamu apeya eyaka
ika tondawa da kewowena ka e tawana Siriya
waka kawareya ade kayawagana ki nana ko
Diyu ragidai e weki gwaiya minimana po
sisiyai tagamawa ki e wainapupu ki pokere e
wirawena tawana Makedoniya yawatai ewere
ade wirawena kayawena.
4 E tawana Bereya mu apunumaga Pirasi e
gubagai si ka Topata ade iyapana dai mete kina
ki bananatapu ewapuru kayatagubu. Iyapana
ki mu simaga ka yau kena; apunu Aristakasi yo
Sekondiyasi, mu ka natere Tesaronika ragidai,
apunu Gaiyasi, e ka natere Debe ki apunai, apunu
Simosi, ade tawana Aisiya ragidai Taikikasi yo
Toropimasi.
5 Iyapana ki mu kerapu-mugu yabiri
kayatagubu natere Torowasi bautagubu manako
mu nu nawananuga ika idiwa.
6 Iyapana ‘Parawa Pa Pasumawa’ ki kupei ku-
petagubu kewowena ka nu natere Piripai ra-
bineya waka mo wadimipi manako nu waka ki
kawareya kaigibi kaiweya idiweya da mara ida

daikere kewowena ka nu natere Torowasi baigibi manako nu kowa-nuguma dai ika bananatampi. Nu pura eyaka mena mu mete ika idiweya.

Poru daiyo siyarai natere Torowasi tondawa

7 Pura marai ki kemora nene ka nu bani ewa-puru mena kupamana ki nana dibimipi idiweya manako nu paunanugu ka Poru ubupu yon-awena. Marawani ka e kai ki marai ki pokere e rowarowa kawaya yonawagawa tondawa da kemora paunau wadubu.

8 Tawa iyarau rabinai apeya eyaka ki kawareya nu ika idiweya ki wateya ka mu duna ropani kawaya ika pasutampu nakamupu.

9 Munu yaraga mosi si ka Yusikasi e kata-muru iyarau tondawa. E Poru yonawagawa ki yonai wainapiyawa tondawa da e yabui towena e notai gogawena manako e tawa rabinai apeya eyaka wadumpu ki kawareya kauwena wairau ukwapu. Iyapana garugaru mena sumpu e wad-umpu emupu ko e ororeya mena minibu powena.

10 Poru supu munu ki kawareya ukwapu e nodaiya wadubu manako iyapana tadebu, wagubu ke; “Wi notaga eba koyogono ko e iyaiya ukwarau.”

11 E inako wagubu manako tawa iyarau ade yapu bani mo gerepupu kubabu manako iya-pana ki mete yonatagamawa idiwa da nawaru puruwena ka e kipu ubupu mu kamaditapu kayawena.

12 Ko iyapana munu kauwena ki iyaiya wadu-mupu ki pokere mu rabinamaga bagi-wena ba-nanamupu e tawaiya kaya-tagubu.

Apunu Poru natere Mairitasi bauwena

13 Poru nu waka kawareya yabiri kaigamana wagubu ki pokere nu waka mo wadimipi kaigibi ko e eya ka e kerareya kayawena. Nu waka kawareya kaiweya idiweya da natere Asosi baigibi ka nu Poru e nawanai ika idiweya.
14 E ika bauwena ka nu e wadimipi waka kawareya mete kaigibi manako nu kaiweya idiweya da natere Misirini baigibi.
15 Nu natere Misirini ukwampi nawaru puruwena ade kaigibi kaiweya idiweya da tawana Kaiyosi baigibi manako ade kaiweya idiweya da yawatau nawaru puruwena ka nu tawana Samowa baigibi. Nu tawana Samowa baigibi manako ade kaiweya idiweya da natere Epeso kwempi paere manako nawaru puruwena ka nu natere Mairitasi baigibi.
16 Nu natere Epeso raurumipi ki mibai ka Poru nuwaiya ka tawana Aisiya garugaru mena kamadana natere Diyerusaremu kayawagana bauwagana da e ‘Pentikosi’ marai ika tondana ki nana wainapupu.

Poru natere Epeso debai ragidai yona siyarai tadebu

17 Nu natere Mairitasi baigibi ka Poru ubupu Iyesu sumapamawa Mamanuga God nene dibipamawa ragidai natere Epeso rabineya idiwa ki mu yabiyabirimuguma mu bibimaga tonopupu,
18 manako mu kawampu bautagubu ka e ubupu mu tadebu, wagubu ke; “Nau naiya mena tawana Aisiya rabineya wi bamagau bausugubuwani mete idiweya nau badidi kwae-sugekeya

umekeya ki kuduba wi nau emisinimupu kewowena.

19 Diyu ragidai nau girisinimawa pasusini-mawa ade bita kawaya daganani nau tegemawa ko nau niya sini kaupekeya mibi yadi umekeya. Nu Kaiwawonuga e upi ki mo nau eba ka-madubuwani.

20 Wi tawaga tawaga rabineya ade yonatagamu wateya mete kina ka nau wi waitaniyana ki nana iya waunai ki yonai kuduba nidi-buwani kewowena ko nau gwede mo eba wekepuwani.

21 Diyu ragidai yo tawana kwaiyanai ragidai mete kina wi beraga berokoi kamadamana wi rabinaga wirawagana Mamanuga God bameya manako wi ade ubumana nu Kaiwawo-nuga sumapamana ki nana, yona ki mena nau wi ni-diyekeya umekeya.

22 Ko Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya wagubu ki pokere e umuneya ka nau karako natere Diyerusaremu kayasugani. Nau ika bausugani ki ka mu nau bamaneya badidi kwaetagisi ki nau eba kataineya.

23 Nau yau mena kataineya; Tawana tawana nau bausuge-keya yabedekeya ka Mamanuga God e Keyai nau sidiyawa da nau yabaraneya ka dibura yo bita midi makari kawaya nau nawanasiniyau.

24 Nau naubo iyani nene eba wainapakani ade nau po kudeya mete eba wainapakani ko nau Kaiwawoni Iyesu upi tegebu ki nau nuwaneya kuduba kewopana waina-pakani. E upi tegebu ka yau kena; Bita nubo wadamana ki ka Mamanuga God e rikapupu deni mena nu wadinibu bagi ko

ki yonai waunai bagi kawaya ka e nau uburana iyapana tadeyana kabu-kabuwa ki nana sidibu.”

25 Apunu Poru inako wagubu ade wagubu ke; “Nau wi paunagau igida kaniyekeya yauda yabedekeya Mama-nuga God e gari rabineya e kasiyarai pokaiya idiwana ki sisiyai nau dima-sugekeya umekeya. Ko nau karako kataineya da wi nau kiyabuni ewa mo eba empumuri.
26 Nau mibai nidiyakani yau kena; Wi mosi aita wi iyaga kaupu-muri ki ka eba nau paerepuwani ki pokere wi iyaga ki kaumupu.
27 Mama-nuga God wi badidi wainapamana ki nana wagubu ki yonai kuduba nau wi nidibuwani kewowena ko gwede mo nau eba wekepuwani.
28 Ki pokere naigida mena idiwoi. Mamanuga God e Keyai Tanai Bagi Kawaya naiya mena wi winenibu da wi ubumana e suma-piyamu ragidai wi tawanagau ki papa sipi maba naigida mena kwayubatamana ki nana wagubu. E Gubagai Iyesu mu nene mete powena. E darai mu nene mete yewe wairau kawapu ki pokere mu kuduba ka e iyapanaiyoma.

29 Nau kataineya da nau karako wi kama-diniyani kayasugani ki ka iyapana dai ewa baitag-isi Mamanuga God e iyapanaiyoma beratamini mu notamaga wirapomoto. Mu ka taku kama-rai wasibena papa sipi metamiyamu ki maba baitagisi Mamanuga God e iyapanaiyoma girita-mini. Ki pokere wi iyapanaguma ki naigida mena kwayuba-tamiyoi idiwoi.
30 Mara baiyagisi da wi wibo iyapanaguma dai wi paunagau ubumoto mu mubo rabinamugu

bera-tagisi wi kerapugau yadini manako wi ra-
binaga wirapomoto da wi mu ewa-mugu kaiga-
mana ki nana.
31 Ki pokere yabu tamiyoi wi wibo kwayubaga
kwaiwogoi idiwoi. Nau kwamura apeya eyaka ki
rabineya kemora nawaru mibi yadi mete kina wi
nidiyekeya kabu-kabuwa tondekeya, ko ki wi eba
notagogapumuri.

32 Nau karako Mamanuga God e idai rabineya
wi nakaniyakani ade e deni mena wi wadiniyana
bagi yonai ki mete gari maba umarakani da wi
ki rabineya idiwoi. Wi yona ki sumapiyoi ki ka e
wi kasiyara negeni manako gwede bagi mosi ki e
iyapanaiyoma kuduba aita ewa tageyana ki nana
gwaiyaba wagubu ki puyoi e wi mete negeni.
33 Nau wi bowaga madai bo wi gwedegwedega
empuwani ki nau yabuni eba midiya-wena ade
nau notani gwedegwede ki kawareya eba ton-
dawa.
34 Wi kataigau da nau naubo idani pokaiya
bagibagi-sugekeya manako ki pokaiya ka nau
kowakowaniyoma mete kina nu bani bo gwedeg-
wede badidi wainapemeya ki nu gimarapemeya.
35 Nau eba pa aiyata tondekeya ko nau ragiragi
kawaya upisugekeya ki mibai ka nau nuwaneya
wi naigida mena kabuwaniyana weta-wetara da
nu ubumana iyapana kasiyara-maga pa mena
ragidai mu waitatamana ki nana ka baganai. Nu
Kaiwawonuga Iyesu wagubu ki nu eba notagoga-
pamu. E wagubu ke; ‘Nu iyapana gwede mosi
deni mena pa tageyamu ki ka nu nuga mamama
kawaya wainapamu. Ko nu gwede mosi denai
yadamu ki ka nu mamama wainapamu ko ki ma-

mamai ka ade maraitau erida.’ ”
36 Apunu Poru yona ki wagubu kewowena ka
e mu mete ewapuru kwarisitagubu mu ramata-
maga kawareya ubumpu manako mu Mamanuga
God bameya guriguritagubu.
37 Mu guriguri-tagamawa da kamadumpu
ka iyapana ki mibi yadi Poru barabaramupu
kiyauyaumupu manako tonomupu.
38 Mu e ewa mo eba empamana wagubu
ki pokere mu nuwaboya kawaya daganani
wainamupu. Mu kimpu ubumpu e waka
kawareya tonopamana kayawagana ki nana
bananamupu kayatagubu manako ewa
kuwenamupu tonomupu kayawena.

21

Poru natere Diyerusaremu kayawena

1 Nu iyapana kuwenatampi kewowena manako
kamaditampi waka kawareya ruku mo si ka Kosi
ki deneya kaigibi. Ika baigibi ka nu ukwampi
nawaru puruwena manako ade kaigibi kaiweya
da ruku si ka Roda ki baigibi manako ade kaiweya
idiweya da natere Patara baigibi.
2 Ika baigibi ka nu waka mo tawana Ponisiya
kayawagana kwae-wagawa ki emipi ki pokere nu
waka ki wadimpi kawareya kaigibi.
3 Nu egi kawareya inako iweya wademeya da
ruku mo si ka Saiparasi nu idanuga tenene deneya
emipi ki nu ade kaiweya idiweya da tawana Siriya
baigibi. Nu tawana Siriya baigibi ka nu natere
Taya ika borau sumipi mibai ka waka ragidai
gwedegwede dai ika nakapamana ki nana.

4 Nu suma sumatagamawa ragidai dai ika ba-
nanatampi manako nu pura eyaka mena mu mete
ika idiweya. Mamanuga God e Keyai ki kasi-
yarai pokaiya ka mu Poru simupu da e natere
Diyerusaremu eba kayawagana ki nana,
5 ko nu daiyonuga marai ki kewowena ka nu
kimpi ubumpi mu kamaditampi ade kaigibi.
Iyapana ki mu ridimuguma munumuguma mete
kina nu banana-nimpu natere ki kamadimpi
sumpi egi papateya baigibi manako nu ika
kwarisigibi nu ramatanuga kawareya ubumpi
manako ewapuru mena Mamanuga God bameya
gurigurigibi.
6 Nu gurigurigibi kewowena ka nu besibesigibi
manako nu waka kawareya yamipi ko mu ade
wiratagubu mu tawamugu kayatagubu.
7 Nu waka kawareya natere Taya kamadimpi
manako kaiweya idiweya da natere Toremesi
baigibi. Nu Toremesi baigibi ka nu Iyesu
sumapiyamu ragidai dai ika bananatampi
manako nu mara eyaka mena mu mete ika
idiweya.
8 Nu ukwampi nawaru puruwena manako iya-
pana ki kamaditampi waka kawareya ade kaigibi
kaiweya da natere Sisaraiya baigibi. Ika bai-
gibi ka nu Iyesu e sisiyai wagawa apunai mosi
si ka Piripo e tawaiya kaigibi. Naiya mena ka
Iyesu sumapiyamu ragidai natere Diyerusa-remu
rabineya apunu ida daikere kewo-wena daikere
apeya winetampu ko Piripo e ka apunu ki mosi.
9 E peteiyoma onowa mena apeya apeya mete
ika idiwa. Mu mete kina ka Mamanuga God e
bonanai wainapamawa tagamawa iwa ragidai.

10 Nu mara dai ika idiweya ka Mamanuga God e
bonanai wainapiyawa wagawa apunai mosi si ka
Agabasi tawana Diyudiya were ika bauwena.
11 E nu bamanugu bauwena manako keyakeyai
mo kwaewena Poru e taburubai naureya
umapu ki wadubu rika e ebo idai kerarai
taburuba ki pokaiya umapu dokodoko manako
wagubu ke; “Mamanuga God e Keyai Tanai
Bagi Kawaya nau kabuwasinibu yau kena; Nau
karako umesugubuwani dokodoko ki maba ka
Diyu ragidai natere Diyerusaremu rabineya
taburuba yau e apunai waunitau yadini umomoto
dokodoko manako tawana kwaiyanai ragidai mu
idamaga rabineya e tamoto.”

12 Apunu Agabasi yona ki wagubu wainamipi ka
nu yo tawana ki ragidai mete kina Poru ragiragi
kawaya muna-mipi da e natere Diyerusaremu
eba kayawagana ki nana.
13 Ko e denai nu nidibu, wagubu ke; “Wi
gwede nana yadi wadamu ade nuwaboya nau
tegeyamu? Nau karako natere Diyerusa-remu
kayasugani manako mu ubumoto nu Kaiwa-
wonuga Iyesu e nene pokere nau umasinimoto bo
susinimoto poyo ki mete baganai.”
14 Nu e munamipi iwagibi ko e notai eba
wirawena ko kayawagana wainapupu ki pokere
nu yona ki kamadimpi, iwagibi ke; “Baganai,
Mamanuga God badidi waina-piyau ki e makeya
makeya kwaeyagisi.”

15 Nu mara dai ika idiweya da kamadimpi
manako nu gwedegwede-nuga temipi natere
Diyerusaremu kaigibi.

16 Iyesu sumapiyamu ragidai dai ika Sisaraiya
idiwa ki mu kimpu ubumpu nu bananimpu
mete kaigibi manako nu kaigibi iweya wademeya
da apunu Nesoni e tawaiya baigibi e bameya uk-
wapamana ki nana. Apunu Nesoni e ka tawana
Saiparasi mu apunumaga mosi ko e ka ade iya-
pana yabiri Iyesu sumapamawa ki mosi.

Poru apunu Diyemesi bameya daiyo kayawena

17 Nu natere Diyerusaremu baigibi ka Iyesu
sumapiyamu ragidai kuduba nu diriwanuga
kwaetagubu.
18 Nu ika ukwampi nawaru puruwena ka nu
ubumpi Poru mete apunu Diyemesi empamana
ki nana kaigibi. Debai ragidai ki mu kuduba ika
mete idiwa.
19 Poru mu parautapu manako e Mamanuga
God e kasiyarai pokaiya tawana kwaiyanai
ragidai mu pauna-mugu badidi upiwagawa
umawa ki sisiyai kuduba makeya makeya mu
kabuwatapu.
20 Mu e yonai ki wainamupu ka mu kuduba
Mamanuga God e si tepamupu manako denai
Poru simupu, tagubu ke; “Nu sumanuga eyaka
mena apunai, kau wainapi; Diyu ragidai ropani
kawaya yewe Diyerusaremu rabineya karako
Iyesu sumapiyamu ki kau yabugere emitamiyei.
Ko mu kuduba ka oragai apunai Mosisi gora tapu
ki mu mete wiwirapiyamu kaisi kwaetagamu.
21 Mu yona wainamupu da kau kayanugibi
Diyu ragidai tawana kwaiyanai ragidai mu pau-
namugu idiwu ki mu bamamugu iweya ki kau mu
tadeyeya da oragai apunai Mosisi gora tapu ki mu

kamada-mana munu uratanai mu kwakwarepu-
maga eba wakapamana ade Diyu ragidai nu
bususunuga mete kamada-mana ki nana nuwag-
ibi.
22 Mu kau sisiyagi inako wainamupu ki
pokere mu karako kau yewe baunugibi ki sisiyai
wainapomoto baitagisi ki nu badidi kwaigamu?”
23 Apunu Diyemesi e kowaiyoma mete kina in-
ako tagubu manako mu Poru ade simupu, tagubu
ke; “Nu karako kau nidimei ki kau makeya
makeya kwae-nuwagi; Nu iyapananuguma apeya
apeya yewe Mamanuga God bameya gwaiyaba
kaimatana mo tagubu.
24 Kau mu mete kaiwagi manako papa dai
mu nene gimarapi da mu ubumoto Diyu ragidai
nu bususunuga pokere papa ki Mamanuga God
bameya puyopomoto. Mu idamaga kerapumaga
rikapomoto kewoyagisi ki ka mu Mamanuga God
bameya gwaiyaba tagubu kaisi idiwu ki kewoyag-
isi manako mu ewa ubumoto mu debamaga mey-
omoto. Kau mu mete inako kwaiwagi ki ka iya-
pana kau eminimoto, tagisi ke; ‘Baganai, apunu
yau e ka mibai Diyu apunai. Oragai apunai Mosisi
nu goranuga tapu ki e naigida mena kwaewagau
ki pokere e kwaewena siyasiya yonai wainamipi
ki mibai ka pa mena.’ Mu inako tagisi manako mu
rabinamaga kwarisiyagisi.
25 Ko tawana kwaiyanai ragidai Iyesu
sumapiyamu ki mu nene ka nu gora purumipi
mu okamaga okamipi, iwagibi ke; ‘Daisusu bo
momorapa bo inako ki mu bamamugu iyapana
yadau umamu buburitagamu ki yadau bo papai
ki wi eba kupoi, papa darai eba kupoi, ade

papa ebo gobai wadubu ki wi mete eba kupoi. Ridi yo apunu taku maba asusu igida yauda eba kwaiwogoi ade onowa yaraga didiwa eba ukwopoi.' Nu oka mu nene inako tonomipi kewowena."

26 Apunu Diyemesi e kowaiyoma mete kina inako tagubu ki pokere Poru ubupu iyapana apeya apeya ki banana-tapu mete kayatagubu manako mu ukwampu nawaru puruwena ka mu Mamanuga God e yabuiya ewapuru mena mu idamaga kerapumaga rika-mupu. Rikamupu kewowena ka Poru Mamanuga God e Tawai rabineya kayawena mu mara badibadi kaisi idiwana ade ewa mu eyaka eyaka Mamanuga God bameya puyo tamana ki sisiyai e iyapana kawakawai ika idiwa ki kabuwatapu.

Piyara ragidai Poru wadumupu

27 Mara ida daikere kewowena daikere apeya ki kewowagana kwae-wagawa makeya ka Diyu ragidai dai ki tawana Aisiya were bautagubu ki Poru ika Mamanuga God e Tawai rabineya tondawa emupu manako mu iyapana kuduba ika idiwa ki mu rabinamaga kupampu manako kaimpu Poru ragiragi kawaya wadumpu dokodoko.

28 Mu bonanamaga ragiragi kawaya tagubu ke; "Tawana Isiraero ragidai, garugaru kebomuri nu waitanimuri. Apunu yau tawana tawana umawa wadawa iyapana kuduba tadeyawa da mu ubumana nu Diyu ragidai tagararanimana ade oragai apunai Mosisi gora tapu ade Mamanuga God e Tawai ki si mete kaupamana ki nana ki yonai wagawa umawa. E karako Mamanuga

God e Tawai rabineya tawana kwaiyanai ragidai
mete bananatapu bautagubu ki pokere e inako
kwaewena ki ka e tawa bagi kawaya yau bigi
kwebu.”
29 Iyapana ki inako tagubu mibai ka mu natere
Epeso mu apunu-maga mosi si ka Toropimasi
ika natere Diyerusaremu rabineya Poru mete
bauwena emupu manako mu notamaga wagubu
da e bani Mamanuga God e Tawai rabineya mete
bananapupu bauwena.

30 Natere ki rabineya ka iyapana kuduba
notababa kawayawena kaya-wena manako mu
garugarumupu kaimpu Mamanuga God e Tawai
rabineya Poru wadumpu dokodoko ubumawa.
Mu e tainimupu matarau bautagamawa makeya
ka tawa ki kwayubapamawa ragidai tawa ki
gudui umamupu.

31 Iyapana Poru waunitau minimana po
kwaetagamawa ade rata kandamawa idiwa ki
sisiyai tawana Roumi ragidai piyaramuguma mu
kawaimaga waina-pupu,
32 ki pokere e piyara ragidai dai ade
mu kawakawaimuguma dai mete kina ki
tetapu garugaru mena sumpu iyapana ki mu
paunamugu bautagubu. Iyapana Poru ika
minimawa idiwa ki piyara ragidai mu kawaimaga
mete kina bautagamawa emitampu ki ka mu Poru
kamadumpu.

33 Apunu kawai ki Poru bameya bauwena
kanibu piyara ragidai tadebu da mu Poru e idai
kerarai taburuba ragiragi pokaiya umanamana ki
nana wagubu manako wirawena iyapana manu-

tapu, wagubu ke; “Apunu yau e ka nima? E berokoi badidi kwaewena?”

34 E inako wagubu manako iyapana dai bautagubu mu mubo nuwamugu beratagubu ade dai bautagubu mu mubo nuwamugu kudubai beratagubu, ko mu rabinamaga ka eba eyaka mena. Mu inako rata kandamawa idiwa ko mibai mo eba bananamupu ki pokere piyara mu kawaimaga ki ubupu e kowakowaiyoma tadebu da mu Poru wadamana piyara tawamugu kayataga-mana ki nana wagubu.

35 Mu Poru bananamupu teta kiya bautagamawa ka iyapana Poru gobai wadamana ki nana kwaetagamawa ki pokere piyara ragidai e tepamupu iyarau wadumpu kaya-tagubu.

36 Ko iyapana damu kawaya ki mu ewamugu umunamawa pata-pamawa kwetagamawa mu bonana-maga ragiragi kawaya tagamawa ke; “Apunu yau wadumuri kaiwagi mini-muri poyo.” Mu inako tagamawa.

Poru ubupu e eya sisiyai wagubu

37 Piyara ragidai Poru wadumpu mu tawamaga rabineya kayatagamana kwaetagamawa ka Poru piyara ragidai mu kawaimaga ki yona Guriki were manupupu, wagubu ke; “Nau yona mo kau nidiyani bo?”

E inako wagubu ka piyara apunai ki Poru empupu manako denai e manu-pupu, wagubu ke; “Akae, kau yona Guriki nuwegei ki apunai mosi bo?

38 Nau wainapuwani da kau ka tawana Idipi mu apunumaga mosi ki waunitau yewena yawira

ragidai 4000 yawira nene waratapu iyapana eba
idiwu tawaneya kayatagubu.”

39 Ko Poru denai wagubu ke; “Ae, ki ka eba
nau. Nau ka Diyu apunai tawana Sirisiya natere
Tatasi rabineya wena-sugubuwani. Nau ka natere
kawaya ki apunai. Ko nau nuwaneya karako iya-
pana yau yona mo mu tadeyana wainapakani.”

40 Piyara ragidai mu kawaimaga wagubu da
baganai ki pokere Poru teta kawareya ubupu iya-
pana erekereretaga-mana ki nana e idai bagipupu
manako yona Iburu were tadebu, wagubu ke;

22

1 “Mamaniyoma, tataniyoma, yowaniyoma, wi
nau sidiyamu wirawira ki pokere nau karako nau
naubo yonani suwagani wainapumuri.”

2 Apunu Poru mu yonamaga Iburu were
yonawagawa wainamupu ka mu kuduba naigida
mena kerekereretagubu idiwa manako Poru
ubupu mu ade tadebu, wagubu ke;

3 “Nau ka Diyu apunai, tawana Sirisiya
natere Tasisi rabineya wena-sugubuwani, ko
yewe Diyerusaremu rabineya ka nu Nidiyawa
Kabukabuwa Apunai Gameriyo nau tegebu
kawaya nau sidiyawa kabukabuwa mete
yarekeya. Nu ripakwarakwaranuguma gora
tamupu ki e mete nau kabuwa-siniyawa manako
nau gora ki makeya makeya ragiragi mena
kwaesugekeya yarekeya. Wi karako Mamanuga
God nene kasiyarai kawaya kwaiwagamu ki
maba nau mete inako kwaesugekeya.

4 Apunu Iyesu Iya Yawatai kabuwatapu kwae-
tagamawa ragidai ki nau giritame-keya pasu-
tamekeya da mu dai mete popotagubu. Nau ridi
yo apunu ropani kawaya tetapuwani dibura ra-
bineya nakatapuwani.
5 Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai
mu kawai-maga ade Diyu ragidai nu kawakawai-
nuguma mete kina ki mu kuduba kataimugu da
nau karako yona mibai suwagakani. Mu Diyu
ragidai natere Damaskasi rabineya idiwu ki mu
oka-maga okamupu nau tegemupu manako nau
oka ki wadubuwani Iyesu suma-pamawa ragidai
ika Damaskasi idiwa ki tetamana mu idamaga
umeme doko-dokopamana manako waratamana
natere Diyerusaremu rabineya bita tagemana ki
nana kayasugubuwani.”

Poru e notai wirawena Iyesu nene wainapupu

6 “Nau ki kayasugubuwani kaniyekeya
da natere Damaskasi kikireya bausugana
kwaesugekeya madega paunau wadawa ki
makeya ka nau kunumau yangwara maba
kawapu nau kawarineya wadubu empuwani.
7 Empuwani ka nau kiyabuni giwena wairau
kausugubuwani manako nau bonana mosi
wainapuwani ki nau sini mete wagubu, wagubu
ke; ‘Apunu Soro, apunu Soro. Kau gwede nana
nau girisiniyei?’
8 Bonana ki inako wagubu, manako nau denai
suwagubuwani ke; ‘Kaiwawoni, kau ka nima?’
Manako e denai wagubu ke; ‘Nau ka Iyesu,
tawana Nasareta apunai, ko kau nau girisiniyei
pasusiniyei.’

9 Iyapana nau mete iweya ragidai ki ka mu tanai
ki mete emupu ko nau sidibu apunai badidi sidibu
ki mu eba wainamupu.
10 Nau niya mena bonana ki wainapuwani
manako nau suwagubuwani ke; ‘Kaiwawoni,
nau karako badidi kwaesugani?’ Nau inako
suwagubuwani manako nu Kaiwawo-nuga denai
nau sidibu, wagubu ke; ‘Kau kiri uburi natere
Damaskasi kayanuwagi manako Mamanuga God
badidi kau nene winepupu tapu ki sisiyai kuduba
apunu mosi baiyagisi kau nidini.’
11 Yangwara maba wadubu tawana minibu
siwa ki nau yabuni kenepupu ki pokere nau
mete iweya ragidai nau idaneya wadisinimpu ba-
nanasinimpu natere Damaskasi kaigibi.
12 Natere ki rabineya ka apunu mosi si ka
Ananaiyasi ika tondawa. E Mamanuga God nene
notapiyawa ade nu goranuga ki e mete naigida
mena kwaewagawa. Diyu ragidai kuduba ika
Damaskasi idiwa e werei tagamawa.
13 E nau bamaneya bauwena nau madanineya
ubupu manako sidibu, wagubu ke; ‘Nau ware-
tani Soro, nau nidiyani wainapi; Kau yabugi papi
tawana ade emani.’ Ki makeya ka nau yabuni
papuwani manako nau tawana ade empuwani
ade apunu ki mete empuwani.
14 Ko e ade sidibu, wagubu ke; ‘Nu ripakwara-
kwaranuguma mu yo nu ewapuru Mamanuga
God e kau winenibu da e badidi wainapiyau
wagau ki kau katainuwagi manako e Bigabigai
Apunai Supasupai ki e kau mete emani ade e
bonanai ki kau mete matarau wainapi.
15 Kau yabugere badidi empiyei ade kau we-

nagugere badidi wainapiyei ki sisiyai kuduba kau
iyapana tadeyowa umowa.
16 Ki pokere kau karako eba nawana-nugowa ko
kiri uburi da iyapana ubumoto Iyesu e si pokaiya
kau siruwanimoto. Ade uburi e si pokaiya
gurigurinuwagi da Mamanuga God kau bigigi
kuduba ki empoto deni mena surupoto.' Apunu
Ananaiyasi nau inako sidibu."

Poru tawana kwaiyanai ragidai mu bamamugu kayawena

17 "Nau wirasugubuwani natere Diyerusaremu
ade bausugubuwani manako mara mosi nau Ma-
manuga God e Tawai rabineya gurigurisugekeya
tondekeya ki ka nau waro were maba yau em-
puwani;
18 Nau Kaiwawonuga empuwani manako e nau
sidibu, wagubu ke; 'Kau garugaru mena kiri uburi
natere Diyerusaremu kamadi kayanuwagi mibai
ka iyapana yewe idiwu ki ka nau yonani nuwegei
ki mu eba sumapiyamu.'
19 E inako sidibu ko nau denai suwagubuwani
ke; 'Diyu ragidai kuduba mu kataimugu da
nau naiya tawana tawana Diyu ragidai nu
gurigurinuga tawaiya tawaiya ki umekeya
wadekeya kau sumanimawa ragidai tauniyekeya
ade tetamekeya diburatamekeya.
20 Iyapana ubumpu kau yonagi wagawa apunai
Stiweni minimupu poyo ki ka nau mete ika ubu-
rekeya, suwagubuwani ke; 'Ki bagi kawaya.' E
minimana po ragidai ki mu kaimpu mu midimaga
tatamai nau bamaneya nakapamawa.'

21 Nau inako suwagubuwani ko nu Kaiwa-
wonuga denai nau sidibu, wagubu ke; ‘Kau kiri
uburi kayanuwagi. Nau uwama kawaya tawana
kwaiyanai ragidai mu bama-mugu kau tonon-
iyakani.’ ”

22 Poru inako bususuwena ki iyapana
wainamupu ko e yona siyarai ki wagubu ka mu
nuwamaga pupuwena manako mu bonanamaga
ragiragi kawaya tagubu ke; “Wadumuri kaiwagi
minimuri poyo. Iyapana e kwaitana yewe eba
tondono.”

23 Mu inako kwetagamawa mu aukwaramaga
rikapamawa iyarau isiyapamawa ade popoku
mete tepamawa isiyapamawa,

24 ki pokere piyara ragidai mu kawai-maga ki
ubupu e kowakowaiyoma tadebu da mu Poru
wadamana mu tawamaga rabineya kayatagamana ki nana wagubu. Mu e wadumpu tawa rabineya kaimpu manako apunu kawai ki ubupu piyara ragidai dai tadebu da mu Poru kuwe pokaiya raukekepamana da Diyu ragidai e nakaripamawa ki kerarai e matarau wagana ki nana.

25 Mu Poru e idai umamupu dokodoko man-
ako e minimana kwae-tagamawa ka Poru piyara
apunai kawai mosi ika uburawa ki sibu, wagubu
ke; “Nau ka Diyu apunai ko nau ka ade tawana
Roumi taubanuwai. Nau berokoi mo eba kwae-
sugubuwani ko wi nau eba manusinimpu emisin-
impu ade nau paereni ki mo wi eba bananamupu
ko wi nau pa asusu susinimana kwaiwagamu.
Wi inako kwaiwagamu ki ka nu Roumi ragidai
nu nuga goranuga ki wi rauru-piyamu waina-
pakani.”

26 Piyara apunai yona ki wainapupu ka e kanibu
mu kawaimaga ki sibu, wagubu ke; “Kau badidi
kwaenugei ki kau naigida wainapi wetawetara
were kwaenuwagi. Apunu yau ka nu Roumi
ragidai nu iyapananuga mosi.”
27 E inako wagubu ki pokere piyara ragidai
mu kawaimaga ki kanibu Poru manupupu,
wagubu ke; “Kau sidi, kau mibai tawana Roumi ki
taubanuwai bo?”
“Ena, nau ka tawana ki taubanuwai.”
28 Poru inako wagubu manako piyara apunai
ki denai e sibu, wagubu ke; “Nau bowa madai
kawaya daganani kwenupuwani were iyapana
nau tawana Roumi apunai sidimupu.”
Ko Poru denai wagubu ke; “Ko nau mamai nene
ki ka nau tawana Roumi taubanuwai.”
29 Poru yona ki wagubu ka e wadu-mupu
dokodoko ragidai nitaisinitagubu kudu
wainamupu. Mu kawaimaga e eya kudu mete
wainapiyawa mibai ka e mu muga goramaga
raurupupu mu tawana-maga eyaka mena apunai
Poru umamana dokodoko ki yonai wagubu.

Poru kawakawai ragidai mu yabaramugu ubupu

30 Mu ukwampu nawaru puruwena ka piyara
ragidai mu kawaimaga ki e nuwaiya Diyu
ragidai Poru siyamawa wirawira ki mibai
naigida wainapana ki nana wainapupu ki
pokere e ubupu Poru idai rikapamana ki nana
wagubu manako Mamanuga God bameya
dobopiyamu ragidai mu kawaimaga ade Diyu
ragidai mu kawakawaimuguma mete kina ki
mu bibimaga tonopupu da mu bautagamana

yonatagamu wateya dibipamana ki nana. Mu bautagubu dibimupu idiwa ka e Poru wadubu mu yabaramugu teyapu uburawa.

23

1 Poru ubupu kawakawai ragidai ki igida mena emitapu manako wagubu ke; “Iyapananiyoma tawana Isiraero ragidai, nau ororeya mena Mamanuga God e yabuiya umekeya wadekeya da karako ka nau rabinaneya gwede berokoi mo eba kwaesugu-buwani wainapakani.”

2 Poru yona ki wagubu wainapupu ka Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawaimaga si ka Ananaiyasi ubupu iyapana Poru madaneya ubu-mawa ki e umunai musupamana ki nana tadebu.

3 Mu e minimawa da kamadumpu ka Poru wirawena apunu Ananaiyasi sibu, wagubu ke; “Kau ka pa midigi matakawagau ko kau rabinageya ka bigibigi. Ko Mamanuga God aita uburoto kau nuniyoto. Kau gora naigida mena empena pokaiya nau wadi-sinimpena supasupa ki ka baganai ko kau kiya karako nu goranuga giripiyei mibai ka kau iyapana asusu nau susinimana ki nana nuwagibi.”

4 Iyapana Poru madaneya ubumawa yona ki wainamupu ka mu e simupu, tagubu ke; “Kau Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawai-maga wereyakaurapiyei.”

5 Mu inako tagubu manako Poru denai wagubu ke; “Kaiwa kaiwa nau iyapananiyoma tawana Isiraero ragidai; Nau eba kataineya da e ka Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu

kawaimaga. Nau kataisugubena ki ka nau yona ki eba suwagubena mibai ka Mamanuga God e gora yau tapu, wagubu ke; 'Wi iyapanaguma kawakawai ki eba tademuri siyasiya.' "

6 Kawakawai ragidai ika dibimupu idiwa ki daikere ka Sadusi ragidai ade daikere ka Parisi ragidai ko ki Poru mu emitapu ki pokere e ade wagubu ke; "Iyapananiyoma, nau mamai ka Parisi apunai ade nau mete kina ka Parisi apunai. Ko wi karako nau sidiyamu wirawira ki kerarai ka yau kena; Iyapana popotagubu ragidai ade iyatagisi kimoto ubumoto ki nau sumapakani nawanai tondakani."

7 Apunu Poru yona ki wagawa makeya ka Parisi ragidai yo Sadusi ragidai ika idiwa ki ubumpu mu mubo mubo purumupu manako deni deni kira kasiwaratagamawa idiwa.

8 (Mu inako kwaetagamawa ki mibai ka Sadusi ragidai mu wainapiyamu da iyapana popotagisi ki ka mu ewa eba iyatagisi kimoto ubumoto ade mu wainapiyamu da aneya eba idiwu ade keyai mete eba idiwu. Ko Parisi ragidai mu wainapiyamu da iyapana popotagisi ki ka mu ade iyatagisi kimoto ubumoto ade mu wainapiyamu da aneya idiwu ade keyai mete idiwu.)

9 Iyapana mu midimaga minimawa yona deni deni kira kasiwaratagamawa bonana ragiragitagamawa idiwa yamawa da paunau ka Parisi ragidai dai ki Mamanuga God e gorai kataimugu ragidai ki ubumpu mu bonanamaga ragiragi kawaya tagubu ke; "Apunu yau e paerei mo nu eba bananamipi. Kataina, keyai mosi bo aneya mosi e bameya bauwena e sibu were wagau bo?"

10 Iyapana deni deni kira kasiwara-tagamawa
idiwa da waunitau kande-tagamana kwaetaga-
mawa ka piyara ragidai mu kawaimaga iyapana
ubu-mana Poru minimana po teterepamana ki
kudeya wainapupu ki pokere e kowakowaiyoma
dai tonotapu da mu yawira ragidai ki mu pau-
namugu sumana Poru wadamana paere kaya-
tagamana mu mubo tawamugu tamana ki nana
wagubu.
11 Kemora ki rabineya ka nu Kaiwawonuga
Poru bameya bauwena e madaneya ubupu man-
ako sibu, wagubu ke; “Kau kasiyaranugowa
kudu eba wainapiyowa. Kau nau yonani yewe
Diyerusaremu rabineya nuwegeya tondeya ki
maba kau natere Roumi rabineya nau yonani in-
ako mete nuwogowa.”

*Iyapana Poru minimana poyo ki yanuwei teya-
mawa*

12 Mu ukwampu nawaru puruwena ka Diyu
ragidai dai dibimupu Poru minimana po ki
keketai kupamawa, tagamawa ke; “Karako nu
nuga gwaiyaba kasiwaraigamu mibipamu da nu
bani yo awana ragipamu manako apunu Poru
miniyamu poyo were ewa ade kupeigamu.”
13 Iyapana keketa ki weki gwaiya inako kupa-
mawa ragidai mu ka iyapana apunai apeya (40)
kewowena ade dai kawareya mete kina.
14 Mu Poru minimana po ki yanuwei teyamawa
idiwa da kamadumpu ka mu kimpu ubumpu Ma-
manuga God bameya dobopiyamu ragidai ade
iyapana kawa-kawai dai mete kina ki mu ba-
mamugu kayatagubu manako tademupu, tagubu
ke; “Nu karako purumipi gwaiyaba kasiwaraigibi

mibimipi kewowena da nu bani yo awana kuduba
ragipamu manako apunu Poru miniyamu poyo
were ewa ade kupeigamu.
15 Ki pokere wi kawakawai ragidai mete kina
karako yona mo tonopumuri piyara ragidai mu
kawaimaga bameya beraiwagi, iwagi ke; “Nu
nuwanugu ka apunu Poru e yonai naigida mena
ade wainapamana wainapemei ki pokere wadu-
muri kawamuri da e yona ade yagisi nu waina-
pamu.” Wi inako beraiwagi manako mu e yadini
kawomono ki ka nu yawatau dagura idiwomu
manako miniyamu poyo.”

16 Mu inako tagubu ko sisiya ki ka Poru e eya
korogoi wainapupu manako e kipu ubupu piyara
ragidai mu tawa-mugu Poru bameya kayawena
sisiya ki kuduba e sibu.
17 Poru yona ki waina-pupu ka e piyara kawai
mosi ika uburawa ki sibu, wagubu ke; “Yaraga
yau wadi kawaiga bameya kayanuwagi da e yona
mosi e siyoto.”

18 Piyara apunai ki yaraga ki wadubu mu
kawaimaga bameya kayawena manako sibu,
wagubu ke; “Nu dibura-mipi apunai Poru
e nuwaiya ka nau yaraga yau wadana kau
bamageya yona mo kau kabuwaniyana ki nana
sidibu ki pokere nau e wadubuwani bausugu-
buwani karako yau kena.”

19 E inako wagubu ka piyara ragidai mu
kawaimaga ki ubupu yaraga ki e idaiya wadubu
paeretagubu mu mubo mena idimupu manako
manupupu, wagubu ke; “Kau gwede yonai nau
sidiyana ki nana baunugibi?”

20 Manako yaraga ki denai wagubu ke;
“Diyu ragidai nu kawakawainuguma mu
yona purumupu da mu marawani kau
beraberanimoto. Mu nuwamugu kau uburana
nau wawai Poru ki wadana surana da mu e yonai
naigida mena ade wainapamana ki nana,
21 ko mu yona-maga ki kau eba wainapi.
Iyapana apunai apeya (40) kewowena ade dai
kawareya mete kina ki mu nuwamugu nau wawai
minimana po ki nana ki pokere mu yawatau
daguratogomono idiwono. Mu e wadamana
keketai ororeya mena kupa-mpu kewowena ade
gwaiyaba kasiwara-tagubu mibimupu da mu
bani yo awana kuduba ragipomoto manako e
minimoto poyo were ewa ade kupetagisi. Mu
karako okukunatagubu idiwu kau yonagi denai
ki nawanapiyamu.”

22 Piyara ragidai mu kawaimaga yona ki waina-
pupu ki ka e yaraga ki sibu, wagubu ke; “Baganai,
kau sibiyosinibi ki sisiyai kau iyapana eba tade.”
E inako wagubu manako tonopupu kayawena.

Mu Poru wadumupu apunu Pirikisi bameya tonomupu

23 Piyara ragidai mu kawaimaga ki ubupu e
kowakowaiyoma apeya mu nene wagubu bau-
tagubu manako tadebu, wagubu ke; “Wi pi-
yara kuduba 400 tetamuri daikere 200 ka yawira
gwedegwedei marai kawai tepomoto ade daikere
200 ka ta mena tepomoto ade papa osi kawareya
iwono piyarai kuduba 70 ki mete kina tetamuri

manako kemora yau rabineya oro madegai yo-
dono ki makeya ka wi apunu Poru wadumuri
natere Sisaraiya kaiwagi.
24 Papa osi dai mete tepumuri ki kawareya Poru
kayawagana ki nana manako e naigida mena
kwayubapiyoi sumoi da natere Sisaraiya baiwagi
ki ka wi kaiwawo Pirikisi bameya e ika kamadu-
muri."
25 E inako wagubu manako oka mo okapupu
tagebu. Oka ki rabineya ka e yona yau wagubu ke;
26 "Kaiwa kaiwa, nau kaiwawoni Pirikisi. Nau
Korodiyasi Rausiyasi oka yau tonopakani kau ba-
mageya.
27 Diyu ragidai apunu yau wadumupu e mini-
mana po ki nana kwaetagamawa ko nau waina-
puwani da e ka tawana Roumi apunai ki pokere
nau piyara dai tepuwani mete sumpi mu kodaba-
mugu taorotampi.
28 Mu gwede nana e siya-mawa wirawira ki
kerarai nau naigida wainapana ki nana waina-
puwani ki pokere nau e wadubuwani supuwani
Diyu ragidai mu kawakawaimuguma yabara-
mugu tapuwani.
29 Ko e minimana poyo bo diburapamana ki
nana ki e paerei mo nau eba bananapuwani.
Diyu ragidai mu idamaga gurai e naureya ug-
wadamawa ragiragi ki ka mu pa mubo goramaga
kawareya tagamawa.
30 Ko nau karako sisiya mo wainapuwani da mu
e yanuwei teyamawa e weki gwaiya minimana
po ki yawatai kwaene-piyamu idiwu ki pokere
nau e wadu-buwani kau bamageya tonopakani
yau kena. Nau Diyu ragidai tadebuwani da mu e

gwede mo ade siyamana wirawira wainapiyamu
ki ka mu sumoto kau bamageya yona ki tagisi.
Kaiwa kaiwa, nau kaiwawoni Pirikisi. Nau yonani
rogobi munta kewowena yau kena."

E oka inako okapupu.

31 Piyara ragidai mu kawaimaga wagubu ki mu
makeya makeya Poru wadumpu kemora ki ra-
bineya kaya-tagubu iwa da natere Ansipasi bau-
tagubu manako ika ukwamupu.

32 Nawaru puruwena ka piyara kerapu-mugu
kebomupu ragidai wiratagubu mu watamugu ade
kayatagubu ko papa osi kawareya iwa ragidai ki
Poru banana-mupu mete kayatagubu.

33 Mu kaya-tagubu iwa wadamawa da natere
Sisaraiya bautagubu ka mu kaimpu kaiwawo
Pirikisi bameya bautagubu manako oka ki Poru
mete kina e idaiya nakamupu.

34 Kaiwawo Pirikisi oka ki iyabapupu man-
ako ubupu Poru manupupu, wagubu ke; "Kau
tawanagi ka bani kena?" Poru denai wagubu da
e tawanai ka Sirisiya,

35 ki pokere apunu ki ade wagubu ke; "Baganai,
kau nidimawa wirawira ragidai yewe baitagisi
were ki nau uburani kau paeregi ki yonai kuduba
wainapani." E inako wagubu manako piyara
ragidai tadebu da mu Poru wadamana kaiwawo
Erodi e tawai bagi kawaya ki rabineya tamana
naigida mena kwayubapamana ki nana ki mete
wagubu.

24

Diyu ragidai Poru simpu wirawira

1 Mara ida daikere mena kewowena eweya ka
Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu
kawai-maga si ka Ananaiyasi, iyapana wade su-
pasupatamiyau apunai mosi si ka Totorasi ade
iyapana kawakawai dai mete kina ika Sisaraiya
bautagubu manako mu kaimpu kaiwawo Pirik-
isi e yabareya ubumpu Poru e paerei badidi
kwaewena wainamupu ki sisiyai e siyamana ki
nana.
2 Kaiwawo Pirikisi wagubu da baganai manako
apunu Totorasi ubupu e idai gurai Poru e naureya
ugwadubu ragiragi, wagubu ke;

"Kaiwawoni Pirikisi, nau yonani yau suwagani
ki kau wainapi; Kwamura ropani kawaya
nu taganugu kayawena ki kau bagi kawaya
nu kwayubaniyeya yabedeya. Kau nu nene
wainapiyeya manako nu nuwaboyanuga ebo
ebo marai kawai ki kau wade supasupa-niyeya
ade nu tomonuga oragai mete wirapiyeya tomo
waunai bagi kawaya mosi nu negeyeya.
3 Kau bera bagi kawaya inako kwaenugeya ki
pokere nu rabinanuga bagiwena poyo. Nu karako
paraunimei kawaya daganani kau bamageya.
4 Nau yona rowarowa kawaya eba suwagani
ko kau notagi wirapi nu bamanugu da nu yona
rogobi munta yau mena iwagamu ki kau wainapi;
5 Apunu yau Poru e berai ka eba bagi. E
tawana tawana kuduba madega kauwagau
madega posiwagau ki kayawena Diyu ragidai
yawirataga-mana ki nana mu rabinamaga
kupawa umawa. Nasareta notai wadamu doko
ragidai Mamanuga God bameya bera-tagamu
idiwu ki mu kawaimaga ka eyo.

6 E natere Diyerusaremu rabineya Mamanuga God e Tawai ki mete giripana kwaewagawa ki pokere nu ubumpi e wadimipi Diyu ragidai nu goranuga pokaiya e siyamana wirawira ki nana.
7-8 Baganai, nu karako ki nene yewe baigibi ki pokere kau kaubo e manupi da e paerei ki yonai badidi nidimipi ki e ebo yagisi wainapi."
9 Apunu Totorasi inako wagubu manako Diyu ragidai kuduba e tagawaiwitai ika mete bau-tagubu ki mu kuduba tagubu ke; "E yona mibai wagau."

Poru denai e eya sisiyai wagubu

10 Diyu ragidai yona ki tagubu kewowena ka kaiwawo Pirikisi e yabui mena Poru bameya kwaewena da e uburana yona denai wagana ki nana wagubu manako Poru ubupu yona denai inako wagubu ke;
"Kaiwawo Pirikisi, nau kataineya da kau kwa-mura ropani kawaya tawana Isiraero ragidai nu wadiniyeya supasupa tondeya. Ki pokere, nau karako kau yabarageya uburakani mu yonamaga tagubu ki denai kau nidiyakani ki ka nau mibi mamamai suwagakani.
11 Waunitau yewena, mara ida esida kewowena kerapu apeya (12) nu taganugu kayawena ki makeya ka nau Mamanuga God e si tepapana ki nana natere Diyerusaremu yapuwani. Kau nuwageya nau yona mibai bo bera suwagubuwani ki bananapi ki kau iyapana manupi.
12 Mamanuga God e Tawai rabineya bo guriguri tawai rabineya bo ade natere ki rabineya ka nau

iyapana eba kiratamekeya bo yawiratagamana ki
nana mu rabina-maga kupekeya. Nau sidiyamu
wirawira ragidai nau inako mo eba kwaesugu-
buwani emisinimupu. Pa mena.
13 Mu karako naritagamu ubumu ki ka mu pa
tagamu ko mu mibai mo eba banana-mupu were
kau nidiyamu.
14 Ko mu yona eyaka mena tagamu ki mibai;
Iya Yawatai ki yonai nau sumapakani manako
nau sumani ki pokaiya ka nau uburakani nu
ripakwara-kwaranuguma mu yo nu ewapuru Ma-
manuga God e si tepapakani. Iyapana yau mu
tagamu da yawata ki ka bera, ko nau yawata
ki sumapakani kaniyakani. Oragai apunai Mo-
sisi gora tapu ade oragai ragidai Mamanuga God
e bonanai wainapamawa tagamawa ragidai oka
badidi tampu ki kuduba nau mete sumapakani.
15 Iyapana karako bautagubu nau sidiyamu
wirawira idiwu ki mu mete kina nu nuwanuga
notanuga eyaka mena Mamanuga God bameya
wainapemei da iyapana bagi ade berokoi kuduba
popoigamu ki ka nu ewa marai mosi ade iyaigamu
kimamu ubumamu.
16 Nau ki mena sumapakani ki pokere
nau maramara ragiragi kawaya uburakani
Mamanuga God e yabuiya ade iyapana kuduba
mu yabumugu mete kina ki nau bagi supasupai
mena kwaesugakani. Nau inako tondakani ki
ka nau rabinaneya mena wainapakani da nau
baganai ade nau gwede mo eba paerepuwani.”
17 Apunu Poru inako wagubu ade wagubu ke;
“Nau kwamura badibadi natere Diyerusaremu
kamadubuwani umekeya wadekeya ki ka

tawana kwaiyanai ragidai ubumpu bowa madai nakamupu ki dai nau tegemupu da nau kayasugana nau iyapananiyoma natere Diyerusaremu rabineya wetei idiwa ki puyo mu tageyana ki nana. Nau ika bausugubuwani ki nau bususunuga pokaiya Mamanuga God bameya puyo papa pasumei ki mete wainapuwani,

18 ki pokere nau Mamanuga God e Tawai ki kayasugubuwani. Diyu ragidai nu bususunuga pokaiya ka nau idani kerarani rikapuwani manako nau ika tondekeya ki makeya ka Diyu ragidai dai bautagubu nau emisinimupu. Ko iyapana damu kawaya nau mete eba dibimipi idiweya ade nu yawira mo mete eba kwaigibi.

19 Diyu ragidai bautagubu nau emisinimupu ki mu dai ka tawana Aisiya ragidai. Nau paere mosi mu yabumugere kwaesugubena emisinimpena maba ki ka mu karako yewe bautagumpena yona ki matarau tagumpena da kau katainugubena, ko mu yewe eba bautagubu.

20 Nau Diyu ragidai nu kawakawainuguma mu yabaramugu ubupuwani ki makeya mu nau paereni badidi bananamupu ki kau iyapana yau mena manutami da mu ubumoto kau kabuwanimoto.

21 Nau mu yabaramugu ubupuwani ki ka nau yona eyaka mena yau mena nau bonanani ragiragi kawaya mu tadebuwani, suwagubuwani ke; ‘Popotagubu ragidai ewa ade iyatagisi kimoto ubumoto ki yonai nau suwegekeya umekeya ki mena pokaiya ka wi karako wi idaga gurai nau naurineya ugwadisiniyamu ragiragi idiwu.’ ”

Poru e eya sisiyai inako wagubu.

22 Iya Yawatai ki yonai ka Kaiwawo Pirikisi e
naiya mena wainapupu kewowena ki pokere e
ubupu, wagubu ke; “Yona yau karako kamadamu.
Piyara ragidai mu kawaimaga Rausiyasi baiyagisi
were ki nau uburani apunu yau e paerei ka mibai
bo bera ki suwagani.” E inako wagubu,
23 manako wirawena piyara ragidai mu
kawaimaga mosi sibu, wagubu ke; “Kau
kowakowa-giyoma mete kina apunu yau Poru
ki naigida mena kwayubapiyoi. E daiyo mo
kayawagana wainapiyau ki ka baganai kayayagisi
ade e gwede mo nene wainapiyau ki ka e
kowaiyoma e bameya baitagisi e kweyomoto
ki mete baganai.”

Poru kaiwawo Pirikisi e yabareya ubupu

24 Mara dai kewowena eweya ka kaiwawo
Pirikisi e wainai Durusira (e ka Diyu ragidai
mu ridimaga mosi) ki bananapupu mete bau-
tagubu. Kaiwawo Pirikisi ubupu Poru nene
wagubu bauwena manako Poru ubupu nu Iyesu
Keriso badidi maba sumapamana ki yonai dai mu
kabukabuwatamiyawa da paunau ka e wagubu
ke;
25 “Naigida supasupai mena idiwoi ade wi no-
taga pakarayagisi were kwaiwogoi. Bagi kwae-
tagamu ragidai ki mu ka aita bagi bananapomoto
ko berokoi kwaetagamu ragidai ki mu ka aita
berokoi banana-pomoto mibai ka Mamanuga God
e ewa marai mosi uburoto e idai gurai nu iyapana
kuduba naurinugu ugwadiniyoto ragiragi.”

Poru yona ki wagubu ka kaiwawo Pirikisi kudu
wainapupu manako e ubupu Poru sibu, wagubu

ke; “Baganai, nau mara mosi pa tondoni makeya ki nau kau nene ade suwagani manako nau kau yonagi ki wainapani.”

26 Kaiwawo Pirikisi wainapupu da Poru dibura kamadana kayawagana ki nana bowa madai dai e kweyana wainapupu ki pokere e mareya mareya e nene wagawa mete deni deni tagamawa ko Poru bowa madai mo e eba kwebu.

27 Mu inako idiwa kaiwa da kwamura apeya kewowena ka kaiwawo Pirikisi upi mo wadubu manako apunu mosi si ka Pasiyasi si daikere ka Pestasi ki bauwena e watai wadubu. Ko kaiwawo Pirikisi e nuwaiya ka Diyu ragidai e werei tagamana ki nana ki pokere e Poru ika dibura rabineya pa kamadubu kayawena.

25

Poru kaiwawo kawai Sita bameya kayawagana wagubu

1 Apunu Pestasi natere Sisaraiya bauwena kaiwawo Pirikisi e watai wadubu ki ka e mara apeya eyaka mena ika tondawa manako ade kipu ubupu natere Diyerusaremu kayawena.

2 E ika bauwena ka Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawai-maga ade Diyu ragidai mu kawakawai-muguma dai mete kina e bameya bautagubu manako mu ubumpu apunu Poru bera berokoi badidi kwaewena ki sisiyai naritagamawa, tagubu ke;

3 “Kau waitaniyo apunu Poru tonopi yewe Diyerusaremu baiyagisi.” Mu inako tagubu ki

mibai ka mu nuwamugu yawatau daguratagamana da Poru bauwagana manako mu e minimana po ki nana wainapamawa.

4 Ko kaiwawo Pestasi denai wagubu ke; “Apunu Poru karako natere Sisaraiya dibura rabineya tondau ko nau waunitau ade wirasugani ika kayasugani,

5 ki pokere wi wainapiyamu da e berokoi mo kwaewena ki ka wi kawakawaiguma dai nau mete kaigamu manako wi idaga gurai uri Sisaraiya rabineya e naureya ugwadumuri ragiragi.”

6 Kaiwawo Pestasi mara ida daikere kewowena daikere apeya eyaka bo ida esida mena ki kwaitana ika Diyerusa-remu tondawa da kamadubu ka e ade wirawena natere Sisaraiya kayawena. E ika bauwena ukwapu nawaru puruwena ka e yonatagamu tawaiya kaiwawo kemai umampu ki kawareya yapu tondubu manako e iyapana Poru wada-mana ika bautagamana ki nana ki yonai wagubu.

7 Poru ika bauwena emupu ka Diyu ragidai natere Diyerusaremu were bautagubu e kwagaramupu yona ragiragi kawaya e empamawa tagamawa ko mu yonamaga ki mibai ka pa mena.

8 Mu inako tagamawa yamawa da kamadumpu ka Poru ubupu e eya sisiyai wagubu ke; “Diyu ragidai nu goranuga mo ki nau eba giripuwani, Mamanuga God e Tawai ki nau eba sibuwani siyasiya ade tawana Roumi ragidai mu kawainuga Sita bameya ki nau gwede berokoi mo eba kwaesugubuwani.”

9 Kaiwawo Pestasi e nuwaiya ka Diyu ragidai e si mete tepapamana ki nana ki pokere e

wirawena Poru sibu, wagubu ke; “Kau nuwageya
nu natere Diyerusaremu kaigamu manako mu usi
nau yabuneya mu idamaga gurai kau naurigeya
ugwadinimoto ragiragi bo?”
10 Ko Poru denai kaiwawo Pestasi sibu, wagubu
ke; “Nau karako tawana Roumi ragidai nu
kawainuga Sita e wadiniyana supasupa tawai
rabineya kau yabarageya ba uburakani yau
kena ko nau badi pokere ade wirasugani natere
Diyerusaremu kayasugani? Kau kataigeya da
mu karako nau nari-siniyamu bera umani nau
sidiyamu. Diyu ragidai mu bamamugu ki nau
gwede berokoi mo eba kwaesugu-buwani.
11 Nau gora mo giripena bo gwede berokoi mo
kwaesugubena da wi ki gwawai nau susinim-
pena poyo ki ka baganai, nau denai yona mo
eba suwagubena. Ko kau karako mu idamaga
rabineya nau tamusiniyana ki nana wainapiyei
ki ka eba supasupai ki pokere nau nuwaneya
ka kaiwawonuga kawai Sita e yabareya uburani
manako e mena nau wadisiniyoto supasupa.”
12 Kaiwawo Pestasi yona ki waina-pupu ka
e wirawena e tagawaiwitai yona dai mete
yonatagubu kewowena manako ade wirawena
Poru empupu sibu, wagubu ke; “Kau kiya nu
kaiwawo-nuga kawai Sita e bameya kayanugana
nuwagibi ki pokere nau tononiyani da kau e
bameya kayanuwagi ka baganai.”

Poru kaiwawo Agiripa e yabareya ubupu

13 Mara dai kewowena eweya ka kaiwawo mosi
si ka Agiripa e egarai Bonisi mete kina natere
Sisaraiya kayatagubu apunu Pestasi ika waunai

kaiwawowena ki paraupamana ki nana e daiyoi
bautagubu.
14 Mu bautagubu mete idiwa da mara dai ke-
wowena eweya ka kaiwawo Pestasi ubupu apunu
Poru e sisiyai kaiwawo Agiripa kabuwa-pupu,
wagubu ke; “Apunu mo si ka Poru yewe dibu-
rawena tondau ki kaiwawo Pirikisi dibura ra-
bineya pa kamadubu kayawena.
15 Nau natere Diyerusaremu yapuwani ka Ma-
manuga God bameya dobopiyamu ragidai ade
Diyu ragidai mu kawakawaimuguma mete kina
ubumpu apunu ki e bera berokoi mo kwaewena
ki denai nau bita e kweyana ki nana sidimupu.
16 Mu sidimupu ko nau denai mu tadebuwani,
suwagubuwani ke; ‘Nu Roumi ragidai iyapana
asusu bita eba tageyamu ko apunu mosi bera
berokoi mo kwaewena ki ka e bera berokoi
kwaewena emupu ragidai ki baitagisi e mete em-
pepetagisi manako e eya uburoto e eya sisiyai
mete yagisi.’
17 Nau inako suwagu-buwani ki pokere Diyu
ragidai mu kawakawaimuguma nau bamaneya
yewe bautagubu ki ka nau mara mo eba pa ton-
dekeya ko nu ukwampi nawaru puruwena ka
nau kaiwawo kemai kawareya yapuwani manako
iyapana apunu Poru wadamana bautagamana ki
nana suwagubuwani.
18 Nau waina-puwani da e bani bera berokoi
kawaya mo kwaewena ki pokere mu e siyamawa
wirawira ko mu ubumpu tagubu ki ka mu berokoi
kawaya inako ki sisiyai mo eba tagubu.
19 Mu mubo sumamaga kawareya e kirapa-
mawa ade powena apunai mo si ka Iyesu ki Poru

wagubu da e ka ade iyawena kipu ubupu mu yona
ki kawareya mena tagamawa.
20 Mu yonamaga mibai bo bera ki nau mete
babasugubuwani ki pokere nau apunu ki e
eya manupuwani, suwagu-buwani ke; ‘Kau
nuwageya nu kaigamu natere Diyerusaremu
manako mu usi nau yabuneya mu idamaga gurai
kau naurigeya ugwadinimoto ragiragi bo?’
21 Nau inako manupuwani ko e basara-wena
sidibu da e nuwaiya dibura yau rabineya tondana
da ewa kayawagana nu kaiwawonuga kawai
Sita e yabareya uburana ki nana wagubu. E
inako sidibu ki pokere nau piyara ragidai e
naigida mena kwayubapamana ki nana tade-
buwani manako ewa were ka nau uburani nu
kaiwawonuga kawai Sita bameya e tonopani
kayayagisi.”
22 Kaiwawo Pestasi yona ki wagubu kewowena
ka kaiwawo Agiripa denai e sibu, wagubu ke;
“Nau nuwaneya ka apunu ki yonayagisi manako
nau e yonai wainapani.”
E inako wagubu ki pokere kaiwawo Pestasi de-
nai wagubu ke; “Baganai, marawani ka e yon-
ayagisi wainapi.”
23 Mu ukwampu nawaru puruwena ka kai-
wawo Agiripa e egarai Bonisi mete kina kaiwawo
monagai bagibagi ki monagatagubu manako gayo
tawaiya bautagubu. Piyara ragidai mu kawa-
kawaimuguma ade natere ki debai ragidai mete
kina mu waratampu mete bautagubu. Kaiwawo
Pestasi ubupu Poru nene wagubu bauwena,
24 manako e iyapana ki tadebu, wagubu ke;
“Kaiwawo Agiripa ade nau iyapana-niyoma

kuduba yewe baigubu mete kina, nau yonani suwagani ki wi wainapumuri; Apunu yau empiyamu ki ka Diyu ragidai kuduba yewe Sisaraiya rabineya ade natere Diyerusaremu mete kina ki mu eba nuwamugu eyo. Mu nau bamaneya mu bonanamaga ragiragi kawaya tagamawa ke; ‘E poyagisi, e poyagisi.’

25 Mu inako tagamawa ko e denai powagana kerarai ki nau berokoi mo eba bananapuwani ki pokere e eya wagubu da e nuwaiya kaiwawo kawai Sita e yabareya natere Roumi rabineya uburana ki nana ki ka nau suwagu-buwani da baganai.

26 E paerei ki nau kwaenepekeya tondekeya ko eba bananapuwani ki pokere e kaiwawo kawai Sita bameya kayayagisi ki ka nau nu kaiwa-wonuga kawai ki bameya oka badidi okapani?

Kaiwawo Agiripa, nau babasugu-buwani ki pokere nau karako apunu yau wadubuwani kau yabarageya tapuwani uburau yau kena. E wi kuduba yabaragau mete uburau da wi yo nau ewapuru e berokoi badidi kwaewena ki kwaene-pamu were ewa nau oka ki okapani tonopani.

27 Nau uburani e asusu pa tonopani ko ade gwede berokoi kwae-wena tagamu ki okai mo eba okapani ki ka eba supasupai wainapakani.”

26

Poru kaiwawo Agiripa e yabareya ubupu e ebo sisiyai wagubu

1 Kaiwawo Pestasi inako wagubu manako kaiwawo Agiripa wirawena Poru empupu sibu,

wagubu ke; “Baganai, karako kau kaubo sisiyagi nuwagi da nu wainapamu.”

E inako wagubu manako Poru e idai bagipupu e ebo sisiyai wagubu ke;

2 “Kaiwawoni Agiripa, Diyu ragidai mu idamaga gurai nau naurineya ugwadisinimawa ragiragi ki pokere nau karako kau yabarageya uburakani nau naubo sisiyani suwagakani ki ka nau rabinani bagiwena.

3 Diyu ragidai nu bususunuga ade nu notanuga ebo ebo kuduba ki kau kataigeya ki pokere nau mamama mete wainapakani. Ko nau yonani suwagani ki kau naigida mena wainapi ko eba bodasini.

4 Nau munu marai munta makeya tondekeya yabedekeya da karako nau naubo tawanani rabineya ade natere Diyerusaremu rabineya mete kina badidi kwaesugekeya umekeya ki ka Diyu ragidai mu kuduba kataimugu.

5 Mu kwamura rowarowa kawaya nau emisinimawa kataisinimawa ko mu yona ki matarau tagisi bo pa mena ki nau eba kataineya. Mu kuduba katai-mugu da Parisi ragidai nu bususunuga ki nau naigida mena kwaesugekeya. Nu goranuga ragiragi kawaya ki mo nau eba kamadubuwani.

6 Ko nau karako yewe uburakani wi idaga gurai nau naurineya ugwadisiniyamu ragiragi ki mibai ka Mamanuga God nu ripakwara-kwaranuguma bamamugu badidi gwaiyaba wagubu kabuwanimpu ki bauwagana nawanai nau tondakani.

7 Nu Isiraero ragidai kunu kuduba ida esida kewowena kerapu apeya (12) kemora nawaru Mamanuga God e si tepapemei idiwei ki mibai ka

popotagubu ragidai ade iyatagisi kimoto ubumoto
Mamanuga God wagubu ki yonai nu sumapemei
ade mara ki bauwagana nawanai nu idiwei. Kai-
wawoni Agiripa, Diyu ragidai karako mu idam-
aga gurai nau naurineya ugwadisiniyamu ragi-
ragi ki kerarai ka yau kena; Mamanuga God takari
kawaya gwaiyaba wagubu ki nau sumapakani
ade nawanai tondakani.
8 Popotagubu ragidai Mamanuga God e
umuneya ade iyatagisi kimoto ubumoto, ko wi
badidi pokere wainapiyamu da ki pa mena?

9 Naiya mena ka nau mete waina-pekeya da
nau ragiragi kawaya uburekeya tawana Nasareta
mu apunu-maga Iyesu e si giripekeya ki ka nau
wainapekeya da nau bagi kawaya kwaesugekeya.
10 Nau natere Diyerusa-remu rabineya
tondekeya ki ka nau inako mete kwaesugekeya.
Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai
mu kawakawaimuguma nau kasiyara
tegemupu manako kasiyara ki pokaiya ka
nau kayasugubuwani Iyesu iyapana-iyoma
ropani kawaya ki tetamekeya diburatamekeya.
Kawakawai ragidai ubumpu mu idamaga gurai
iyapana ki mu naurimugu ugwaditamawa
ragiragi ade denai popotagamana yonai mu
tademawa ki ka nau mete kina uburekeya
suwegekeya ke; ‘Ki baganai, popotagisi.’
11 Mara ropani kawaya ka nau guriguri
tawaiya tawaiya kaniyekeya Iyesu iyapanaiyoma
bita tageyekeya umekeya. Mu ubumana e
wereyakaurapamana tagararapamana ade
eba sumapamana ki nana ki yonai nau mu
tadeyekeya. Mu sumamaga ki nau nuwaneya

pa mena ki pokere nau nuwani pupuwena tawana uwama kawaya mete kayasugekeya Iyesu sumapamawa ragidai ki giritamekeya pasutamekeya umekeya.”

Poru e notai wirawena Iyesu sumapupu

12 Nau inako kwaesugekeya umekeya ki pokere mara mosi ka Mamanuga God bameya dobopiyamu ragidai mu kawa-kawaimuguma nau kasiyara tegempu manako tonosinimpu tawana Damaskasi kayasugubuwani.
13 Kaiwawoni Agiripa, nau yawata ki kayasugubuwani kaniyekeya da madega paunau wadawa ki makeya ka tanai kawaya mosi kawapu nau kowakowaniyoma mete kina nu kawarinugu tawana minibu siwa. Tanai ki sinini ka kawaya. Madega tanai ka marai munta.
14 Nu kuduba kiyabunuga giwena wairau gwemipi manako nau bonana mosi yona Iburu were inako wagubu wainapuwani; ‘Apunu Soro, apunu Soro, kau gwede nana nau girisiniyei? Kau inako kwaenugei ki kau kiya makarinugei.’

15 Nau denai suwagubuwani ke; ‘Kaiwawoni, kau ka nima?’

Manako e denai wagubu ke; ‘Nau ka Iyesu. Kau nau girisiniyei,
16 ko baganai, kau karako bagi kiri uburi. Nau kau bamageya bausugubuwani ki mibai ka nau bigabigani kau winenibuwani da kau karako emisinibi ki sisiyai kau iyapana kabuk-abuwatamiyowa ade nau ewa badidi nidiyani ki sisiyai kuduba kau mete nuwogowa umowa.

17 Nau Diyu ragidai ade tawana kwaiyanai
ragidai mete kina mu bamamugu kau tononiya-
kani. Mu kau nunimana po kwaetogo-mono ko
nau bausugani mu idamaga rabineya kau iyagi
nene taorotamani.
18 Mu yabumaga kenekenei idiwu ki pokere mu
yabumaga ki kau waditami papi. Mu sisipu ra-
bineya idiwu ki pokere kau tetami tawana taneya
nakatami. Mu Berokoi Apunai Seitani e kasi-
yarai pokaiya idiwu ki pokere mu bamamugu
kayanuwagi mu nuwamaga notamaga wirapi da
mu Mamanuga God e kasiyarai pokaiya idiwono.
Iyapana nima nau sumasiniyoto ki ka nau e berai
berokoi ki empani ddeni mena surupani man-
ako e Mamanuga God e iyapanaiyoma winetapu
ragidai ki mu mete idiwono.' Iyesu bauwena yona
inako sidibu."

Poru e eya upiwagawa umawa ki sisiyai wagubu

19 Poru e eya sisiyai ade wagubu ke; "Kaiwa-
woni Agiripa, nau waro were maba kunuma were
bauwena empuwani ki nau eba notagogapuwani
ko e badidi sidibu ki nau makeya makeya kwae-
sugekeya.
20 Nau upini ki kerarai ki nau yabiri natere
Damaskasi rabineya birikapuwani manako
ewa kayasugu-buwani natere Diyerusaremu
rabineya, tawana Diyudiya rabineya ade tawana
kwaiyanai ragidai mu bamamugu mete kina ki
nau umekeya wadekeya mu tadeyekeya da mu
beramaga berokoi ki kamadamana mu notamaga
wirawagana Mamanuga God bameya. Iyapana
gwedewau mu notamaga wirawena ki ka nau mu
tadeyekeya, suwegekeya ke; 'Wi notaga karako

wirawena ki pokere naigida mena idiwoi da iyapana wi eminimoto, tagisi ke; Mu ka mibai mu notamaga oragai kamadumpu ragidai.'

21 Nau iyapana inako tadeyekeya umekeya manako mara mosi nau natere Diyerusaremu Mamanuga God e Tawai rabineya tondekeya ki ka Diyu ragidai dai bautagubu nau wadisinimupu dokodoko manako nau susinimana po mete kwaetagamawa.

22 Ko nau naiya mena tondekeya yabedekeya da karako ka Mamanuga God maramara nau waitasiniyawa mu idamaga rabineya nau taorosiniyawa ki pokere nau iyapana kawakawai maimerei wi yabaragau karako uburakani nau badidi empuwani ki sisiyai suwagakani yau kena. Nau eba gwede yonai suwagakani ko Mamanuga God e bonanai waina-pamawa tagamawa ragidai oragai apunai Mosisi mete kina takari kawaya badidi tagamawa ki yonai nau mete suwagakani.

23 Mu naiya mena tagubu da nu Iya Negeyana Apunai Keriso bita kawaya bananapoto poyagisi manako yabiri ade iyayagisi kiroto uburoto. E duna maba nu negeni mibai ka Diyu ragidai ade tawana kwaiyanai ragidai mete kina ki nu bamanugu ka e uburoto iya sisiyai nidini da nu popoigamu ki ka nu e eweya mete kimamu ubumamu."

24 Poru yona ki wagawa ka kaiwawo Pestasi e bonanai ragiragi kawaya denai e sibu, wagubu ke; "Poru, kau baba-nugibi nuwegei. Kau nota ropani kawaya wainapiyei ki pokere kau yabaragi bani babawagau."

25 Kaiwawo Pestasi inako wagubu, ko Poru de-
nai e sibu, wagubu ke; “Kaiwawoni, nau yabarani
eba baba-wena. Nau yonani mibai naigida mena
notapuwani were suwagubuwani.
26 Nau kataineya da kaiwawo Agiripa yona
yau kuduba e kataiwena ki pokere nau karako
e yabareya uburakani ki ka nau yona mata-
rau suwagakani. Iyapana ropani kawaya mu
kataimugu da apunu Iyesu e ade iyawena kipu
ubupu. Ki ka eba gwede mosi tawa rabineya
digumau weki gwaiya wenawena maba. Kai-
wawo Agiripa, nau wainapakani da kau mete kina
kataigeya,
27 ki pokere nau karako kau nidiyani wainapi;
Mamanuga God e bonanai wainapamawa taga-
mawa ragidai badidi tagubu ki kau sumapiyei bo
pa mena? Nau kataineya da mu yonamaga ki kau
sumapiyei.”
28 Poru inako wagubu manako kaiwawo
Agiripa denai e sibu, wagubu ke; “Kau rogobitau
yonanugibi ki pokaiya nau Keriso sumapana ki
nana nuwegei bo?”
29 E inako wagubu manako Poru denai wagubu
ke; “Yona rogobitau bo rowarowa kawaya ki kau
bo mena. Nau karako Mamanuga God bameya
guriguri-sugakani da kau yo iyapana kuduba
karako nau yonani wainapiyamu ki wi nau maba
ubumuri nu Iya Negeyana Apunai Keriso suma-
pumuri. Ko nau eba nuwaneya wi nau idaneya
taburuba pokaiya umasinimpu ki kwaitana mu
wi idaga mete umanimoto.”
30 Apunu Poru yona ki wagubu kewowena ka
kaiwawo Pestasi yo kaiwawo Agiripa e egarai

Bonisi mete kina yo iyapana kuduba ika idiwa ki
mu kimpu ubumpu kayatagubu,
31 manako mu matarau bautagubu ka mu mubo
mubo deni deni tagamawa ke; “Apunu yau powa-
gana bo diburawagana ki e berokoi mo eba
kwaewena wainapemei.”
32 Mu inako tagubu manako kaiwawo Agiripa
ubupu apunu Pestasi sibu, wagubu ke; “Apunu
Poru kaiwawo kawai Sita e yabareya uburana
ki nana eba wagubena ki ka nu e idai kerarai
karako rikampena bauwagubena kayawagubena.
Ko e kaiwawo kawai Sita bameya kayawagana
wagubu ki pokere tonopamu da kayayagisi.”

27

Poru natere Roumi waka kawareya kayawena

1 Mu natere Roumi tononimana ki yonai pu-
rumupu kewowena ka mu ubumpu Poru yo
dibura ragidai dai mete kina ki tetampu piyara
ragidai mu kawaimaga mosi si ka Diyuriyasi
e idaiya nakatampu. Apunu Diyuriyasi e ka
piyara ragidai tawana Roumi were bautagubu
mu simaga ‘Kaiwawo Piyarai’ tagamawa ki mu
kawaimaga mosi.
2 Ki makeya ka tawana Adirimisi ragidai mu
wakamaga mosi tawana Aisiya egi papateya pa-
pateya bau-wagana kayawagana ki kayawagana
kwaewagawa ki pokere nu waka ki kawareya
yamipi manako kaigibi. Tawana Makedoniya mu
apunumaga mosi si ka Aristakasi natere Tesa-
ronika were bauwena ki nu banananibu mete
kaigibi.

3 Nu kaiweya idiweya da nawaru puruwena ka
nu natere Saidoni baigibi. Piyara mu kawaimaga
Diyuriyasi e ka apunu bagi kawaya mosi ki pokere
e Poru sibu, wagubu ke; “Kau nuwageya kau
kowagiyoma mu bamamugu kaya-nuwagi da mu
yawata gwedegwedei mo kau waitanimoto ki ka
eba gwedei mete kina.” E inako wagubu ki pokere
Poru e kowaiyoma bamamugu kayawena.

4 Nu ika idiweya da kamadimpi waka kawareya
ade posigibi manako kaigibi kaiweya idiweya
da nusuru towawa wirawena yawatanuga boda-
pupu ki pokere nu ruku mo si ka Saiparasi ki
kwemipi wira rabineya kaigibi.
5 Nu egi kawareya inako kaiweya idiweya da
tawana Sirisiya emipi kamadimpi ade kaiweya da
tawana Pampiriyo emipi kamadimpi manako ade
kaiweya da natere Maira baigibi. Natere Maira ka
tawana Risiya rabineya.
6 Nu ika baigibi ka piyara ragidai mu
kawaimaga ki waka mosi natere Arekisanda
were bauwena ki natere Roumi kayawagana
kwaewagawa ki empupu manako e nu waka ki
kawareya kaigamana ki nana wagubu.

7 Nu kimpi ubumpi waka ki kawareya yamipi
manako nu mara dai kaigibi kaiweya idiweya
da kaiweya idiweya da nusuru towawa waka
miniyawa ki pokere nu giyansu munta mena
kaiweya idiweya da natere Naidasi emipi ki
madaneya baigibi kaigibi. Nusuru towawa
kawaya daganani nu yawata-nuga bodapupu ki
pokere nu wiraigibi sumpi ruku mo si ka Kurisi ki
kwempi wira rabineya kaigibi manako kaiweya

idiweya da natere mo si ka Saromi muduwaraiya
ki kwemipi wira ade kaigibi.
8 Nusuru towawa kawaya daganani wirawena
ki pokere nu egi papateya papateya giyansu
munta mena kaiweya idiweya da kaiweya idi-
weya da tawana mosi si tagamu ke 'Waka Bagi
Kawaya Idiwu Tawanai' ki baigibi. Tawana ki ka
natere Rasiya bameya.
9 Nu mara ropani kawaya ika idiweya da egi
berokowagau ki marai bauwena. Diyu ragidai
nu maranuga kawai si 'Bani Ragipemei Ki Marai'
mete taganugu kayawena. Egi berokowena ade
nu kaigamana yawatai ki ragiragi-wena ki pokere
Poru waka ragidai ki tadebu, wagubu ke;
10 "Iyapananiyoma, nau wainapakani da nu
ade kaigamu ki ka nu gwede berokoi mosi ba-
nanapamu manako gwedegwede berokotagisi,
waka berokoyagisi, ade nu iyapana dai mete
popoigamu."
11 E inako wagubu ko waka ki apunai ade waka
wadawa apunai mete kina ki mu ubumpu nu
ade kaigamana ki nana tagubu ki pokere piyara
ragidai mu kawaimaga yona ki mibipupu ko e
Poru bonanai kwenupupu.
12 Waka idiwana watai ka eba bagi da nu nusuru
marai ika idiwana ki nana ki pokere waka ragidai
ropani kawaya ade kayatagamana wainamupu,
tagubu ke; "Inako kaigamu da empamu. Nu
natere Ponikisi baigemei bani pa mena bani."
Natere Ponikisi ka tawana bagi kawaya mosi ruku
si Kurisi ki rabineya. Nusuru marai ki ka iya-
pana ika bagi kawaya idiwono mibai ka nusuru
towawa ika kwaitana eba baiyagisi.

Egi berokowena kawaya daganani

13 Nu nusuru towawa mareyawena emipi ka
waka ragidai wainamupu da nu kaigamana ka
baganai ki pokere waka taburubai egi kaumupu
ki mu ade tainimupu manako nu kimpi ubumpi
ruku si Kurisi ki egi papateya papateya kaigibi.
14 Nu kaigibi eba rowarowa ka nusuru kawaya
daganani mosi ki si tagamu ke 'Madega Posiwa-
gau Deneya Nusurui' ki ruku ki deneya bauwena.
15 Nusuru ki nu ade kaigamana ki nana nu
yawatanuga bodapupu waka yabarai minibu
wira ki pokere nu kamadimpi manako nusuru
ebo waka wadubu kayawena ki deneya nu pa
kaigibi.
16 Nu inako kaigibi kaiweya idiweya da ruku
marai munta mosi si ka Kauda ki kwemipi wira
rabineya kaigibi ka nusuru piritau bigawagawa
manako nu kasiyaranuga pokaiya ka nu waka
marai munta waka nikareya tainipemeya ki waka
kawai ki rabineya tamipi.
17 Waka ragidai taburuba ragiragi kawaya
pokaiya nu wakanuga naureya umampu
dokodoko. Mu kudumaga ka kwaenda nu
tawana Ribiya bameya kaigamana ki nana
mibai ka tawana Ribiya ki deneya ka egi naya
bamanugutau ki pokere nusuru waka yadini naya
ki kawareya yarana ki ka eba baganai. Mu kudu
inako wainapamawa ki pokere mu kukakuka
kuduba kwarisitampu da nusuru mena waka
wadana giyansu-giyansu mena kayawagana ki
nana.
18 Nusuru ade kawayawagawa yarawa ki
pokere nu ukwampi nawaru puruwena ka mu

waka tekatekawagana ki nana gwedegwede dai
waramupu egi isiyamupu.
19 Nu ade ukwampi nawaru puruwena ka mu
waka ki ebo gwede-gwedei mete kina ki temupu
mu mubo idamugere egi isiyamupu.
20 Mara ropani kawaya ka nu madega yo su-
pama eba emitamemeya ko nusuru eba kewo-
wena ko kasiyarai kawaya maramara bauwa-
gawa waka gipiyawa. Mara ki makeya ka nu
notanuga kauwena iya mo wadamana ki yawatai
pa mena.
21 Waka ragidai mara ropani kawaya
kewowena bani eba kupamawa ki pokere Poru
mu yabaramugu ubupu, wagubu ke; “Edamani,
nau yonani naiya suwagu-buwani ki wi eba
wainamupu. Wi yona ki wainampena tawana
Kurisi idimpena ki ka waka yo gwedegwede yau
kuduba eba berokotagumpena.
22 Ko nau karako suwagani ki wi wainapumuri;
Kasiyara notapiyoi idiwoi. Nau kataineya da nu
kuduba yewe idiwei ragidai nu paunanugu ka nu
mo eba popoigamu ko waka mena berokoyagisi.
23 Nau ka Mamanuga God e iyapanai. E si nau
tepapakani ko kemora ka e aneyai mosi tonopupu
nau bamaneya bauwena,
24 wagubu ke; “Poru, kau kudu eba wainapiy-
owa. Kau tawana Roumi ragidai mu kaiwawom-
aga kawai Sita e yabareya uburi. Mamanuga
God kau deni mena notaniyau ade bagi mena kau
bamageya kwaewagau ki pokere iyapana kuduba
yewe waka rabineya mete idiwu ki mo eba po-
yagisi.” Aneya ki nau inako sidibu,
25 ki pokere edamani, wi notaga eba kau-yagisi

ko kasiyara notapiyoi idiwoi. Mamanuga God
sidibu ki wenayagisi ki nau sumapakani,
26 ko egi teniyoto ruku mosi kawareya isiyaniy-
oto.”

Waka berokowena

27 Nu pura apeya kewowena inako egi Adiriya
ki kawareya nusuru kasiyarai pokaiya pa iweya
wademeya da kemora paunau ka waka ragidai
wainamupu da nu egi papateya waunitau baiga-
mana kwaigemei.
28 Mu bowa mosi taburuba pokaiya kwimupu
egi rabineya kaumupu manako bowa ki surawa
da naya kawareya ukwapu ki ka mu ruwa makai
rowarowaitau emupu. Eba rowarowa eweya ka
mu bowa ki ade kaumupu manako ruwa makai
rogobitau ki emupu ki pokere mu kataitagubu da
egi papatai ka bamanugutau.
29 Mu nade waka ugwadana bebere ki kudeya
wainamupu ki pokere mu waka nikareya tabu-
ruba apeya apeya egi nunumupu manako nawaru
garugaru puruwagana ki nawanai notapamawa
idiwa.
30 Waka ki ragidai waka kamadamana weki
gwaiya kayatagamana wainamupu ki pokere mu
waka marai munta ki wadumpu egi tamupu man-
ako bera-tagubu, tagubu ke; “Nu taburuba dai
waka yabareya mete nunumana ki nana kaige-
mei.”
31 Mu inako beratagubu ko Poru ubupu pi-
yara ragidai mu kawai-maga mete kina tadebu,
wagubu ke; “Waka wadamu ragidai karako kaya-
tagisi ki ka nu eba iyaigamu.”

32 E inako wagubu ki pokere piyara ragidai ki
kaimpu waka marai munta ki e taburubai pu-
rumupu manako waka marai munta ki ebo mena
egi kaya-wena.

33 Mara dumai tarawa ki makeya ka Poru ubupu
iyapana ki kuduba bani dai kupamana ki nana
tadebu, wagubu ke; “Pura apeya nu taganugu
kayawena ki wi pa idiwa bani mo eba kupamupu,
34 ki pokere nau yonani yau suwagani waina-
pumuri; Karako bani dai kupu-muri da wi kasi-
yara wadumuri. Wi bani eba kupumuri ki wi eba
iyaiwagi ko wi ubumuri nau suwagubuwani ki
makeya makeya kwaiwagi ki nau kataineya da wi
bidara mo eba wadumuri.”
35 Poru inako wagubu manako bani buredi
mosi wadubu iyapana kuduba nu yabunugu Ma-
manuga God bameya parauwena manako bani ki
gerepupu kubabu.
36 Iyapana ki emupu ka kasiyara mu bama-
mugu bauwena manako mu mete kina bani dai
kupamupu.
37 Nu waka ki rabineya idiweya ragidai ka iya-
pana ropani kawaya kuduba 276.
38 Nu bani kupamipi mateigibi kewowena ka
mu waka tekatekawagana ki nana bani ika ubu-
rawa ki kuduba mete egi isiyamupu.

39 Nawaru ririwagawa makeya ka waka
wadamawa ragidai tawana baigibi ki gogomupu
ko mu egi papateya wata bagi kawaya naya mena
mo emupu ki pokere tagubu ke; “Kwaigamu da
empamu. Waka naya ki kawareya yaroto bo pa
mena?”

40 Mu inako tagubu manako waka taburubai
kuduba purumupu egi kamadumpu ade waka
wirapiyamu ki anai taburuba pokaiya umamupu
ki mete rikamupu manako kaimpu waka
yabareya kukakuka mosi naiya wadumpu
kwarisi ki ade bagimupu da nusuru waka wadana
egi papasi deneya garugaru mena kayawagana ki
nana.
41 Mu inako kwaetagamawa ko towawa
wirawena waka yabarai egi paunau naya
kawareya yapu kekekeke-wena manako towawa
kasiyarai kawaya bauwena waka nikarai ki
minibu puru.
42 Piyara ragidai wainamupu da dibura ragidai
borau positagisi ki ka mu wakapatagisi kay-
atagisi ki pokere mu kuduba taunimana popo
wainamupu.
43 Ko piyara ragidai mu kawaimaga ki Poru
nene wainapupu ki pokere e ubupu e kowaiyoma
ki tatamatapu, wagubu ke; “Nima eka kataiya ki
sikipoto ekayagisi yabiri borau posiyagisi,
44 ko wi dai ki waka musupupu ki tapai dai
tepumuri kawareya kaiwagi.” Nu inako kwaigibi
manako nu kuduba bagi kawaya egi papateya
borau posigibi.

28

Nu tawana Marota baigibi

1 Nu bagi kawaya egi papateya borau posigibi ka
tawana ki ragidai nu nidimupu da ruku baigibi ki
si ka Marota.
2 Iyapana ki bagi kawaya nu diriwanuga kwae-
tagubu. Tawana nawaya nusuru bauwagawa ki

pokere mu mata karamupu nu mata eminiyana ki nana.

3 Poru mata dai bawapupu tepupu pasupu manako motamota berokoi mosi bawa ki rabineya ukwarawa ki mata muyai wainapupu posiwena manako Poru e idai mebu kekekeke painipupu.

4 Tawana ki ragidai motamota Poru idaiya inako mebu kekekeke painipupu ki emupu ka mu mubo mubo tagamawa ke; “Apunu yau ka bani naunuma apunai berokoi mosi. E egi supu eba powena ki pokere bimbinai karako e bameya bauwena yau kena.”

5 Ko Poru e idai wiruwirukupupu manako motamota ki mata yabeya supu urabu poyo ko Poru e eya makarai mo eba wainapupu.

6 Iyapana wainamupu da e idai ki waunitau kawayayagisi manako e gwairipoto poyagisi ki pokere mu e empamawa idiwa da rowarowa kawaya. Ko gwede mo inako eba wenawena ki pokere mu babatagubu, manako tagubu ke; “Akae, e ka eba naunuma apunai ko e ka bani daisusu kerarai ki kawai mosi bauwena yau kena.”

7 Tawana ki baigibi mu kaiwawo-maga si ka Pubirasi ko e tawai ka bamanugutau eba uwama. E nu nene wagubu waranibu e tawaiya kaigibi manako nu mara apeya eyaka e mete ika idiweya.

8 E mamai ka sigirawena nitetewena midi muya kawaya mara-mara kebari kawareya mena ukwarawa ki pokere Poru kanibu e idai e kawareya tapu Mamanuga God bameya guriguriwena manako ki makeya ka apunu ki garugaru mena iyawena.

9 E iyawena sisiyai ki garugaru mena
kawayawena kayawena iyapana wainamupu
ki pokere tawana ki sigira ragidai kuduba
Poru bameya bautagubu manako e ubupu mu
guriguritapu da mu kuduba iyatagubu gawarara.
10-11 Iyapana ki nu puyo ropani kawaya
negemupu manako nu ika idiweya da siragamu
apeya eyaka kewowena eweya ka nu waka
mosi natere Arekisanda were bauwena ki
kawareya yampi kaigibi. Waka ki mu si 'Daisusu
Nasuruwa' simupu ki ororeya mena ika bauwena
ko nusuru marai ki pokere ika uburawa. Nu
waka ki kawareya yameya ka tawana ki ragidai
bautagubu nu yawata masurai bani gwedegwede
kuduba ki mete negemupu denenuguwena.

Nu tawana Marota kamadimpi natere Roumi baigibi

12 Nu waka ki kawareya kaigibi kaiweya idi-
weya da natere Sirakusi baigibi ka nu mara apeya
eyaka ika idiweya,
13 manako ade kaigibi kaiweya idiweya da
natere Regiyamu baigibi. Nu ukwampi nawaru
puruwena ka nusuru mo nu kaigemeya deneya
bauwena ki pokere nu garugaru mena kaigibi
kaiweya idiweya da mara apeya kewo-wena ka nu
natere Puteriyo baigibi.
14 Ika baigibi ka nu Iyesu sumapiyamu ragidai
dai ika bananatampi manako nu pura eyaka
mena mu mete ika idiweya da kamadimpi ade
kimpi ubumpi natere kawaya Roumi kaigibi.
15 Nu kaigibi yameya ka Iyesu iyapanaiyoma
ika idiwa nu sisiyanuga wainamupu manako mu

dai kebompu apunu Apiyasi e gimarai wateya ika banananimpu ko dai kebompu ‘Bareki Apeya Eyaka’ ubumu ki wateya ika banananimpu. Poru mu emitapu ka e rabineya kasiyara wainapupu manako e Mamanuga God bameya parauwena.

16 Nu natere Roumi baigibi ka piyara ragidai mu kawaimaga wagubu da Poru tawa mo e ebo mena tondana ki baganai. Ko e piyara apunai eyaka mena Poru e kwayubai ika mete idiwana ki nana wagubu.

Poru natere Roumi rabineya tondawa

17 Mara apeya eyaka kewowena eweya ka Poru ubupu Diyu ragidai mu kawakawaimuguma ika idiwa ki mu bibimaga tonopupu. Mu bautagubu manako e mu tadebu, wagubu ke;

“Kowaniyoma, tawana Isiraero ragidai; Nu iyapananuguma bo nu bususunuga ki ripak-warakwaranuguma nu negemupu ki mo nau eba giripuwani bo sibuwani siyasiya. Ko Diyu ragidai natere Diyerusaremu rabineya nau wadisinimpu tawana Roumi piyarai mu idamaga rabineya nau tamusinimpu,

18 manako piyara ragidai ki nau manu-sinimawa emisinimawa. Nau paere mo kwaesugubena ki gwawai posugubena ki ka baganai ko mu nau paereni kerarai inako mo eba bananamupu.

19 Ko Diyu ragidai nau bodasinimupu ki pokere nau yawatani mo pa mena. Nau tawana Roumi kaiwawonuga kawai Sita e yabareya uburana ki nana suwagu-buwani. Ko nau kaiwawo Sita e yabareya uburani ki ka nau iyapanani-yoma mu

midimaga eba pasurani bo e yabareya mu mo eba
tadeyani siyasiya. Pa mena.
20 Ko nau yona ki pokaiya karako wi nene
suwagubuwani baigubu da nu yona ki kawareya
iwagamu. Nu Isiraero ragidai nu Iya Negeyana
Apunai bauwagana nawanai idiwei e sisiyai nau
suwegekeya ki pokere ki gwawai ka mu ubumpu
nau diburasinimpu."
21 Poru inako wagubu manako iyapana ki denai
e simupu, tagubu ke; "Tawana Diyudiya ragidai
kau sisiyagi mo oka pokaiya eba kabuwanimpu
ade nu kowanuguma natere Diyerusaremu were
bautagubu nu mete yewe idiwei ki mu kau sisiyagi
mo eba tagubu ade kau sigi berokoi mo eba
tagubu nu waina-mipi.
22 Ko nu katainugu da iyapana tawana tawana
kuduba kau sumagi sumanugei ki mu siyamu
siyasiya ki pokere nu nuwanugu kau kaubo
nuwagi da nu suma ki kerarai naigida mena
wainapamu."
23 Mu inako tagubu manako yona ki mara mosi
ade tagamana ki nana tagubu kayatagubu.

Mara tagubu ki bauwena ka iyapana ropani
kawaya apunu Poru tondawa tawai ki bautagubu
manako didiburu mena ka Poru ubupu Ma-
manuga God e gari rabineya e kasiyarai pokaiya
badidi maba kaiwana idiwana ki sisiyai mu
tadeyawa tondawa kaniyawa da kemorawena.
Mamanuga God e bonanai wainapamawa taga-
mawa ragidai oka tampu ade oragai apunai Mo-
sisi gora tapu ki e mete iyabapiyawa manako iya-
pana ki mu notamaga wirawagana da mu Iyesu
sumapamana ki nana ka e oka ki kawareya mu

tadebu, wagubu ke; “Nu Iya Negeyana Apunai
Keriso ki nawanai nu idiweya ki ka apunu Iyesu
bauwena ki kei.”
24 Iyapana dai e yonai ki wainamupu
sumamupu ko dai e yonai ki kwenu-mupu.
25 Mu mubo mubo yona deni deni tagamawa
tawa ki kamadamana kwaetagamawa mibai ka
Poru yona siyarai wagubu ke; “Mamanuga God e
Keyai Tanai Bagi Kawaya kawapu oragai apunai
Aisaiya e umuneya nu ripakwarakwaranuguma
yona mibai kawaya mu tadebu. E wagubu ke;
26-27 ‘Kau kayanuwagi iyapana yau tade, nuwagi
ke;
Wi wenaguga wi wiga bodamupu.
Wi yabuga wi wiga kenemupu.
Wi rabinagau wi wiga gudu uma-mupu.
Ki pokere wainapiyoi, wainapiyoi, ko wi mibai
eba wainapumuri.
Yabu tamiyoi, yabu tamiyoi, ko wi mibai eba em-
pumuri.
Wi empamana eba wainapiyamu.
Wi wainapamana eba wainapiyamu.
Wi kataigamana mete eba waina-piyamu.
Wi ki wainampena ki ka wi mibai mete bananam-
pena,
manako wi notaga wirawagubena wi Mamaga
God nau bamaneya da nau wi iya
negebena.’ ”
28 Apunu Poru oragai apunai Aisaiya e okai
kawareya inako wagubu manako yona siyarai mu
tadebu, wagubu ke; “Nau karako yona matarau
wi nidiyani wainapumuri; Mamanuga God iya
waunai wi negeyana ki yonai wi tagararamupu,

ki pokere e karako yona ki tawana kwaiyanai
ragidai mu bama-mugu tonopupu da mu ubu-
moto yona ki yadini sumapomoto.
29-30 Apunu Poru kwamura apeya e ebo mena
tawa ki rabineya tondawa ko e tawa ki denai bowa
madai dai mete tarawa. Iyapana e bameya daiyo
bautagamawa ki ka e mu diriwamaga kwaewa-
gawa.
31 Nu Mamanuga God e gari rabineya e kasi-
yarai pokaiya badidi maba kaiwana idiwana ki
sisiyai e wagawa tondawa ade nu Kaiwawonuga
Iyesu Keriso e yonai kuduba ki e iyapana mete
tadeyawa kabukabuwa tondawa. E kudu pa mena
yona kasiyarai kawaya wagawa ko iyapana e
yonai mo eba bodapamawa.
Ika kewowena.

IYA YONAI
The New Testament in the Umanakaina Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Umanakaina long Niugini

Copyright © 1999 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Umanakaina

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 31 Aug 2023
92bb28a8-6181-5bd4-a67f-1906ab635008